

Spolok sv. Wojtecha,
založený a do života uvedený

dňa 14. septembra r. 1870.

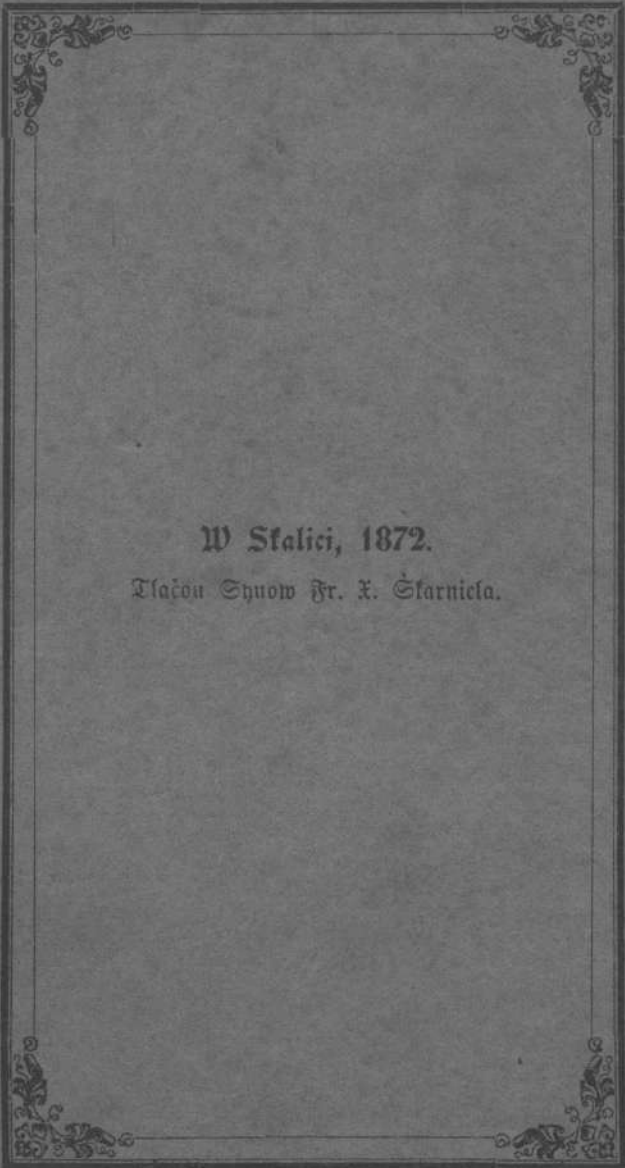
Cena 45 fr. r. č.

Číslo 1. knih spolkových.

Nákladom Spolku sv. Adalberta (Wojtecha).

Na sklade u hlavného jednatelstva w Trnave
a u všetkých okresných jednatelstiev.

W Stalici, 1872.

Tłaczą Szuow Fr. X. Starnieła.

Spolok knjižnični

knjižnica slovenskega jezika

dan 1. septembra r. 1870.

dan 1. septembra r. 1870.

Knjižnica slovenskega jezika

(knjižnica slovenskega jezika)

W Škafci,
tlačou Jozefa Škarniča čestn. knjihtlač. Matice Slovenskej.

1872.

I.

Dejepis Spolku sw. Woszecha.

O spolkoch wôbec.

Spolok čili spoločnosť je spojenie=sa dvoch alebo viac jednotliwcow k dosiahnutiu istého predznačeného sebe cieľa, spôsobnými k tomu prostriedkami.

Už sám tento swet neni iné, jako jeden weliký spolok wšsetkých ľudí, k tomu cieľu stworených: aby Boha poznali, jeho milowali, jemu slúžili a tak spaseni boli.

Každá tiež krajina, každý národ, každá rodina je sama w sebe už w širšom, už w užšom smysle spolok wšsetkých občanow, viac menej pokoleni, rodičov a ich deti.

I katolícka Cirkew neni iné, jako jeden weliký spolok wšsetkých na zemi žijúcich kresťanow, ktorí k dosiahnutiu jednoho cieľa, ktorýžto je večné spasenie, tú istú wieru wyznávajú, tie isté swiatosti užívajú, a pod jednou spoločnou hlavou, rimským pápežom sjednoteni sú:

W každej krajine, národe, ano i w samej Cirkwi dla potrieb časow a rozličných pomerow sú krom jednoho hlavného, wšsetkým jednotliwcom spoločného, ešte i iné wedľajšie, awššak tamten spoločný len napomáhajúce, ciele, ktoré

jediný človek sám a svojou vlastnou silou dosiahnuť nemôže, i k nim spolčiť sa musí s inými w spolky, t. p. w spolky hospodárske, obchodnícke atď. Lebo jedna práca, medzi viac osôb rozdelená, alebožto jedna práca, viac osobami spoločne prevedená, o mnoho je účinnejšia, a väčšia má výsledok, nežli úhronť wšetkých tých prác, ktoré by ti jednotlivci boli previedli, keby každý bol pracoval sám o sebe.

A zaiste, jestli modlitba spravodlivého werná a uprimná preráza nebesia; jestli práca ku cti a chwále božej, k zvelebeniu Cirkwe a k spaseniu duši s dobrým úmyslom konaná zlahuje z neba požehnanie: tým viac môžu spoločné modlitby a práce spojených w láske Kristovej sjednotenými silami konané.

W prvých časoch Cirkwe weriaci o žiadnych spolkoch nič newedeli; lebo oni wtedy byly jedna myseľ a jedno srdce; wšetci boli swäzkom wiery, nádeje a lásky w jeden spolek kráľowstwa nebeského spojení. Ale keď prestalo 300-ročné prenasledowanie Cirkwe, a weriaci lahodný pokoj požívať začali, ochládla u mnohých horlivosť wo wiere a zmáhala sa newera a s ňou nemravnosť i zlosť: a tak nastala potreba spolkow, prostriedkom ktorých by sa weriaci wo wiere utwrdzowali a proti nákazc sweta ochraňowali. I skutčne powstaly behom stoeletí rozličné spolky, ktoré dla rozličných časow, neduhow a potrieb časových rozličné ciele si wytkly a primerané mená obdržaly. Spolky to čisto-náboženského a mravného smeru, spolky lásky a milosrdenstwa.

Prítomné ale stoletie trpi na všettké neduhy. — Nikdy ešte sa tak nezmáhalo newerstwo, neznabožstvo, slobodné murárstvo, hnusné sebecktwo, hmotárstvo, a všeliká zlosť a neprávosť i medzi samým pospolitým ludom, jako teraz; ktorážto dussewná nářaza a morová rana najwiac rozšširowaná a urychlowaná býwa wydáwaním a rozšširowaním zlych, nemravných a bezbožných knih. A tento smrtonosný neduh času, toto zneužíwanie tlače wywolalo potrebu spolkow k zamedzeniu bezbožných knih a jich čítania, k rozšširowaníu náboženstvomravného wzdelania medzi ludom wydáwaním katolíckych dobrých a lacných knih.

Takéto spolky už w každom temer katolíckom národe powstaly. Tak wo vlasti nassej u nassich spolukrajanow Maďarow powstal spolek sw. Šteřana, u Rusinow Spolek sw. Jána Krstiteľa, u Horwátow sw. Jarolyma, u Čechow Deditwo swätójánske, u Morawanow Deditwo sw. Cyrilla a Methoda, u Slowincow Družstvo sw. Mohora.

Takéto cirkewno-literárne spolky na lud blahodarne účinkujú. U všettkých tých, ktorí w duchu a smeru samého spolku pokračujú, widime krásne owocia bohabojnosti, mravopočestnosti a nábožnosti. — Pre mnohých sú takéto spolky jedinou zášštitou a ohradou jich newinnosti proti swetskej nářaze, bohatým prameňom pošly a potechy w čas potreby a zúřania, jako nabýwajú z čítania dobrých katolíckych knih.

Prvé pokusy k založeniu cirke-
wno-literárneho spolku na vydá-
wanie nábožensko-mravných kníh
pre katolíckých Slovákov.

Prvý pokus cirkevno-literárneho spolku na vydávanie dobrých náboženstvo-mravných kníh pre katol. Slovákov učinili: I g n á c Jozef Bajza, farár dolno-dubovský a potom kanonik pressporský, Antoň Bernolák, farár najprv w Eklese, potom w Nových Zámkoch a dekan, a Juro Sandly, farár naháčsky, ktorí pri spoluúčinkovaní s mnohými inými horlivými a učenými mužmi založili r. 1793 učené slowenské tovaríšstvo, k vydávaniu a odberaniu slowenských kníh s hlavným sídlom w Trnawe a s wiacej inými pobočnými sídlami, jako: w Nitre, w Nownom w trenčianskej stolici, w H. Bystrici, w Jágri a w Možnawe, počítujúc údow po wšetkých temer slowenských biskupstvách, ktorýchto údowia dostávali a rozširowali rozličné kníhy, týmže T o w a r i š s t w o m najwiac w Trnawe behom wiac rokov vydávané w západno-slowenskom podreči trnawsko-nitrianskom, bernoláckom u nazwanom.

Druhý pokus takého cirkevno-literárneho spolku učinil Martin Samuljak, úradník u námestnej král. uh. rady w Budine, muž to veľmi nábožný, k Bohu wiac, než k swetu naklonený, založiac w spojení s pestbudinskými

Slováckmi r. 1834 „Spolok milovníkov re-
 či a literatúri Slowenskej“ na účastiny cie-
 lom vydelať a rozširovať reč materšiu a
 vydávať dobré knihy pre ľud, a wypracujúc
 stanovy. Na to potom wydal takto sriadený
 Spolok slawnostné prowelanie na wšsetkých wyde-
 lanejššich a horliwych Slováckow, aby pristúpili
 k Spolku už jako účastinári, už jako spisowa-
 telia, za slusnú odmenu podávajúcí slowenské
 práce buďto w prose alebo wo wersšoch do spol-
 tového almanachu, pod názwom „Zor y“, z
 roka na rok wydávať sa majúceho, krom iných
 slowensšých spisow, Slováckom potrebných a uži-
 točných. Zo Zor y tejto wysšly 4 ročníky
 (1835, 1836, 1839 a 1840). — Spolok tento
 bol dost nepatrný a na dost malý počet učasti-
 nárov obmedzený; awšak nedostatok týchto na-
 hradzowala priazeň welikých a štedrých mece-
 now: Jozefa Belánskeho, b. bystrického, Jozefa
 Bélika, spišského, Jozefa Wurma,
 nitrianskeho, Imricha Palugyay kossického,
 Alexandra Alagowiča zahrebského, Jo-
 zefa Kukowiča, diačowského, Jána Der-
 čika atď. biskupow a nektorých kanonikow.

Pri wydáwaní obzwlásťte „Zor y“ na
 welikej pomoci Hamuljákowi býwal Jeho
 Oswietenost p. predseda Spolku sw. Wojtecha
 Henrik Szajbéli, wtedy študijný prae-
 fect ústawu Pazmanského wo Wiedni, teraz už
 čestný biskup, kanonik ostrihomšský a generálny
 wikár trnawský, prijaw na seba hlavné jedna-
 telštwu Spolku wo Wiedni. On totižto tam

nielen ocelorezy a kameňotistf k účelom spolko-
wým obstarával, lež i štvostné wytyšty Žory
tamejššim patričnosťam sám osobne doručował.

Spolok tento welmi blahodarne účinkował
nawzdor tehďajššim ťažkostam a prekážkam, ktoré
sa mu z mnohých strán robily. Lež od r. 1844
wždy wiac klesal, obzwlášťte keď smrťou Jána
Derčika, čestného biskupa a referendára pri
kráľow. námesnej rade swojeho najwätššieho
ochranca utratil; až konečne r. 1850 sám Sa-
muljáf ho wyhlásil súkromnými listami, k po-
jedinným účastinárom uprawnými, za rozpu-
štený, podeliw časť spolkowych knih medzi nimi,
časť porozdariewaw slow. farám, ostatok ale po-
držaw u seba pre knihowen, slow. národu ur-
čenú, ktorú aj odowzdal z čiastky gymnásiu b.
bystrickému, z čiastky semeništu b. bystrickému,
záležajúcu z 2471 a zo 626 duplikátow a z ne-
koľko što obrazow.

O Spolku sw. Wojtecha zwlášťte.

I-wá Doba

wystúpenia za Spolok sw. Wojtecha.

(1857—1858).

Priam wtedy, keď sa nachádzal „Spolok
milownikow reči a literatúry slo-
wenskej“ w rozpadúwaní, usniesli sa uher-

stí biskupi w tom, aby sa založil w Pešti „Spolok na wydávanie dobrých a lacných kníh“ pre katolíkov jazyka maďarského nemeckého a slowensského, a aby sa w každem z týchto jazykew „Katolícké Nowiny“ a kníhy w rozmeru 90 hárkow ročíte wydávaly; ktorý Spolok teprw po r. 1849 do života wšúpil a nesfór dostal meno „Spolku sw. Štefana.“

Ponewäc ale Spolok sw. Štefanský i pri najlepšej svojej wöli nebol w stawe slübených 90 hárkow svojim slowenským údom w slowenskej reči dodáwat, preto mníchi z nich od Spolku toho a od „Katolíckých Nowín“ poodšúpowali. A keď r. 1857 sa zriekol Spolok sw. Štefanský wydávania „Katol. Nowín,“ uznala sa potreba osobitného Spolku pre katol. Slowákw! Myšlienka táto o osobitnom Spolku prvopočiatočne w redaktorowi „Cyrilla a Methoda“ O. Kadlinskóm w bojoch so Spolkom sw. Štefanským powstala, učinena je telom u katol. Slowákw. Spolok obmyšľaný obdržal od jeho tu menowaného pôwodca meno „Spolku sw. Wojtecha.“ Toto spasiteľné podujatie jeho podporowali hlavne blahej pamäti Juraj a Štefan Cwrdý, kanonici nitrianski a ich bohabojná sestra wdowa Alžbeta Derčik, wys. dôst. p. Tomáš Cerweň, kanonik b. bystrický atd., ktorí tisície a stá na tento spasiteľný cieľ obetowali. Z počiatku síce Juraj Cwrdý ponúkol wyššmenowanému redaktorowi 1000 zl. str. m. na založenie fondu ku podpore „Cyrilla a Methoda“; lež, ponewäc

tento cirkewný list následkom dôrazného wyzwania redaktorowho bol aspoň nawtedy od úpadku zachránený, počítajúc do 750 predplatiteľow, a tak nepotrebowal wtedy podpory, na žiadosť tohože, podpory tejto zreknuvšieho sa redaktora, milerád onen dar svoj postúpil na fond Spolku sw. Wojtecha, ktorý si tento k tomu cieľu založil zaumienil, aby pod jeho firmou a záštitou jak Katolícke Nowiny, tak i knihy pre katolícky ľud slovenský sa wydávaly.

Na to hneď priložila sa ruka k dielu. Výbor dočasný k wedeniu predbežných prác sri-dzovania Spolku sw. Wojtecha sa sostúpil z nasledujúcich pestbudinských Slovákow: Dr. Ondreja Kadlinského, jako riaditeľa, Jána Palárika jako zapisowateľa, Jozefa Wiktorína jako pokladníka, Jozefa Bartona, exhortátora na politechnike a učiteľa náboženstwa na vyššej reálke w Budine, Frantiska Lopušného, profesora bohosloveckej fakulty na pestianskej uniwersite, Simona Klempe, farára terezinského predmestia w Pesti, Antóna Krájnera opáta, a farára budinského, P. Frantiska Bora. Buršáka, provinciála milosrdných a Antóna Schmitt, profesora na reálke w Pesti, jako spolučlenoch.

Wýbor tu menovaný w spoločnej porade uzawrel wypracowať stanowy spolku a prosby: jednu na c. kr. vládu a druhú na Jeho Eminenciu blahej pamäti kardinála primassa a arcibiskupa ostrihomského Jána Scitowského, s ktorých wypracowaním powerený bol riaditeľ doč. wýboru.

Oba prosbopisy byly potom s welikou rychlostou popodpisované od mnohých wyšších duchowných a swetských auktorit: od mnohých kanonikow pressporstej, ostrihomstej, nitrianskej a úhrnkow b. bystrickéj kapitule, od provinciálow reholných radow, profesorow bohoslawia na semenistiach slowenských diecéas a na gymnáziach, dekanow, farárow, kaplánow, doktorow lekárstwa a wáženéjších i majetnejších mešťanow.

Dňa 27-ho oktobra 1857 popoludni o 3 hod. předstúpilo wyslanstwo k tomu zvlášte zwolené pred Jeho Eminenciu blahej památi kardinála w Ostrihome. Wyslanstwo to záležaz nasledujících pp.: Dr. Frant. Lopušného, Simona Klempe, Jozefa Bartona, Dr. Ondreja Kadlinského, Michala Kellera, P. Kupertá Přecechtela a Joz. Jarzeckého. Jeho předwoditelom a řečníkom bol Dr. Fr. Lopušný, který wo swojej klassickéj řeči obzvlášte wyzdwihol newyhnutnú potrebu Spolku sw. Wojtecha. — Wyslanstwo, po doručeni Jeho Eminencii prosbopisu i so stanovami, bolo blahosklonne s dobrou nádejou prepustené.

Krátky wýtah prosbopisu toho je nasledující:

„Katolická Cirkew nikdy nebola bez prozriedkú, spôsobilých k tomu, by swoju nebeskú úlohu spasenia duší konala. Sprwotku keď učedníci Kristowi len jednej řeči a národnosti išli do celeho sweta ewanjelium hlásat národom rozličných jazykú, úlohu tú konala nadprirodzeným darom jazykú; nestór ale, keď z

každého národu mala svojich slova božieho hlasateľov, prirodzeným darom živej reči.

„Už ktoré boje Pána w prvých a potomných časoch Cirkwe proti kniežatom temnosti bojovali jednotliwi apóstolsti mužowia činným živej reči strojem, tie iste boje w pritomnom tlačowom a spolkowom weku bojovať musia celé spolky wydáwaním dobrých náboženstých a mravných kníh a nowin, aby ozbrojily a nešťodnými učinily tie najhroznejšie pluky newery, neznabožstwa, náboženstej lahostajnosti, rozumowerstwa, materialismu, socialismu, komunismu atd.

„Podobné spolky pozakladaly sa wšade u wšetkých národow wo wšetkých krajínách: sw. Jána Nepom. w Čechách, sw. Cyrilla a Methoda na Morawe, sw. Mohora w Kerutansku, sw. Stefana w Uhorsku atd.

„Jediný temer w celom mocnárstwe Rakúskom a dotyhéne w kráľowstwe Uhorskom je národ slowenský, ktorý nie menej duchowných potrieb, jako iné národy, má; nie menej, jako iné národy, proti kniežatom temnosti bojovať a náboženstými a mravnými knihami proti nim ozbrojit sa musí, až podnes nemá takeho spolku.

„Abý tedy tento národ slowenský i ďalej bez takeho spasiteľného ústawu nezostával, uzawreli sme založit spolek, ktorý by mal svoje meno od sw. Wojtecha, jako tiež i od sw. Cyrilla a Methoda, a ktorý by stál pod ochranou neposítwnene počatej bl. P. Marie a ktorý by a oheral wydáwaním kníh a nowin slowen-

ských, k rozmnoženiu náboženstvo-mravnjej wzdelačnosti w národe slowenskom.

„Potrebu takéhoto spolku nepodwratne dokazuje jestwowanie wyssmenowaných spolkow.

„Ani sa neobáwame, žeby tyto nasse snáhy od nassich spolunárodowcow lahostajne prijaté byly. Lebo už na samú powest podniknutia tohoto nepočítne mnohi z duchowenstwa a ludu nepreštáwajú už ústne, už listowne projavovať swoju žiadosť, aby sme obmyšľaný spolek čo šđer usporiadaly, ba áno nektorí, ani newyzwani 2000 zl. na jeho fond sbetowali a je nádej, že keď už bude raz usporiadáný, nebudú chybowat, ktorí by ho šštedre napomáhali.

„Prw než sa na swetšću moc o powolenie, nadrečený spolek smiet založit, obrátíme, prosíme Wassy Em., by tyto nasse spasitedlné snáhy milostiwe odobrit, spolek pod swoju ochranu a zášštitu prijat a nás o milostiwej Swojej wůli uwedomit ráčila. Ostatne atd.

Wo smysle spolkového zákona od r. 1852 predložil sa malý cis. kr. vláde hlawné tahy založit sa majúceho spolku w obzwlášštnom Programme s prosbou: smiet sbierať podpisy za budúcych údow, a len potom sa mala podať prosba o powolenie k odbýwaniu wyssedecneho shromaždenia, kde by podpísani za budúcych údow stanowy spolkové wypracowali a gener. gubernium k potvrdeniu s prosbou o powolenie, založit spolek sw. Wojtecha, predložili. — Hlawné tie tahy budúcych stanow Spolku sw. Wojtecha záležaly, čo do rozdielnosti údow spolkových, w tom: že bolo 5 tried wkladow:

na **100** zl. pre zakladateľow, na **60** zl. pre riadných údow I triedy, na **40** zl. pre riadných údow II triedy, na **20** zl. pre riadných údow III triedy a na **10** zl. pre mimoriadných údow, pre chudobnejšiu to triedu ľudu, ustanoweno tak, že mravné telá, jako: obce, školy, ústavy, spolky atď. dvojnásobne tolko platiť mali. — Co do spráwy, mal byť predstata s prideleným sebe k beku výborom, riaditeľ, tajomník, hlavný jednatel, pokladník, protizorca a knihovník. Sid lom výboru mal byť Vessl-Budin. — Co do powinnosti údow, každý kniaz, jako zakladateľ alebo riadny úd mal wziat na seba powinnosť, slúžiť sw. omssu w ktorýchkolwek deň nasledujúcich oktáv: a) w oktáwe sw. Štefana, kráľa uherského za najjasnejši cisdom; b) w oktáwe sw. Wojtecha za ochrancow, zakladateľow a za wšsetkých živých i mrtvých údow spolku; c) w oktáwe sw. Cyrilla a Metoda za obrátenie wšsetkých od jednoty katol. Cirkwe odpadnuwšich slowanštych kmenow; d) w oktáwe neposstwrneného počatia bl. P. Marie za dussné spasenie wšsetkých dobrodincow spolku. — Co do práw údow, zakladatelia a riadni i mimoriadni údowia mali dostáwaf každý rok wýtisky wšsetkých knih, behom roku od spolku wydanych; riadni údowia mali mať práwo hlasowaf wo walnom shromazdení a wolit i wywolenými byť za wýborníkow, za predstatu, riaditela a úradníkow spolku.

Ohľah prosbopisu na c. kr. generálne gubernium bola žiadosť za powolenie, shierať podpisy za ľudicich údow spolku sw. Wojtecha.

Prosobopis ten sa teprw po obdržani odobrenia spolku zo stránky duchownej vlády c. k. generálnemu gubernium podať mohol.

Konečne d. 13 nowembra 1857 došla odpoveď od J. Em. p. kardinála na prosobopis, jemu d. 27 oktobra kroz wyslanstwo podany, toho obsahu: že, ponewáč pričina a pohnúťka žiadosťi katol. Slovákw za Spolok sw. Wojtecha sú opakowane ztížnosti, že Spolok sw. Stefanský sotwá čo wydáwa pre Slovákw, myslí, žeby sa týmto ztížnostam tak najlepšie odpomôct dalo, keby pri wýbore spolku sw. štefanského bol jeden zpomedzi čelnejších údw Slovákw, honorárom opatrený, ktorýby záujmy národu slowenského zastupowal a do ohladu brat poručal: ktorý by o wydáwanie knih pečowal, spisowateľow hľadal, rukopisy prehľadal alebo prehľadať dal a spolku k prijatiu predkladal a prijatým biskupské schwálenie wydobyl; a že on cestu túto nastupuje z toho stanoviska, ponewáč je to wec celej Cirkwe, to za ciel majúcej: aby jej weriaci wo wiere a kresť. dokonalosti prospedy činili; čo nepochybne tým stđer sa to dostať dá, čím wiat bude skutočných spolupracownikow. I ktoby o tom pochybowal: že je u nás mnoho takých mužow, ktorí wo wšetkých troch materinských rečiach wedia pisat a správne pisali; zaprowadenim ale jakéhokolwek strannictwa obecnému dobrému weriacych by sa welmi usťodit mohlo.

Na tento náwrh Jeho Eminencie blahej památi p. kardinála odpowedal dočasný wýbor spolku wo swojom pamätnom spisě od 13. dec.

1857 so všetkou synovskou uctivosťou a poníženosťou: že týmto spôsobom není možno odpomôcť duchovným potrebám katol. Slovákov, ale že k tomu je nevyhnutne potrebný osobitný spoloč; čo aj do života sahajúcimi dôvodami preukázať sa vynasnažoval. Krom toho podal riaditeľ doč. výberu osobitný pamätný spis toho samého dňa Jeho Em., w ktorom nektore námietky strany predčasného ujawnenia istých, na Spoloč sw. Wojtecha sa wztahujúcich weci w Cyrille a Methode, sebe čínené, podwratil sa ušilowal.

2-há Doba

wystupowania za Spoloč sw. Wojtecha

(1858—1862).

Dočasný wybor widiac že Spoloč sw. Wojtecha nemá žiadnej budúcnosti w Pešt-Budíne a wšbec na území arcibiskupstwa ostrihomského, odowzdal celú záležitosť spolku i jeho základinu s dotýčnými písemnosťami weleb. duchowenastwu b. bystrickému hned nasledujúceho nato roku 1858 počiatkom aprila šrze Juraja Slotku naschwál k tomu do Budína wyslaného.

Bratia baňsko-bystrickí porobili patričné kroky u wiedeňského ministerium kultu za potwrdenie menowaného spolku. Podali totižto dňa 10. augusta 1858 dotýčný prosbopis k oddeleniu c. kr. miestodržiteľstwa pressporského, podpísaný Tomášom Serweňom, opátom de Casa nowa a b. bystrickým kanonikom — Jozefom

Wladimírom Müllerom, námestníkom c. kr. stoličného komisára, a Jurajom Slotkou, učiteľom náboženstva na c. kr. katol. štátnom gymnasiame b. bystrickom, pri protiznačení Stefana Monsefa, b. bystr. biskupa — a stanovoy „Jednoty svätowojtešskej“ w češtine; w ktorýchžto stanovách je viac tried wkladow na 100, 50 a 20 zl. wystaweno a „Národní Učitel“ Juraja Slotky (na miesto „Priateľa školy a literatury“ w Budine redigowaného) za orgán tu spomenutej „Jednoty“ bol určený. Pisemnosti tieto byly od miestodržiteľstwa k ministerium kultu do Wiedne poslane.

Odpoweď na zadanie toto nepríšla až odo dňa 19 decembra 1860 pod č. 1930 na písomné súrenie p. kanonika Tom. Čerweňa odo dňa 10. dec. 1859 s tou úpravou: aby profesbnici od utvorenia zvláštného spolku odstúpili, a aby sa len na peňažité sbierky k wydávaniu kníh pre ľud — k čomu nepotrebuju powolenia a potwrdenia vlády, lež dostačuje im prawomocnosť biskupowa — obmedzili a k cieľu tomu aby sa so stanovami „Dedictwa Malíčkůch“, kráľowohradeckým biskupským ordinariátom na základe wýnosu ministeria wnútra od 6-ho dec. 1858 č. 26,110 schwalených, obznamenit hľadeli.

3-á Doba.

Wystupowania za Spološ sw. Wojtecha

(1862—1868).

Keš náležitosť Spolku sw. Wojtecha aj wo Wiedni bola prepadla, O. Nadlinský prejdúc d. 8 okt. 1861 z Budina na faru kútsku, hla-del dekanát ssaštinský prehovoril, aby záležitosť tú prijal za svoju a postavil sa na jej čelo. Čo sa mu aj podarilo. Aby sa tedy potrebné kroky na patričnom mieste robiť mohli, požia-dal on nazpät od wys. dšst. p. Tomášsa Čer-wena, teraz welkého prepossta kapitule b. by-strickéj, wšsetky na Spološ sw. Wojtecha wztahu-júce sa písemnoshi a listiny, ktoré on, jako ich opatrovník s polutowaním, že sa žadúci ciel nedosiahol, a so želaním lepšieho výsledku, ihneš wydal. Na to wypracowal O. Nad. latinský náwrh prosby na Jeho Eminenciu blahej pa-mäti kardinála primassa a arcibiskupa Jána Scitowského i stanow, ktoré d. 19 mája 1862 na distriktuálnej kongregácii w Brodsku predniesol a prečital, wyswetliac celú wec od začiatku. Náwrh ten bol ochotne od wšsetkých distriktuálnych bratow bez zmeny prijatý, prosba podpísaná a dočasny wybor ustanowený: a síce Rudolf Krigowský, dekan a farár rado-sšowský, za predsedu, Anton Šabó, preposst a dekan-farár kr. mesta Skalice za podpredsedu, — Ondrej Nadlinský, farár kútský, za ria-ditela, — Ján Pekarowič, farár štepanow-

stý, za tajomníka, — Ján Pawelka, farár dočianský, za zapisowateľa, — Jozef Matejka farár gbelstý, za pokladníka, — Alojs Černý, farár umínský, za protizorca, — Leopold Hrachowski, farár kowalowski, za knihovníka, — Matej Lehák, farár bročianský a Ján Masztif farár smolinský, za jednatelov. Pritom uzawreno, zvláštnymi listami wyzwał wšetkie slowenské dekanáty wšetkých wiac menej slowenských diecés krajiny Uhorskej, aby nadrečenu prosbu dekanátu šastínskeho svojimi primluwami u Jeho Em. podporowaly, a tyto aj doč. wýboru, dotyčne riaditeľowi, w doslowných odpisoch šdelily.

Hlavné myšlienky preduwedeného prosbopisu byly tyto :

„Aby weriaci lud slowenský neostával ďalej bez tak spasiteľného ústawu, jakým má byť Spoloč sw. Wojtecha, a aby sa preto nemusel obracať na podobné ústawy w Čechách a na Morawe, lež aby radnej to, čo inde hľadá, našel doma, wo vlasti svojej, totižto knihy náboženstomravné, a to síce wo svojom nárečí písané, pomocou ktorých by sa w učení wiery a mrawow sdoťonalil, w preswedčeni katolíckom upewnil, príkladmi Swätých a iných pobožných s Bohom spojených mužow k cwičeniu sa w božských a mravných čnostach a w dobrých skutkoch powzbudzovaný bol, a tak ten drahý čas, ktorý welmi mnohi po wykonaných w delné dni prácach, potom w dni nedelne a swiatčné pre nedostatok dobrých náboženstomravných kníh z čiastky po krčmach, pri hostinách,

a pijatíkách, túlaním, tancovaním atď. na veľikú škodu svojej duše a na pohoršenie a svedomie druhých nemilobohu márná, k svojemu dušnému spaseniu a k vzdeleniu druhých vynaložil: my nižepodpísaní jednomyslné sme uzavreli, spolok na vydávanie dobrých náboženstvomravných kníh slowenských, jakožto najlepši k tomu prostriedok, pod menom sv. Wojtecha založiť a jeho sídlo a správu w lone nášeho dekanátu šassinského zaradiť, majúc už prvo-počiatočnú základnú 6061 zl. 48 kr.

„Ponewáč ale každý spolok náboženstvomravnú vzdelenosť ľudu za účel majúci len s priwolením a odobrením cirkewnej moci, bez toho, žeby zo stránky swetskej vlády potvrdenia bolo zapotreby, sa sriadit môže: my nižepodpísaní prosíme Wassu Em.: by wyšsemenovaný spolok i jeho stanovy, jako tiež i jeho dočasnú správu Swojou arcipastierstwu Mocu odobrit, potwrdit, požehnat a pod Swoju ochranu wziat ráčila. atď.

Stanovy Spolku sw. Wojtecha bročianske, — čo sa týče mena, cieľa, majetku, rozdielnosti a práv údow spolku a jeho spráwy, — sú podobné budinským, w programme w hlavných čahoch nastieneným; len w tom sa lišia od týchto, že — čo do powinnosti údow, každý knáz, ktorý je zakladateľom alebo riadným údom, berie na seba powinnosť, slúžiť sw. omšsu, swetský ale powinnosť, sa modliť w ktorýkolvek deň pod oštáwou sw. Wojtecha alebo sw. Stefana, kráľa uhorskeho, za živých a mrtvých údow a za dobrodincow spolku. — Co sa týče užit-

žov údov: zakladatelia by mali z každej spolkom vydaney knihy dostávať po 5, riadni údovia I triedy po 4, — II triedy po 3, — III triedy po 2, — a mimoriadni po 1 výstisku. — Co sa týče sídla správy spolku: toto by malo byť v dekanáte šassťinskom, dotyčne tam, kde býva predseda a správca. — Co sa týče vydržiavania výborových zasadnutí a valných zhromaždení: tamtie by sa mali vydržiavať vždy pri príležitosti kongregácie distriktuálnej jarnej a jaseňnej a v čas potreby aj inokedy, avšak vždy v šassťinskom dekanáte; tiečo ale každý druhý rok aj von z dekanátu, keď sa to za dobré uzná.

List, vyzývajúci dekanáty k podporovaniu prednastienenej prosby, vytlačený rozposlal sa i so stanovami a zpravou o stave fondu sv. vojtechovského vytlačenými.

Prosbu tú celkom vo smysle dekanátu šassťinskeho podporovali nasledujúce dekanáty: z ostrihomského arcibiskupstva: myjavský, bátoľský, lewický, senický, stupavský, peziňský, malacký, čachtický; — z nitranského biskupstva: čačanský, kysucko-novomeštský, štačanský, bánovský, vüchovský, prusčiansky a trendiansky; — z b. bystrického biskup.: swätotrižský, bejničský, — zo spišského: luptovský v mene celého Luptova. — Prosbu tú podporovali s tou odchýlkou: aby, možno-li, spolok sv. Wojtecha sa spojil so swätostefanským, jako slovenský odbor tohoto, nasledujúce dekanáty: z ostrihomského arcibiskupstva: trnavský, veľkokostoláňsky a browický. — Mnohé defa-

náty iných diecés, obzvlášťe nitrianskej sa obrátili rovnako na svojich biskupov s podobnou prosbou, aby títo primassowi vec tú odporúčali. — Nektorým zase, jako k. pr. b. bystrickému sa stanovoy nelúbily za to: že spoloč ten dla stanov má byť práj len pre arcibiskupstvo ostrihomské; že sídlo správy, zasadnutia výborové a walné shromaždenia sa len na šassínsky dekanát obmedzujú a že stanovoy sú len kroz šassínsky dekanát bez priwolania knazow iných diecés ku porade, wypracované: a tak že oni podujatie dekanátu šassínského, trebárs ináč chwalitebné a spasiteľné, wšak ale jako jednostranné a nedostatočné podporovať nemôžu.

Jeho Osvietenost p. generálny wikár Henrik Szajbely dňa 8 aug. 1862 sdelil dekanátu šassínskemu reflexie, čili poznámky a dobrozdanie p. Karola Somogyiho, kanonika pressporského o wyšsnastienenom prosbopise, k tomu od p. primassa splnomocneného, a spolu žiadal, aby disstriktualni bratia wjedno shromaždení poznámky tie zrele uwážili a wšledok svojej úvahy jemu, k dalššiemu dopraweniu k Jeho Eminencii, poslali. Wypracowaním návrhu odpowede na tie poznámky powerený bol od dekanátu O. Kadlinský, ktoré aj na disstriktualnej kongregácii w Kutoch d. 8 okt. 1862 prečítal. Ponewáč ale návrh ten bol pridlhý a priohnivý, uzawreno ho strátiť a smierniť; ktorý potom strátený a smiernený bol od wšsetkých disstriktualnych bratow prijatý, podpísaný a na patričné miesto odoslaný.

Jadro oných reflexij čili poznámoť je nasledujúce:

„Pôvodcovia toho návrhu nečinia žiadost potrebe, ktorú aj oni sami uznávajú, keď spolok svoj na tak úzke územie jedného dekanátu obmedzujú. Majú-li oni úmysel spolok ten i na iné dekanáty, ba stolice a diecéze rozšíriť,tedy musí sa spolku tomu dať širší základ a celkom iný ústroj. A tu je pochybnosť o tom: či by bolo dobre, menovať ten nový spolok Spolkom sv. Adalberta, keď už jestvuje ústav na území arcibiskupstva ostrihomského pod menom sv. Adalberta? Ani sa to v stanovách zamlčať nesmie: jačého náboženstva musejú byť údovia a úradníci spolku. Potom, chcú-li spolok svoj mať verejný, musia stanovy svoje podrobiť verejnému pretrásu a podať svetšej moci, a kde toho potreba, jako w prítomnom páde, i cirkevnej, k potvrdeniu. Chcu-li ale mať spolok len súkromný a čisto-náboženský: wtedy dostačuje len samo cirkevné potvrdenie, a bude to spoločnosť niekoľko literátow, w tichosti a spoločnom dorozumení, spojenými silami na wydávaní náboženstvo-mravných knih pracujúcich; k čomu ale ani mena sv. Adalberta, ani stanov verejne známych nepotrebujú. Už či prostelia sôstupä w spolok vlastne taký, lebo nie, postarať sa musia o súčeho knihkupca, ktorý by knihy menom wšestkých wydane, aj do najďalších strán krajiny rozposielal. Tak obtížna a útratná je toto wec, to najlepšie wedia tí, ktorí sa s tým wolačedy zapodiewali. Aby tejto ťažkosti vyhli, nech pristúpä k spolku sv. šte-

sanšnému a o to žiadajú, aby šasťinská spoločnosť, trebars aj žiadnym zvláštnym menom neoznačená, jako filiálka správe spolku sv. štefanšého tak podriadená bola, jako spisowateľa diel, od spolku prijatých a schválených, nosiacich tiež na titule odznak spolku, ktoréžto diela nie sice nákladom spolku sv. štefanšého, lež na útraty jednolliwcow byly wydane a pod istými wyminkami sa wydávajú, k dobrému jejich.

Nadro ale odpowede na hore w krátkosti uvedené nektore poznamky je toto:

„My sme dekanát šasťinský nezvolili za územie celého spolku, ale len za sídlo jeho správy, ktorá sdekolwel jestwowat a spolek riadiť môže. Keď by s týmto našim návrhom stanov katol. Slováci celej krajiny neboli docela spokojni, wtedy — jako to w samých stanovách stojí — môžu sa we walnom shromaždení premeniť. — Keď sme w predosšlom našom prosbopise od 19. mája t. r. to twrdili: že každý spolek, nábeženšto-mrawnú wzdelanosť ludu za cieľ majúci, založiť sa môže len s priwolením a schwálením cirkewnej moci, bez toho, žeby k tomu zo stránky swetskej vlády bolo potrebné potwrdenie, týmto twrdením našim sme len na jawo dali našu snáhu, podržať a uhájiť práwa cirkewnej moci oproti moci swetskej. A sice w Uhoršku až do r. 1852 založenie a potwrdenie takých spolkow prináležalo k wylučnému práwu biskupow. Ceprw r. 1852 d. 26 now. wysšlo najw. naridenie, mowcou ktorého každý spolek bol powinný, svoje sta-

nowy swetskej vláde predložiť k potvrdeniu. Následkom ale konfordátu (čl. IX) to starobilé wylučné práwo, katolicke Spolky schwalovať a potvrdzovať, je Cirkwi nawrátené najw. ulawením preduwedeného zákona, r. 1859 d. 28 jún. wydaným. Echo príklad máme w „Dedictwe Maličkých,“ spolku to na wydáwanie náboženstwow-mrawných knih pre katolícku mládež nášemu spolku wo wšsetkom podobnom, ktoré sám biskup kráľowohradecký r. 1859 potvrdil.

— My nechceme mať spolok súkromný; lebo štát, taký sebe neoznámený spolok ani netrpí; lež chceme mať wzejný, ktorý by na spôsob spolku sw. štefanškého bol po celej krajine za taký uznauý. Co sa jeho mena w latinskej reči týče, meno to sw. Adalbert tak málo sa môže miasť s menom ústawu sw. Adalberta, jať málo sa mátie meno spolku sw. Štefana. Ostatne k odwráteniu wšsetkých zmätkow pre totožnosť mena, spolok ten i w latinskej reči, budeme menovať sw. wojtešským: „Societas S. Wojtešči.“ — Spolok náš w celom swojom ústroji je tak po katolícky opisauý a ohraničený, že jeho údowia a úradníci nemôžu byť iní, jako katolíci, atd.

Na to d. 15 jan. 1863 pošlal p. generálny wířar w mene p. primassa defakátu šfastinskeému nowé poznámky na jeho odpoweď, křoz p. Somogniho wystawené, s tou úprawou: aby, uzná-li za potrebné, na ne odpoweďal, a sa oswedčil ohľadom na nárečie, w ktorom mieňi wydáwať knihy, a to čo šřör; a ponewáť Jeho Em. dcejúc otázočný spolok uwiěšť do

života, ustanovil výbor, záležajúci z pp.: Sig-
munda Szrppana, ostrihomského kanonika,
Jozefa Barinyaiho, prepossta nowomest-
ského, Imricha Mikšika a Jozefa Blásyho,
čestných kanonikow, ktorý by pod jeho pred-
jedníctvom celú záležitosť spolku zrelej úvaha
podrobil a výminky, pod ktorými by sa on
cirkevne potvrdiť mohol, Jeho Eminencii na-
vrhol, aby tenže dekanát cieľom wysvetlenia
nektorých weci, na čas zasedania výboru, swoj-
ho zástupca do Ernawy poslal. A zvolený bol
za tohoto O. Adlinský. Čo aj p. gener.
wikárovi oznámene s tým dodatkom: že čo do
reči, w knihách spolkových upotrebowať sa ma-
júcej, tuhá dekanát nič meniť nemôže, ale uží-
wať musí tú reč, ktorá je už od slow. spiso-
wateľow prijatá, filologicky wzdelaná a knihami
tiež šľoštými i od vlády i od Jeho Em. uzá-
konená, a že protiwným tomuto oswedčením
nehče zawdať príčinu k literárnym sporom, na
úkor samej dobrej weci; a že odpowedať na ty
nowé poznámky ponecháva dobrozdaniu svojeho
zástupca.

Wyssemenovaný výbor zasadnul pod pred-
sedníctvom osw. p. gener. wikára d. 8. aprila
1863 w Ernawe w budowe wikariálnej. Tu
sa wzaly známe už stanowy bročianske do pre-
trasu a prijaly sa do nich nektore podstatné
zmeny, jako: že sídlom spolku bude Ernawa;
kde sa budú aj výborové zasadnutia a walné
shromaždenia wydržiawať; že správa spolku
nebude na sám dekanát šastinský obmedzená,
ale že úradníci a výborníci môžu byť aj z

iných defanátow a diecés, a že walné shromaždenia nie len w Ernawe, lež bude-li to príhodné, i inde, aj w iných diecésach wydržiawať budú. Dla týchto zmien poručeno od wýboru O. Hadlinskému stanowy prepracowať, agenda walných shromaždení doložiť, a osw. p. predsedowi wýboru do Ernawy poslať; ktoré aj wnoweprepracované i s obšírnou odpowēdou na ty nové poznámky byly ta poslane; oproti ktorým poznámkam bolo w odpowēdi tej dožadano: že práwo, spolok sw. Wojtecha, jakožto cirkewno-literárny potwrdiť — za príkladom „Dedictwa Maličkých“ — patri nie k swetskēj, lež k cirkewnej moci; že meno „Wojtech“ neni primeno, ani meno čisto-pohanstē, lež krstné, ba spolu aj birmawné; že meno Adalberta je len čestné a nič wiac, a že sa swedci, aby tento náš Swätý sa menowal nie menom nemeckým Adalbert, lež vlastným, svojím slowanským, krstným a spolu birmowným „Wojtech“ aj w jazyku latinškom pri behoslužbe, a pod týmto menom aby aj ctený bol.

Na to w nasledujúcich rokoch 1864 a 1865 sa wiac ráz už osobne, už listowne O. Hadlinský a s ddraznými listownými prímluwami bl. pamäti Juraj Twrdý, kanonik nitriansky, k nebohému p. kardinálowi primassowi za powolenie spolku bol obrátil, áno tamten sa aj u pápežského nunciusa wo Wiedni Msgr. Salcinelliho za prímluwu a podporu w záležitosti tejto uchádzal. Lež wšsetko bez wýsledku. Časy byly nad mieru zlé a nám Slowákem neprajné.

4-á Doba

wystupowania za Spoloč sv. Wojtecha
(1868—1870).

Sláva, ktorej neblahé časy blahej pamäti kardinálovi Jánovi Scitovszkému nedoprialy, podržaná je jeho Nástupcovi Jeho Kniežacej Svetlosti p. primassowi a arcibiskupovi Jánovi S i m o r.

Dekanát šassínsky, dôverujúc wo sweto-
známu spravodlivosť Jeho Kniežacej Svetlosti
poslal — s pôvodovaním a vybidnutím O.
Madlinského r. 1868 dňa 26 mája zo svojej
kongregácie w Kútoch wydržiawanej, nowú
prosbu za milostivé powolenie a potvrdenie
spolku od wšsetkých distriktuálnych bratow pod-
pisanú i so stanovami 85 paragrafovými. W
prosbe tej sa najwätši wyraz dáwa vlastným
slovám Jeho Kniežacej Svetlosti, w Jeho obež-
níkoch k diecesánskemu duchowenstvu pronese-
ným, kde napomina duchowenstvo: aby wšsetku
swoju pastieršku usilownosť na wychowávanie
a wyučowanie ludu w školách a w kostole ka-
techisowaním a z ohladu toho tiež i na zridzo-
wanie wzdeláwacích katol. spolkow tak rečených
školských wynakladali.: aby zvlásťte pečowali o
to, žeby mládež okrem toho, čo je k spaseniu
potrebne, tiež i w takých wecach bola wyučo-
wana, ktoré sú k wedeniu periadneho žiwota
užitocné a pravej wzdelanosti primerané, a žeby
weriaci len také spisy čítali, ktoré sú w duchu

katolíckom písané a vydané, a wzbudzuje tože duchowenstvo: aby, pamätajúc na swoje wzněššé powołanie, pamätajúc na napomänutie učiteľa národow Timoteowi dané: „*Sud píl ný w čítaní, napomínaní a učení*“; pamätajúc naposledy na napomänutie snemu prowincie ostrihomškej od roku 1858., žeby obzvlášťte w dni nedelne a swiatočné w odpoľudňajšie slobodne hodiny wjedno shromaždená rodina pobožným čítaním prospiewala a wzdělávala sa k spáseniu, toto swoje wzněššé powołanie tým ochotnejšie plniť sa usilowalo. A z tohoto potom dekanát šassťinský prechádza na spolok sw. Wojtecha a oddwodňuje jeho newyhnutnú potrebu.

Kež wec táto ležala w Ostrihome za celých 17 mešiacow newyrídená, nerieššená.

Konečne, r. 1869 dňa 21. oktobra obrátil sa Dr. O. Hadlinský, nie w mene dekanátu, lež pod swojím vlastným menom, súkromne, bez toho, žeby to bol komu popredku sdelil, k Jeho Kniežacej Svetlosti p. primasšowi Jánowi Šimor s nasledujúcim pamätným spisom:

Vaša Kniežacia Svetlosť!

Neni dost na tom, že v tomto bezbožnom veku nepočetni nepriatelia z tej tak rečenej triedy osvietencov hlavu svoju jako drak proti Cirkvi katolíckej smelsie, jako nikdy predtým, pozdvihujú a medzi sebou proti nej spiknutí a vo svojich pekelných podujatiach swetskou mocou

podporovaní vo svojej zdivočilosti a nenávisti proti nej svätokrádežnou rukou napadajú jej viditeľnú hlavu, jej učiteľský úrad a jej božské, nie menej jako i ľudské nstanovizne; ju zo všetkej moci a vlastnosti, zo všetkého vplyvu na školu, jakožto jej dcéru, biskupov zo všetkých práv oblúpiť, kláštory zrušiť, duchovenstvo svetskej moci podrobiť a novoty od jej ducha a cieľa odchodné do nej všade pozaprovadzovať sa namáhajú, a tieto svoje zkazonosné zásady a pokusy denníkami a inými periodickými spismi a knihami pri terajšom zázračne veľkom obchode, rýchlosťou ďalekopisu, železníc a párnikov napomáhanom, na všetky strany sveta rozširovať sa vynasnažujú tak, že náš Najsvätejší Otec Námestník Kristov na zemi, potom jako vo svojej reči, v tajnom konsistoriume dňa 25 júnia 1868 držanej, bol oplakal tie nepočetné násilenstvá a krivdy, ktoré sa v Taliansku, Rusku a Španielsku skrze tamjšie vlády nad Cirkvou a jej služobníkmi kňazmi a posvätnými vecami provodzujú, slušne sa žaluje, že sa nemôže zdržať, aby súčasne nenariekal nad tými veľkými strastami a škodami, ktoré naše sv. náboženstvo teraz v cisárstve Rakúskom a v kráľovstve Uhorskom hrozne sužujú a trápä; ba že nám ešte horšie veci od tamtých nastávajú, predvídať sa dá

z tých bezbožných návrhov zákonov, ktoré katolíckej Cirkvi a jej slobodám a právam, ba i samej spoločnosti ľudskej nanajvyš škodlivé na krajinskom sneme z prava i z ľava sa chystajú; není dosť na tom, že tento mor nielen v samých táboroch tých tak rečených osvietenecov zúri a svetské mocnosti nad Cirkvou tolké krivdy páchajú: lež, čo je najsmutnejšie, sme prinútení s najväčšou bolesťou srdca to skusovať: už i sám ľud, u ktorého vyhnané z palácov veľkášov náboženstvo ešte útočisko nalezalo, a ktorý dosavád ešte býval jedinou podporou a útechou kňazstva, prevrátenými tohoto sveta zásadami sa kazí, od duchovenstva a náboženstva sa odvracuje a na cestu večnej zkazy sa vydáva.

Bez ukrivdenia ostatných národností tohoto kráľovstva Mariánskeho sa to povedať musí o národnosti slovenskej: že ľud slovenský býval dosavád najnábožnejší, Cirkvi najvernejší, svojím kňazom najoddanejší, najposlušnejší a najmravnejší, čo sa ale len horlivosti jeho duchovných pastierov pripísať musí. Lež bohužiaľ! aj tu sa zdajú vyplňovať slová Kristove k učedníkom jeho pri poslednej večeri vyreknuté: „Uderím pastiera a rozpráša sa ovce stáda.“ Uderení sú zaiste pastieri a vodcovia tohoto veriaceho ľudu, ktorý prostredkom dobrých kníh nábožno-mravne vzdelat' sa vyna-

snážovali; — uderení sú postrachom (terrorizmom), rozličným upodozrievaním, potváraním, udávaním, vyšetrovaním skrze moc svetskú a skrze nektoré streštené slavožrútske jej orgány. A keď títo duchovní pastieri boli takto udere-
ní a nemými učinení, tak že ani ústa otvorit sa neopovážili a naposledy aj zaspali, rozprá-
šené sú ovce stada, vystavené všade vlkom hltavým a rozličným podvodom; prišiel nepriateľ a nasial kúkolu medzi žito u prostried tohoto veriaceho ľudu. (Tu som potom živo opísal, ktorí sú to tí, čo sejú kúkol medzi katolícky ľud slovenský a jaký je to kúkol: zlé, mravokazné knihy a časopisy). Že neni dosť na tom, že ešte aj z Čiech a odinul tie najhoršie protináboženské knihy, jako k. pr. Renan, inkvizícia španielska s mnohými pohoršlivými, katolícky cit nanajvyš obrážajúcimi vyobrazeniami a mnohé iné nezpozorovateľno naše slovenské kraje jako morová rana zaplavujú, potajomne sa z ruky do ruky k čítaniu sprostému ľudu podávajú, ktorí v čítaní takých naničhodných kníh obľubu nalezá a z nich jed neznabožstva a nemravnosti do seba pomali vpája, tak že to zlé ani ten najbedlivejší duchovný pastier — iba neskôr v jeho zlom ovocí — zpozorovať, knihy také zhabať a tieto dobrými, pre ich nedostatok, nahradiť neni v stave.

(A tento svoj pamätný spis takto končí)

„Ponevác ale potvrdenie spolku sv. Vojtecha sa už na 13-ty rok odťahuje, na úkor toľkým toľkoráz opakovaným žiadosťam, remonštráciám, ponosom a pamätným spisom, a fond vojtechovský k cieľu vydávania spolkom dobrých nábožensko-mravných kníh na 6000 a vyše zlatých vystupujúci v mrtvých rukách leží: neni divu, trebárs sa to odsudzovať musí, že katolícki Slováci, vidiac podobné spolky už dávno u všetkých národov: maďarov, nemcov, čechov, moravanov, slovincov, poliakov, rusínov atď. bez všetkých ťažkostí, s pomocou biskupov povstali, k dušnému spaseniu veriacich a k dobrému katol. Cirkve utešene kvitnúť, už netrepežliví krvácajúcim srdcom hrozné všade kriky robia a úvalom žiadajú, aby už predca raz spolok sv. Vojtecha bol potvrdený. Ponevác z preduvedených smutných výjavov ty najväčšie škody pre katol. Cirkev vyvierajú predvídám, jestli by sa potvrdenie spolku sv. Vojtecha i ďalej preťahovalo: za povinnosť si pokladám Vašu Kniežaciu Svetlosť na všetko to zlé upozorniť a pokorne prosiť: by k odvráteniu toľkého zlého, k udržaniu a utvrdeniu v náboženstve a viere katol. ľudu prostriedkom dobrých kníh, jakožto jedinú našu baštu proti toľkým nepriateľom, ktorí nás zo všetkých strán

obklučujú, prv než ľud tento sa do ich paže-
ráku dostane, prv než pretrhnutím všetkých
pekelných splavov potopa neznabožstva a zne-
mravnelosti ho zatopí — spolok sv. Vojtecha,
ten jediný koráb Noemov, v ktorom ešte v tejto
všeobecnej potope mravnej nakazenosti zachrá-
neným byť môže — Vaša Kniežacia Svetlosť,
ktorej múdrosť, spravodlivosť, nepodelenú lásku
ku všetkým ktorékohoľvek jazyka veriacim a apo-
štolskú horlivosť celý svet obdivuje a zvelebuje,
k povzbudeniu zúfajúcich, k oduševneniu ma-
lomyslných, k potešeniu zarmútených a k za-
haňbeniu nepriateľov najmilostivejšie potvrdí
a stanovy jeho schváliť ráčila.

Nech ráči Vaša Kniežacia Svetlosť byť o
tom presvedčená, že jako mňa, tak i všetkých
tých, ktorí spolok ten mať žiadajú, k tejto žia-
dosti nie národnosť, nie panslavismus, lež je-
dine čistý duch katolícky vedie, a že prostried-
kom spolku tohoto chceme utvoriť silný pluk
proti nepriateľom Cirkve.

Ostatne atď.

V Kútoch, dňa 21-ho oktobra 1869

najponíženejší syn v Kristu

Ondrej Radlinský,

farár kútsky.

Do obdržani tohoto pamätného listu Jeho
Kniežacia Svetlosť p. primas dal hued, a sice

už 2=ho na podruhé 10=ho nowembra 1869 do Ostrihoma powolať O. Kadlinského, a oswedciac pred týmto swoju otcowskú starostlivosť o náš slowenský katolícky národ, powoliť ráčil ten už od rokow žiadaný spolok sw. Wojtecha s právom, nielen náboženstvo = mrawné a iné w duchu katolíckom písané, lež i pre národnie katolícke štoly potrebne knihy wydáwať pre katolícky lud slowenský, dňa 12=ho nowembra. Hned na to osw. p. Henrikowi Szajbelymu, čest. biskupowi, swojemu to w duchowných wecach generálnemu wikárowi w trnawskom okrese poručil ráčil: aby poradil sa O. Kadlinského, soštwil a swolal do Trnawy čím šfor wybor, pozostávajúci z 12 knazow, na slowenských stránách duchownou správou sa zanášajúcich, týmže O. Kadlinským sebe nawrnutých, ktorý by stanowy menowaneho spolku dla wzoru stanow spolku sw. štefanškého pod jeho predsednictwom a wedením wypracowal a Jeho Kniežacej Swetlosti p. primassowi cieľom wyprostredkowania u vlády ich politického potvrdenia predložil. I wyzwaný od Jeho Oświetenosti p. generálneho wikára wo smysle wys. naridenia I. Kn. Swetlosti wyssmenovaný nawrhol do predoznaného wyboru nasledujúcich 12 duchowných spráwcow: z ostrihomského arcibiskupstwa: pp. Jozefa Walentowich, čest. kanonika, defana a farára w Sw. Benediku, — Michala Oihaufer, čest. kanonika, defana a farára w Brnčiarowciach, — Jána Pekarowič, defana a farára w Petrowejwsi, — Jána Palárik, farára majcichowského; — z nitranského biskup-

stwa: Ondreja Lemeš, prepošta a farára žilinského a Stefana Záwodník, defana a farára pružinského; — z b. bystrického: Juraja Slottu a Michala Chrástek, defanow a fararow tužinského a swätokrižského; — zo spišského: Stefana Madlinský protonotára epostolského a Jozefa Kohút, farára dolno-kubinského; — z kossického: Jonáša Záborský, farára zupčanského; — z rožňawského: Jozefa Matawowský, prepošta, defana a farára haličského.

Na ten päd, keď by nektorí z tu meno-
waných z ďalších strán w adwente, pre krátkosť
dňa a lehoty, pre zlé počasie a úradné práce
do Ernawy prísť nemohli, nawrhnutí boli od
tohože O. Madlinského nasledujúci jako náhra-
dnici z arcibiskupstwa ostrihomského: pp. Juraj
Obermayer, defan a farár chtelnický, —
Imrich Mráz, defan a farár krácowianský, —
Ján Blaho, farár bogdanowský, — Jozef
Wittorin, farár wysschradský, — Ján Mun-
kay, defan a farár modrokameňský a Ján
Galbawý, farár jablonowský.

Zo stránky ale najdůstojn. kapitule ostrihomskej nawrhnutý bol od O. Madlinský wys.
důstojný p. Jozef Juriga, kanonik a zo stránky
dworu primassowho wys. důstojný p. Juraj
Esászka, direktor kancelarie primaciálnejs.

Jeho Osw. p. gener. wikár múdre predwi-
dajúc, žeby pre wysš udané príčiny nawrhnutí
z oddialenejších diecés do Ernawy na predo-
značený čas prísť nemohli, pozwal na deň 14

decembra 1869 len z ostrihomskej arcidieceze a z nitrianskej diecese nawrhnutých.

Na miesto ale pp. Jozefa Valentowich, Imricha Mráz, Jozefa Wittorin, Jána Munkay a Jána Galbawý, dôkladnými príčinami ospravedlnivších nemožnosť príchodu svojho, powolal pp. Alexandra Škarniel, defana a farára šarsijského, Pawla Šaluš, farára nádasského, — Srantiffa Jalowecký, farára dolno-krupanského, — Jozefa Králik, farára welkossenwického a Štefana Michálek madunického farára.

Dňa 14 dec. 1869 odbywalo sa zasadnutie dočasného výboru spolku sw. Wojtecha, w ktorom stanowy, na základe wšsetkých predosllých, jako: budinských (od r. 1857), bročianskych (od r. 1862), trnawských (od r. 1863) a kútšských (od r. 1868) stanow a dla wzorky stanow swätostefanských Ondrejom Kadlinským wypracowane, wzaly sa do pretrasu a w nektorých §§-och aj w podstatných wecach (jako k. pr. na miesto 5 rozličných tried wkladow po 100. 60. 40. 20 a 10 zl. s rozličnými právami, prijaté byly len dve po 100 a 10 zl.) byly zmenevané, a ustanoweným k tomu odborom i so zápisnicou zasadnutia tohoto, p. Jurajom Slotka, jako dočasným zapisowateľom značenou, uhodnowernené a do Ostrihomu w mesiaci marci 1870, odtuďto ale do Víma k Jeho Kn. Swetlosti na potvrdenie a z Víma ku fr. uhor. ministerium kultu cieľom schwálenia poslané, odkuď potom d. 8 júlia r. 1870 došly nazpät do Ostrihomu už potvrdené.

Po obdržani týchto swolal predseda doč. výboru. Ošw. p. Henrik Szajbely, gener. wí-fár walné shromaždenie na deň 14-ho sept. 1870 do Ernawy.

Potáďto wyprawuje p. Dr. Andrej Kadlinšký udalosti Spolku sw. Wojtecha až do jeho ožiwotworenia, ktoré sa stalo dňa 14-ho septembra r. 1870 štrze I. walné zriadowacie shromaždenie, toho dňa w Ernawe wydržiané.

Sluŝné je wŝŝat, aby sa wo spise tomto i o rečenom shromaždeni nečo powedalo; ho na ňom zakladá sa bytnosť, w ňom spočiwa i zárod a počiatok pôsobenia Spolku sw. Wojtecha, nim ale naznačuje sa též i smer celeho pôsobenia toho.

W z prvého tohoto walného shromaždenia úplne a dokonale poučiť sa mohol každý o nutnej potrebe, o welikej dôležitosti a dalekom dosahu Spolku sw. Wojtecha pre Cirkew katolícku w Uhrách wôbec a pre katolíkow jazyka slowenšského zvlášť; poučiť sa mohol, bár by ani stanovám jeho nedôweroval, alebo jich ani neznal, že Spolok tento za ciel majúc: wydáwať ŝkolŝké a druhé katolícké knižky pre lud slowenšský, a štrze to rozŝirowať w katolíckom ludu slowenšskom prawú kresťanŝtú oŝwetu a wzdelanosť, prawý kresťanŝto-katolícky žiwot a mraw, že Spolok tento reku nielen že neni vlasti našej uhorŝkej nebezpečný a ŝkodliwý, ale nad-

mieru prospessný a užitočný a preto i wšettej podpory od každého kresťana-katolika kráľowstwa swätostefanského hodný.

K I. tomuto walnému a sriadowaciemu shromaždeniu poprichádzalo mnoho členow a účastníkow zo wšetkých strán, najmä z arcibiskupstwa ostrihomského a wikariátu trnawského, potom z biskupstwa nitranského a baňskobystrického. Najwýznamnejšie pre budúcnosť Spolku swätého *Wojtecha* je pri tom i tá okolnosť, že sa na poli tomto náboženstvomra-wného a katolícko-literárneho pôsobenia w ludu katolíckom slowenskom stretuli a sissi mužowia, ktorí w národno-politickom ohlade spolu nesúhlasili posawäd; wčul ale, keď sa jedná o zachowanie wiery kresťansko-katolíckej w ludu slowenskom, duchownej spráwe jejich od Boha zverenom, keď sa jedná o zachránenie ludu toho od mravnej zlázy pomocou dobrých katolíckych kníh, wčul reku sjednocujú sa a umienili si ísť spoločne za zástawou Spolku sw. *Wojtecha*.

Mnohi z duchowných otcow ludu nášeho katolíckeho zawitali w Trnawe už deň pred tým, totiž dňa 13-ho septembra, aby sa mohli zúčastniť w predbežnej porade, ktorá sa u ww. oo. Frantiskánow w hospode dočasného zapíswatela Spolku *Juraja Slotty* odbýwala.

W porada táto naplnila nás radosťou nemalou, lebo w nej panowala najwäčšia bratorská swornosť, najkrásnejšia shoda a najúplnejšie usrozumenie wo wecách a otázkach k plnému shromaždeniu na druhý deň pripravo-

waných; čo nám neomyšlnym bolo predzvestím, že i valné shromaždenie ku cti a chvále Božskej a k veľkému prospechu Spolku samého wy-
padne.

Ale „ani ten, kto sťepuje, je nečo, ani ten, kto zalieva, ale Boh, ktorý dáva zrašť“ (1. Kor. 3, 7); „nebude-li Hospodin stavät domu, nadarmo pracovali ti, ktorí stavajú ho,“ a „nebude-li Hospodin ostríhať mesta, nadarmo bdi, kto ostríha ho“ (Salm 126, 1.). A preto išli členovia Spolku a valného shromaždenia najprv do chrámu Páne, aby využili Boha o pomoc a modlili sa za dar Ducha Svätého k dieľu započatému a k šťastnému výsledku shromaždenia. Bola to rozkoš vidieť, ktorák zo všetkých strán a zástupne schádzajú sa členovia Spolku a valného shromaždenia do chrámu stolného a farského, ktorák celé utessené processie jako: z Bogdanowice, Majcichowa a edinád s kostolnými zástavami a pri krásnom svojom cirkewnom spewe putujú do tohože chrámu ku službám Božim spolkovým, ktoré wysofodôst. p. Stefan Nemečka y, preposst ze Sámsonu a kanonik sl. kapituly trnawskej, wykonával, a ktoré zawršené byly horliwou prostonárodnou kážnou dôst. p. Stefana Záwodnika, knaza biskupstwa nitranského, defana a farára pružinského, štodliwosť zlych, prospešnosť dobrých knih za predmet majúcou.

Po službách Božich poberalo sa všetko do budowy gymnasiálnej a w okamžení naplnená bola jedna z najwäčšich posluchárni, w ktorej shromaždenie zasedať malo. Oči nasse zaliaty

sa slzami radosti, keď sme wideli weliký ten sbor nábožných a horliwých kňazow a učitelow našich, keď sme wideli i ten hojný zástup ludu pospolitého wonkajšieho, mužow i žien, hladajúcich pre seba i potomstvo, hladajúcich pre celý národ svoj katolický duchowné útočište a spásu w Spolku sw. Wojtecha!

„Ajhla! vzdychli sme, po prvý raz wystupuje katolík jazyka slowenskeho w Uhrách w jednote bratskej, aby s úplným sebawedomím wyznal pred celým swetom žiwú wieru swoju w Boha Trojedineho, a lásku i wernú oddanosť k Cirkwi svojej katolickej a oswedčil pred swetom, že sa chce wzdeláwat a žiť po katolícky!“

Prawdu túto zapečatili účastníci shromaždení i tým žiwým a neodštriepateľným skutkom, že ihneď esste pred zahájením (otworením) shromaždenia blizko 300. nových členow ku Spolku sw. Wojtecha prihlásilo a zapisať dalo sa.

Zaujaw Jeho Oswietenost najddst. pán Henrik Szajbely, čestný biskup, generálny wikár trnawský a predseda dočasného wyboru Spolku sw. Wojtecha, miesto svoje, prw nežby bol zahájil shromaždenie, podal dočasnému zapisowateľowi tri k nemu došlé pripisy k prečitani a sice:

a) pripis Jeho kniežacej Swetlosti pána primassa, uhorskeho a arcibiskupa ostrihomského Jana **SIMORA**, w ktorom neznamuje, Jeho Oswietenost pana generalneho wikára za predsedu shromaždenia na miesto svoje ustanowujúc a strže neho wšsetkým pri-

tomným členom Spolku svoje arcipastýrske po-
žehnanie zvestovať naridzujúc;

b) pripis tiež Jeho kniežacej Svetlosti pána
primassa, ktorým najvyššii tento ochranca Spol-
ku sv. Wojtecha k rozmnoženiu základiny spol-
kovej tisíc zlatých a krom týchto ešte **200**
zlatých na bežné útraty pri Spolku darovať
ráčil;

c) pripis Jeho Osvietenosti p. biskupa ge-
nerálneho wifára ostrihomského, Jozefa Dur-
gutha, w ktorom Jeho Osvietenosti p. gene-
rálnemu wifárowi trnawskému oznamuje, že
Spolek sv. Wojtecha jak od Jeho kniežacej
Svetlosti p. primassa tak i od wysokej vlády
uhorskej s tým doloženim potvrdený je, aby
prijímanie členow do Spolku len na zeme ra-
kúsko-uhorské sa obmedzilo.

Vo prečítaní pripisow týchto zahájil ráčil
Jeho Osvietenost p. predseda shromáždenie ja-
dnou slowenskou rečou, w ktorej potreba a uži-
točnosť Spolku sv. Wojtecha nakrátko ale dô-
kladne a rázne dokázal a obecnosťwo prítomné
k swornosti a láske pri rokowaní srdočne wy-
zywal. Keč táto zawršená hlučným na sláwu
wolanim Jeho kniežacej Svetlosti, najvyššie-
mu ochrancowi Spolku sv. Wojtecha, welice
odussewnila celé shromáždenie a mocne prispela
k tomu, že rokowanie shromáždenia s múdrou
rozvahou a wzorným (príkladným) spôsobom
dialo sa i dokonané bolo.

© čom sa w shromáždení tomto pojedná-
walo a rokowalo, to wykazuje zápisnica jeho,
a wo spise tomto opominúť sa môže. Tri wšak

weci hlavné, w shromaždení tomto riešené, pre svoju dôležitosť predsa i tu powšimnutia a spomenatia zasluhujú. A ty sú:

a) stručná zpráva p. dr. Ondreja Kadlinského o wšetkom, čo sa od 14 rokov z ohľadu Spolku sw. Wojtecha dialo, jako i wýwod jeho zo spráwy spolkového, až do toho času od mnohých dobrodincow soškladaného majetku, ktorýchto wýwod wzatý je u wedomostí a usianowilo sa, aby wyslowené shromaždením p. Kadlinskému podakowanie wžalo sa do zápisnice;

b) zdarilé jednohlasné wywolenie úradníctwa a wýboru spolkového, jehožto členowia na inom meste spisu tohoto menowite uvedení budú. Tu len z ohľadu wolby Juraja Slotty, knaza biskupstwa baňsko-bystrického, defana a farára tužinského, za správca Spolku obzwlášte buď podotknuto, že tenže defan a farár k opätnej žiadosći walného shromaždenia wolbu tu prijal a podakujúc sa nadššenou rečou za dôveru w neho zložonú pewne a nezvratne oswedčil sa, že z uprimnej a horúcej lásky k Cirkwi a národu fary svojej i wšetkých, s wčulajšším svojim postawením spojených, wýhod rád sa zrekne, aby sa do Trnavy, sídla a stolice Spolku sw. Wojtecha, presťahował a tu wšetky duchowné a telesné sily svoje swätým cieľom a záujmom Spolku wenował mohol;

c) náwrh nowowywoleného správca Spolku, aby sa sošlawili tri odbory a sice

- a) pre písmo swäté a životopis swätých;
- b) pre všeobecný slowenský kancionál a
- c) pre knihy štolské;

ktorýžto návrh dôkladne a s najväčším dôrazom oddôvodnený valné shromáždenie s potešením prijalo a výboru k prevedeniu powerrilo.

Slotta.

II.

Život sv. Wojtecha.

Život sw. Wojtecha.

Ponewadž wyber Spolku sw. Wojtecha w I. zasadnutí swojom obširný a dđkladný žiwotopis sw. Wojtecha wydať ustanowil, došti bude, feď w prvom tomto, pre členow Spolku určenom, spisú len na ty najhlawnejšie doby žiwota jeho obmedzujúc sa na krátke predstawieme sw. Wojtecha

- a) jako biskupa,
- b) jako reholníka sw. Benedikta a
- c) jako missionára a mučedníka.

1. Sw. Wojtech, biskup.

Za času Boleslawu Dobrotiwého, kniežata českého, sedel w Čechách na hrade Lubici slawný wladýka a wojwoda Slawník. Bol mocný a bohatý, ale pri tom i dobrý, nábožný, spravodlivý a milosrdný křesťan. Kňazow ctil obzvlášťne a rád počúwal naučenie a rady jejich. Esťte lepšou křesťankou bola jeho manželka Strezislawa. Slovo Božie počúwala a plnila s tou najwäčšou pilnosťou; mo-

dlila a postila sa horliwie. Pri tom múdra a pokorná síc nemilowala zlata a drahých kameňow ani ozdob žiadnych; bola swätá w slowách a skutkoch; ubohé šroty nazýwaly ju matkou swojou, wdowy a pútnici sestrou lastawou a ochotnou. Starý jeden spisowatel wyslowuje sa o Slawníkowi, Strezišlawe a synowi jejich Wojtechowi nasledowne:

„Dobrý bol otec, lepšia bola matka, nad obydwoch bol syn, ktorý sa narodil z nich.“ —

Wojtech bol syn jejich predposledný a narodil sa na Čubici r. P. 956. Na krstu swätom dostal meno Wojtech, čo tolko znamená jako „útechu woja (wojška).“ Meno to dané mu bolo od otca bezpochyby, pretože by ho bol rád jedenraz widel slawným wojanom, slawným bojovníkom za vlast a národ. A skutočne stal sa Wojtech wojanom a bojovníkom, ale wojanom a bojovníkom Kristovým, stal sa jeho horliwým kňazom a apoštolom. A jak podivným spôsobom sa to dialo! — Wojtiešok, totiž ťažko ochorel a už bol na zhasnutie. Ľodičia utrúpení inej pomoci newediac zanesli ho do kostola a pred oltárom Ľodičky Božej slúbili Pánu Bohu, jestli ozdrowie a na žiwe ostané, že ho wychowajú k službe oltárnej. A Boh wyslyšsal prosbu jejich uzdrawil jim dieťa rozmilé.

Ľodičia bohumilí zawčasú odowzdali synáčka swojeho Wojtecha kňazom na wychowanie pre staw duchowný. O týchto kňazow naučil sa on wšestkému potrebnému umeniu;

od nich pilne wedený bol ku Kristu Pánu to-
mto je jedinému žriedlu pravej a spasitel-
nej oswety a wzdelanosti. Najznamenítejší me-
dzi učiteľmi jeho menoval sa Kadla, knaz
welučený a welezbožný, ktorí potom i jeho po-
mocníkom bol pri prácach apóstolských.

Ale domáce to vyučowanie nebolo dosta-
točné k tak welikému a swätému powolaníu
jeho; a preto poslali ho s pestúnom jeho Ka-
dlou do saského mestu Dewína čili Ma-
deburgu, aby tam na slavných školách bis-
kupských úplného a dôkladného vyučowania do-
šiahnul. Chýreční rečník a mudrc Otrik bol
jeho profesorom. Arcibiskup dewínsky Adal-
bert, knaz rádu benediktinského, ale tak si
obľúbil mladého toho Čecha a Slawnikowca, že
mu dal pri birmowaní meno svoje Adal-
bert. Takto ho nazývajú až posawád, Nemci;
Česi ale a Poliaci od pôvodného čili prvotné-
ho krstného mena jeho nikdy neodšúpili a až
podnes sw. Wojtecha Wojtehom menujú.
Slowáci, akkolwel i u nich w rodnych menách
čili priveniach jako: Wojtech, Wojtek
krstné to meno sw. Wojtecha wždy žilo a
žije, menej znali a užíwali dosawad mena to-
hoto krstného w živote pospolitom, tak že sám
slowenský náš Homer Jan Holly jednu z ná-
božných piesni svojich nie k sw. Wojtechowi
ale k sw. Adalbertowi složil. Nicmenej od 14
rokow tak sa meno sw. Wojtecha i u nás
udomácnilo, že sw. Wojtecha Adalbertom
po slowensky nazývať, welmi čudno wypadá a
w udju, Slowáka neprirôdzene zneje.

W Dewine strávil Wojtech s kniazom Hadlou dewät rokow a wyznačował sa čnosťou i učnosťou nad wšsetkých swojich spoluziakow. Po času tom asi okolo r. 981 nawrátil sa do milej vlasti na hrad otcowski. S radostou witali na hrade lubickom miláčka svojeho otec, matka a bratia. Ešte toho roku ztratil ota drahého. Aby slub, od rodičow jeho Bohu učiněný, vyplněný bol, wyswätil prvý biskup pražský Detmar Wojtecha za knaza. Inde čítat, že už w Dewine r. 980 od biskupa Adalberta poswätenie na knazstvo prijal

Ale Wojtech neslužil, dlho Bohu a Cirkwí jako knaz jednoduchý. Wiehlasný biskup pražský Detmar umrel dňa 2. januára r. 982. W nedelu dňa 19. februára sisslo sa duchochowenstvo české s kniežatom Boleslawom II., s pénmi a ludom w staroslawnej kapli sw. Klementa na Lewom Hradci, aby wywolili nového biskupa. Na otázku, ktoby hoden bol stať sa nástupcom Detmarovým? ozwalo sa celé shromaždenie jako jednými ústami: „Kto druhý, jako Wojtech, rodák náš! Jeho skutky, rod, bohatstvo a obcowanie srownávajú sa s biskupským dôstojenstvom. On najlepšie wie, kam má kráčať; on i spráwu dušsi opatrne powede.“ Duchopiac Wojtecha postavili ho napred a nítli odpierajúceho: „Či chteš či nechteš, budeš nám biskupom. Známe ta skrz nas krz: znáš wyborne ukazowať nám cestu do nebeskej vlasti, a my rozkažy twoje každým spôsobom plniť bu-

deme. Duchowenstvo i lud wšsetoť za hodného uznáwa ťa úradu biskupského.“

Centrát mal sotwá 30 rokov; ale bol pravý pastýr ovecíek svojich: horliwé kázal, modlil sa, chudobných u stolu svojeho obsluhował, zajatých od pohanow wykupował. Jaťožto uprimný následownik Krista Pána rozdelował dôchodky svoje na štwero: jeden diel obracal na potrebu a okrasu stoličného chramu sw. Wita, druhý diel užilo pražské duchowenstvo, tretí diel náležal chudobe, a len štkrowný ostatek wynaložil pre seba samého.

Šned druhý rok po swäteni swojom na biskupstvo (984) wybral sa Wojtech sprowádzaný Ľadlou a niekoľko druhými duchownými do krajín šširého biskupstwa svojego, ku ktorému wtedy nielen Česko ale i Morawa, Slowensko wčulajššie Hornie (Mhorško) a Krakowško prináležalo. Šo w týchto krajinách sw. apóstolowia Cyrill a Method boli zasíali a wštepili, to Wojtech zkriesil a upewnil.

Na tejto apóstolskej ceste jeho wnuknul Wojtechowi Pán Boh, aby ššiel i do Pannonie, nawšštiwil knieža Gesu čili Jesa slawa a zwestował učenie Kristowo národu maďarskému. A preto poslal knáza Ľadlu do Šstrihomu ku kniežatu Gesowi, už wtedy kresťanowi s tou žiadosťou, aby mu ť nemu prišť dovolil. Gesa o poselstwu Wojtechowom wofnách od andela poučený a plný žiadosťi, wššetkých poddaných svojich obrátiť na wieru kresťanskú, nielen že milerád šwolil ť prichodu Wojtecha na dwor swoj kniežací ale i wysšiel

swätému apóstolowi naproti so wšetkými wernými swojimi a so slawou welikou, prijal ho uctiwe a wo snách napomenutý súc k tomu z bážne a lásky k Bohu stal sa poslušným jeho synom.

Netrwalo to dlho ziskal český biskup Wojtech w Pannonii čili wo wčulajššom dolnejššom Uhorsku množstwo pohanow Pánu Ježíšsi a poswätil na mnohých miestach rýchle zbudované kaplny k službe Božej. W samom Ostrihome pokrstil syna kniežata maďarského Gesy a dal mu meno Štefan, poslowensky Wenceslaw; lebo grécke slovo stephanos weniéc znači a forunu. Krom toho obrátil w meste Ostrihome nekolkó tisíc na wieru. Od toho času má a cti wlast nassa uhorská wôbec a arcibiskupstwo i kapitula ostrihomská zwlášt sw. Wojtecha čo patrona svojeho.

Keď wykonal poselstwe svoje, od Boha mu uložené, w Ostrihome a preputowal esšte i Polsko, nawrátil sa z apóstolskej púti zas do wlasti a na biskupštiu stolicu svoju. Tu wšak ztrpčowali mu ťažky úrad jeho obzwláštne tri hlavné príčiny. Mnohí, ačkolwek kresťani, esšte sa držali pohanských obrčajow. Boháč chowal wiac žien; iný trhajúc swäzok riadneho manželstwa zahnal ženu a pojal druhú; iný zas nedbajúc na zákaz s pokrewnou sa sobral. Thto neprawosti páchalo obzwláštne bujné a mocné pánsstwo. Druhá príčina žalosti Wojtechowej boli knazi sami, ktorí nijako nechтели upustiť od ženenia. Tretia príčina zármutku jeho bol ohawný obchod čili kupčenie s kre-

stanmi, ktorí boli vo vojne zajati alebo ináč do poroby (otroctwa) uwedení a ktorých osfliliví židia kupovali a w Čechách predávali. Krom toho nechťel ľud náležite swätiti nedele a swiatky hniewajúc Boha a pohoršujúc ľudí sprawodliwých, jako sa to pritomne po mestách nassich deje, služobnými a hlučnými prácami, zanedbáwaním služieb Božích a wýstupkami hanebnými, Nad wšsetkým tým krwáčalo srdce horliwého biskupa *Wojtecha*, ano swedomie začala mu znepokojuwat ta myšlienka, že sa preto nedarí dielo Božie w Čechách, ponewadž on je biskupom; druhý že by wiac wyfonal, druhý že by lepšej w stawe bol pást stádo Kristowé! A preto umienil si ísť do Rímu a zložiť úrad biskupský, jestli k tomu priwoli pápež, a potom putowat do Jeruzalema ku hrobu Božiemu.

A tu už príročíme k druhej dôležitej premene w živote sw. *Wojtecha*, a predstavíme ho jako reholníka.

2. Sw. *Wojtech* reholník — benediktín.

Roku 989 wydal sa skutečne sw. *Wojtech* na cestu do Ríma. Nekolko priateľom stawu knazského a medzi nimi i brat *Adám*, pešún *Ádla* a preposst pražský *Welich* wyprawádzali ho nič newediac o tajnom úmyslu jeho. Pápež *Ján XV.* wyslyšsal prosbu *Wojtecho* wú a radil mu wstúpiť do *kláštora*. On wšak najprw putowat chťel do zeme swätej.

Odložil teda rúcho biskupské, obliekol sa za pútnika a nastúpil púť s menovanými tromi priateľmi. Na púti svojej zastavili sa na hore Monte Cassino v kláštore benediktínskom, aby odpočinuli a išli ďalej. Ale opät Manso i ostatni benediktíni prehovorili Wojtecha, aby nechal púť a stále miesto k služeniu Bohu si wyvolil. Wojtech poslušnul a ustanovil sa na tom, zostať v kláštore na hore Cassino a učiniť Bohu slúb podľa zákona sw. Benedikta. Ale neučinil to. Wojtech dozvediac sa, že to opät Manso k wysväceniú nových kostolow npotrebit chce, zmenil úmysel svoj a opustil kláštor i horu. Štade prišiel do kláštora walliluckého, rádu sw. Basilia, ktorý swatý starček Nilus spravoval. Tento privítajúc Wojtecha poradil mu, aby sa nawrátil do Níma a wšúpil do kláštora benediktínskeho sw. Bonifacia na hore Awentín. To i učinil, a Leo, opät kláštora toho, keď ho zkusil a preswedčil sa, že má k tomu powolanie, obliekol biskupa českého i brata jeho Nádima do rúcha reholného synow sw. ocka Benedikta na zelený štvrtok dňa 17. apríla r. 990. a pápež Ján XV. priwolil k tomu. S Wojtechom nezostal w Níme len Nádím; knaz Nádla ale a prepošt Wellich nawrátil sa do Ciech.

Kto widel Wojtecha na stolici biskupskej, widel wzor čili najkrásnejši príklad biskupa; kto ho pozoruje w kláštore, musí pri ňom obdivovať wzor čili najkrásnejši príklad reholníka. Nebolo práce, nebolo služby w kláštore, ktorú by syn českého hrdiny, biskup český

nehol rád konal. On si wyžiadal, aby smel wymetat kuchyniu, wymývať nádoby a sušiat, čo bolo treba kucharom. Nikto z reholníkov nebadal, ba ani len netušil, že by bol brat, ktorý druhým pred switaním wodu na umytie prinášal, pri obede a večeri posluhowal, biskupom pražským; jediný opát máł nejakú wedomosť o predosšlom dôstojenstwe jeho a obdiwowal hlbokú, nepretvárenú pokoru Wojtechowu. Taká bola pokora Wojtechowa, keď bol reholníkom sw. Benedikta. On bol vždy trpezliwý, tichý, nábožný, pracowitý, jako sa sluší na prawého a dobrého reholníka. Wojtech nachádzal w kláštore celú svoju blaženosť.

Ale blaženosť tá dlho netrwała. W Čechách začali zas túžiť po drahom swojom rodákowi a biskupowi; lebo človek len wtedy začína poznávať cenu a wzácnosť weci a osoby nejakej, keď ju ztratil, keď jej wiac nemá. Tak bolo i u tých, ktorí boli šlechetnejší w národe českom. Oni poznajúc a cítiac prehlboko ztrátu biskupa Wojtecha nechceli ani počuť o wolení nowého, dokawád dúšat mohli, že sa bude musieť sw. Wojtech do wlasti nawrátiť. I kniežatu Boleslawowi II. teskno bolo po ňom A skutčne wyprawili Čechovia posolstwo do Ríma, aby wyprosili od pápeža draheho Wojtecha na osirotenú biskupšiu stolicu pražskú. W posolstwe bol knieža Boleslaw, kniaz rádu sw. Benedikta Christian, rodný brat Wojtechowa a kniaz Kadla, opatreni listami mohúškeho arcibiskupa Willigisa. Pápež prijal posolstwo wľúdne a swolal ihneď sbor kardinálow k po-

rade o žiadosti kniežata Boleslawa a národa českého. Kláštor sv. Bonifacia kládol odpor, keď šbor kardinálov žiadost Čechov za sprawodliwú uznával. Spor rozhodnul pápež Ján XV. nasledujúcim výrokom: „Dáme jim nazpät, čeho žiadajú, ačkolwek stali sa synmi nepodarenými a preto nehodnými dobrého otca. Ale dáme jim ho pod wýminkou: budú-li poslúchať werné, nech si ho majú; nebudú-li wšak chteť odwrátiť sa od starých nepravostí svojich, wtedy nech tento miláčok náš odide od nich, nech opusti stádo zlé.“ —

Wojtech teda wydal sa na cestu zpiatočnú do wlasti svojej sprewádzaný posly kniežacími. Slzy hojne padaly mu, keď sa lúčil so zarmúčenými bratmi, s tichou izbičkou svojou, s milým klášterom a s Ľimom.

Z Prahy wyslo biskupowi w ústrety duchowenstvo i lud; wšetci ho radošne witali a sľubowali mu voleyšenie. W potu twári pracowal sw. Wojtech ua winici Páne až do r. 995. Ale prenasledovaný od Wrsowcow, úhlawných to nepriateľow rodu jeho slawníkowského a rmútený opätnou neposlusnosťou národa do klatby dal Wrsowcow, opustil s plačom Prahu a šiel esťte toho roku do Ľima s bratom svojim Ľadimom. Leo, opát kláštoru sv. Bonifacia prijal oboch s radošťou uprimnou. Ale ani wčul nepožiwal dlho Wojtech pokoja a blaha kláštorského. Ľok nato prišiel do Ľima Otta III., král nemecký, aby z rúk pápeža prijal to-

runu cisarstvu. Mladý cisar poznal tu Wojtecha, oblúbil a wywolil si ho za zpowedelníka. Wtedy meškal též w Ríme na dwore cisarstvom Willigis, arcibiskup mohučský. Oba tito cisar i arcibiskup, tak dlho prosili pápeža Gregora V., a dotlačowali naň, aby Wojtecha k osirotenému biskupstvu pražskému nawratený bol, tým pápež k tomu nepriwolil. Wo sboru teda kardináiw a nemeckých biskupow učinil rozkaz Wojtechowi, aby sa do vlasti nawrátil a zas prijal správu diecése opustenej. Sw. Wojtech poslušnul pápeža a reknul: „Nádhcem žít a umret s owečkami, jestli budú hlas moj poslúchať; nebudú-li wšak na mňa dbať, nech mi je dowoleno ist k cudzým, surowým národom, ktorí dosawád mena Pána neznajú.“ Pápež vyplnil žiadosť túto a ustanovil biskupa Wojtecha za aposstola pohanom, jestli by pre urputnosť stáda z vlasti uhnúť musel.

3. Sw. Wojtech, missionár a mučeník.

Čeho sa sw. Wojtech obával to sa i stalo! — Toho istého roku, keď sa po druhýraz k Prahe nawracowal pozabijali Wrsowci z pomsty na hrade lubickom na deň sw. Wáclawa celú rodinu jeho: mužow, ženy, deti. Ano nawiedli též knieža a lud proti sw. Wojtechowi. A preto majúc o tomto wedomost, miesto do Čiech obrátil sa Wojtech s bratom swojim Adimom do zeme polskej ku knieža-

tu Boleslawowi Chrabrému. Wólú pápežowu w uctiwosti majúć wyprawil odtáď poflow do Čiech s otázkou: zdali ho esse dhtejú mať za biskupa? Ale tito odkázali mu: „aby ten odporný kárhateľ mrawow len tam zostal, kde je: oni že ho nechtejú.“ Z toho zradowal sa sw. Wojtech; lebo sprostený takto wšettkých záwazkow k biskupskej stolici a stádeci swojemu mohol sa stať tým, po čom tak welice túžil, mohol sa stať misionárom, I zostal w Hvezdne, meste polskom na dwore kniežata Boleslawa Chrabrého cez zimu, kde za ten čas wyučil a pokrstil nekolkó tisíc pohanow.

Wtedy wybojowal knieža tento Prusko; Prusáci ale boli esse pohani. Tymto teda zwestowal ewangelium, umienil si apóstol Wojtech. Na tú cestu wydal sa zjara r. 997. Boleslaw Chrabry dal mu loď a tricat mužow ozbrojených pre ochranu. Apóstola sprewádzali knazi Nádím, brat a Benedikt. Wojtech podal sa z Hvezdna k rieke Wisle a priplul k mestu Gdanstu. Tu zistal mnoho pohanow Pánu Ježíssi, pokrstil a naklonil jich Božim telom. Z Gdansta plul po baltickom mori welmi čerstwo a wystúpil na breh pruskej zeme w krajine Sambii, zkade loď s plawcami a ozbrojencami nazpät poslal.

Wojtech, Nádím a Benedikt zwestujúce Prusom Krista Pána prissli na ostrówet pri mestočku Fischhausen, nedaleko wčulajšsieho mesta Králowca. Tu jich pohani zbili pástami a jakýsi besník popadnul weslo a uderil sw.

Wojtecha medzi lopatky, až mu kniha žalmow z rúk bola vyrazená a on sám zabráboral a na zem swalil sa. Wtedy zwolal apóstol: „Dakujem ti Hospodine, žeš mi doprial aspoň jednu ranu trpeť pre ukrižovaného za mňa Spasiteľa.“

Po utrpení tomto prepravil sa so spoločníkmi svojimi na protejšsi breh a zostal tam až do večera. Bola sobota. Jeden zeman zaviedol ho do domu svojeho. Ľud dozvediac sa o missonároch, zbehnul sa z celého okolia a počal revať pred domom. Wtedy wysšiel medzi nich sw. Wojtecha a prehovoril k nim: „Mennujem sa **W O J T E C H A**. Som Slowan, mnich, kedysi biskup, wěul wáš apóstol. Prichádzam k wóli wássemu spaseniu, abyšte totiž nemé a hluché modly opustili a poznali stworiteľa svojego, ktorý je sám Boh a krom neho není Boha; a tak abyšte uwerili a w jeho mene život mali.“

Ale rozpajedený zástup pohrozil cudzincom zabitím, jestli sa preč neodpracú. I wloženi sú muži apóstolstwi tú istú noc na loď a nazpiatok zawezeni. Keď sa boli wyhnanci niekoľko dni w jednej dedine pobawili, odhodlal sa apóstol Wojtecha zwestowať sw. ewangelium Luti-com, Slowanom wtedy osadlým wo wěulajššom Braniborsku a Meklenburgsku.

W piatok dňa 23. aprila leta Páne 997 wybrali sa Boží sluhowia pustým hustým lešom na rowinu a wstúpili spiewajúc žalmy na poswätne pohanom pole *Homowé*. Tuto

služil Nadim čili Gaudentius mssu swätú a po-
 dal reholným bratom svojim Wojtechow i a
 Benediktowi Božie Celo k primani. Wsse-
 tci tria podařowali Pánu Bohu a sediac na
 tráwniku občerstwili sa pokrmom; potom stali
 a zas učinili podařowanie Pánu Bohu pri-
 slusným žalmom. Potom odissli. Keď wssak boli
 asi tak ďaleko, čoby kameňom dohodil, začali
 cítiť w údoch takowú mdlóbu, že zapotrebne
 uznali, odpočinúť si. Posadili sa teda na zem a
 tvrdo usnuli. Medžitým pribehli pohani, pre-
 padli a swiazali jich. Sw. Wojtech i tu po-
 činal si odhodlane dodáwajúc zmužilosti priate-
 lom svojim. „Nermútte sa bratia, ho-
 woril k nim; wiete že pre meno Ho-
 spodinové trpime. Zdáliž je čo tak
 hrdinského, spanilého a rozkošného,
 jako obetowanie života pre najslad-
 šíeho Ježišsa?“ W tom wystočil zo zástupu
 besný pop (kňazisko) modlářský Sikko rečený a
 prebodnuł ossťepom (kopijou) sw. apóstola. Totéž
 učinilo i iných šest pohanow. Zo sedmi týchto
 rán, z ktorých boli ossťepy wytiahnuté, prúdom
 tiekla poswätná krew. Umierajúci mučeník po-
 ručal dussu svoju Pánu Bohu a modlil sa za
 spasenie wraždničow svojich. Prusowia odtali
 mu hlawnu a wystrčili ju na kól do zeme
 wrazený; Nadima ale a Benedikta od-
 wiedli do zajatia, z ktorého ale Boh sluhow
 svojich spôsobom nám posawád neznámym sko-
 ro wyslobodit ráčil. Nadim a Benedikt spiecha-
 li so žalostnou nowinou k polskému kniežatu.
 Woleslaw Chrabry wykúpil zlatom od Prusow

telo sw. mučenika *Wojtecha*, pochował ho za-
tým w Tremossue a ztade dal ho preniesť do
Hnezdna, kde w chráme Bl. Panny Marie
slawne uložené bolo dňa 20 nowembra, r. 998.
Pán Boh počtil umučeného miláčka svojeho
mnohými divy a zázraky, u hrobu a na pri-
mluwu jeho.

Telo sw. *Wojtecha* odpočiwalo w Hnez-
dne až do roku 1039. Toho wšak roku *Bre-
tislaw I.* knieža český, keď bol zvíťazil nad
Poliakmi opanował i mesto Hnezdno, wyzdwi-
hnul z hrobu telo swäté, odviezol ho do Čiech,
a welmi slawnoštným spôsobom sám s bisku-
pom *Šebírom* na ramenách svojich nesúc te-
lo na hrad pražský, zložil ho w chráme sw.
Wita a Wáclawa dňa 25. augusta r. 1039.

Tak weliká bola potom uctiwosť kniežata
Bretislawa i celého národa českého k swätemu
Wojtechowi, ktorého za žiwa nepoznali, k-
rému nerozumeli, ktorého prenasledowali, ačkol-
wek bol národa českého a českéj vlasti najwer-
nejšim, najlepšim synom, najwručnejšim pria-
teľom, najwäčšim dobrodincom, najhorliwejším
apostolom; ačkolwek mu nič tak na srdci ne-
ležalo, jako rozšširenie kráľowštwá Božieho w
národe českom; ačkolwek o nič tak nepečował,
jako o časné i wečné blaho českého ludu swo-
jeho.

Katolici jazyka slowenského! Etíme i my
sw. *Wojtecha*, patróna drahej vlasti uhor-
skej, welikého swätého, welikého apostola *Cir-*

kwe a učme sa od neho pracowat a obetowat,
žit a umierat za Boha a kráľa, za Cirkew a
wlast, za národ a rodinu, za wieru a mraw,
za Spoloč swätowojtešský i za wšsečo, čo wede k
spaseniu lud náš slowenský i celé pokolenie
ludské!!! —

Slotta.

III.

Reči, pri oživotvorení Spolku sv. Wojtecha

dňa 14 sept. 1870 w Trnawe držané.

K e ě

Jeho Osvietenosti, najdůstojnejšieho

pána

Henrika Szajbély,

čestného biskupa, generálneho wikára trnavského, predsedy Spolku sv. Wojtecha atd., pri zahájení 1-ho valného zriadujúceho shromaždenia Spolku sv. Wojtecha povedaná.

„Slavné shromaždenie!
Mili w Kristu Bratia!

Jeho kniežacia Svetlosť, najdůstojnejší p. Primas a Arcibiskup ostrihomský, ráčil mne, jako swojemu námestníkowi w tomto trnavskom okrese, milostiwe swerit predsednictwo tohoto dnešného shromaždenia ku konstituowaniu Spolku sv. Adalberta (Wojtecha), jako ste to z Jeho wčul prečítaného milostiweho listu wyrozumeli.

Tento spolok sv. Adalberta je skrz Jeho kniežaciu Svetlosť, pána primassa, a skrze kráľovské Ministerium potvrdený.

Ciel tohoto spolku je: wydávanie w slowenštom jazyku dobrých, katolických a lacných knih.

Najhlawnejšša otázka je, čili je potrebný a užitečný tento spolek. Nikdo z nás nebude pochybowat o potrebe a užitečnosti tohoto spolku, keď powážime, že wčul wššady kričia: osweta, pokrof; že nemáme knih pre národné katolícké školy; že učiteli tymto nedostatkom prinúteni boli darebné, nepríhodné knižky kupovať a mládeži katolíckej do rúk dávať; keď powážime, že protestanti svoje bibleie za lewnú cenu ponúkajú, a my nemáme čím by sme ty bibleie nahradili; keď powážime, že wčul sloboda tlače wššade je uwezená; že tlač mnoho dobrého sice spôsobiwe, ale keď sa zneužiwa, mnoho škody robi; že tlač wčul už naproti majetnosti, naproti tým, kteri wolačo majú, svoje ššipy metá; keď powážime, že tlačené články wiery a prawdy náboženštwia katolíckého napádané a na posmech obracané býwajú, a my nemáme knih w slowenškej reči, kterými by blúdne tyto náhledy wywrátené byly, nemáme prostredkow proti tomu utéhanu a prenasledowanu; konečne keď powážime, že prichádzajúce w každom dennom žiwote ľahčej sa dajú premdieť spolkami, nežli by to jednotliví ludia wykonať mohli; lebo sjednotená sila je mocnejšša.

Teda je potrebný a užitečný tento Spolek, a k tomu, aby tento spolek sa konstituował, do žiwota wššúpil a pre lud blahodárne pôsobil, sme sa tu shromáždili.

Ale swornostcu malé weci rostú, neswornostou sa i veľké rozpadajú. Jestli kedy a kde, zaiste wčul a tu je nám potrebná swornost. Nech tu nemá miesta záwist, nedúwera; lež nech panuje láska, jako ju sw. Pawel opisuje: „Je trpezliwá, dobrotiwá, nezáwidi, nič zlého nemysli, wssecko úfa, wssecko trpezliwe čaká.“ Nech panuje medzi nami sloboda slowa, nech panuje zralá rozwaha, nech každý slobodno swoju mienku wypowie.

Jeho kniežaciu Swetlost, Pána Primassa, najwyššieho echranca spolku, nech Bôh wsse-mohuci žiwí!“

(Keč táto pretrhowaná časťm priswedčowaním a na sláwu wolaním welice odussewnila celé shromáždenie a mocne prispela k tomu, že wzorným spôsobom wssecky porady sa wiedzly.)

Duchowna reč

ktorú mal pri cirkewnej slawnosti ožiwotworenia Spolku sw. Wojtecha w stolnom a farštom chráme trnawskom

Štefan Bawodník,

knaz biskupstwa nitranskeho, defan a farár pružinský atd.

„Dokial swetlo máte, werte w swetlo, abyšte boli synami swetla.“ Ján 12, 36.

Swáté náboženstwo nasse kresťansko-katolícke, dejiny sweta i Cirkwe, ba každodenná

zľusenosť nás uči, že slepou náhodou vo svete nič sa nedeje; čo sa ale stáva, to že sa jedine múdrym ridením prozretelnosti Božskej stáva. Nasledovne i dnešný neobvyčajný deň, totižto slavné otvorenie strz duchovní i swetskú wrchnosť potvrdeného Spolku sw. Adalberta čili Wojtecha ku wydáwaniu dobrých katolíckych knih slowenstých pripisat sa musí tejže prozretelnosti Božskej. Bo čo wiac k welikému nassemu potesseniu zľusujeme, je i to, že tento dáwno strze nás túžebne občačawaný Spolok do žiwota uwádza sa práwe w deň powyhššenia sw. križa; ktorá okolnosť na to nás upozornuje, že jako nekdy potupený, prenasledowaný a nohama sliapaný križ zwitazil a powyhššený bol, tak časom zwitazi Cirkew krestanstwo-katolícká teraz potupowaná, a s ňou oslawený bude i milý národ náš slowenstý, nech sa len nespusti sw. križa, sw. ewangelia a sw. Cirkwe krestanstwo-katolíckej, t. j. nech sa len silno pridržuje tých slow Kristowych: „Dokial swetlo máte, werte w swetlo, aby ste boli synami swetla.“

Tak je, Mili Bratia a Sestry w Kristu a Cirkwi swatej, swetla nám treba, ale swetla prawého a nie zdánliwého a mámiwého, z nezna-božstých a mrawokazných knih, časopisow a obrazow čerpaného, jednotlivých ľudí i celé národy do nespustia, do časného a wečného zahynutia wedúceho a preto i katolíckemu ludu nassemu welmi prewelmi nebezpečného. Takémuto swetlu, ktoré nie prawú oswetu krestanstú ale najwätššiu tmu pohanstú rozšširuje, oproti stawajú sa w pritomnom čase jako nejakej moro-

wej rane na vssetky strany krestansko-katolicke spolky k wydawaniu dobrych a lacnych mrawno-poucných, w duchu katolicom pisanych knih jako: w Prahe spolok pod menom Deditwa sw. Jana Nepomuckeho; w Brne spolok pod menom Deditwa sw. Cyrilla a Methoda atd.; ano i w milej vlasti nassej pre spolukrajanow nassich jazyka madarskeho spolok pod menom Spolku sw. Stefana, prweho krála uhorskeho.

Aby si už i náš národ slowenský zastal do radu prawým swetlom krestanským osvietených národow a nedal sa mylíť nakazenému terajšiemu časoduchu, prozretelnošou Božou stalo sa: že w stredisku krestanstwa, w tom wečnom Nime a práwe w ten čas, keď tam rimsko-katolicki biskupowia zo vssetkých strán sweta shromaždeni wsseobecni cirkewný snem wydržiwali, že reku tam a práwe wtedy skrz Jeho kniežaciu Swetlost pána primassa krajiny uhorskej, tež w Nime messkajúceho, potvrdené byly stanovny Spolku sw. Wojtecha, Spolku takeho, ktorý sa stať má pramenom pravej oswety krestanskej pre národ náš slowenský, ktorý do domow, pribytkow, rodin a škol nassich bude prinášať knihy, časopisy obrazy atd., k rozkvetu Cirkwe, a ku wzdelaniu národa slowenskeho katolickeho wydávané.

Teš sa teda, mily národe mój slowenský katolický, že nassa najwyššia jak duchowná tak swetská krajinská wrchnošt potrebu twojeho wzdelania, pokroku a rozkvetu uznáwa, že už i tebe wychádza sluko pravej krestanskej oswety a wzdelanosti! — Na tebe už záležať bude, do-

kázat swetu: že si schopný vyššieho ducha a života, že si vieš vážiť toho pokrmu, toho pokladu duševného, ktorý ľuďom podávajú dobré knihy a robia ho Bohu i ľuďom milým, robia ho spokojným, šťastným a blahoslaveným tu i na večnosti.

Aby ste, M. Kr., dostatočne oceniť znali tyto výtvory ducha ľudského totižto knihy, vzal som si pred seba, Vás poučiť:

I. o záhube, ktorá pochádza z čítania zlých kníh;

II. o spásenosných následkoch, ktoré spôsobuje čítanie kníh dobrých.

Ježiši! Ty večné slnko sweta! Osvieť myseľ našu, abysme poznali, čo je užitočné a prospešné, ale tiež, čo je škodné a záhubné pre nás katolíckych Slovákov:

I.

Wšetkým nám je dobre povedomo, w jakých pomeroch stojí prítomne Cirkew naša kresťansko-katolícka ku swetu a swet ku Cirkwi. Od toho času, jako milému národu našemu sloweniskému strze sw. wierožwestow Cyrilla a Methoda, národu maďarskému ale strz sw. Wojtecha a sw. Štefana, prvého kráľa uhorskeho slnko večnej prawdy sw. Ewangelium Kristowo w úplnom blešku swojom sa zjawiło, od toho času, prawim, zakorenil sa w milej vlasti našej pokoj, udomácnily sa dobré mrawy, zahnané byly roztopasnosti pohanské, zakládaly sa chrámy a školy, rozšírowala sa nábožnosť, pe-

stowaly sa wedy a umenia, ubytowal sa priemysel, zdokonalowalo sa ludstvo, upewnawal sa trón, stwely sa oltäre, a Cirkew swätá takto pewné položila základy kráľovstvu nebeskému i zemskému w milej vlasti našej uhorskej. Ale, žial Bohu! neblahé nám nastaly časy, w ktorých sa nám to swetlo, to slnko večnej prawdy na obzoru našom zatmiewať začína, štrže to zatmiewať začína, že na miesto swetla prawej wiery, prawého kresťanstve-katolíckeho náboženstva ludu nášemu ešte nezkaženému natíska sa tma newery a neznabožstva, tma rozumowestwa a nemravnosti a to pod menom oswety, wzdelačnosti a pokroku, štrže to zatmiewať začína, že zly swet dobrému nášemu katolíckému ludu slowenskému silou mocou poklad wiery a náboženstva kresťanstvo-katolíckeho wyrwať sa namáha wnucujúc mu jakési štoly obecne nekatolícke, beznáboženské, w ktorých neslobodno prežehnať, neslobodno modliť, neslobodno meno Ježišsa Krista ani nespomenúť, z ktorých wytvárajú sa knihy katolícke a obrazy swätých, wytwára sa kniaz katolícky atd. Ano neblahé nastaly nám časy, w ktorých sa nám to swetlo sweta, to slnko večnej prawdy na obzoru našom štrže to zatmiewať začína, že násilne odtehuju štoly od Cirkeve, dcéry od matky, že sa swiatosť manželstwa nohami sliape, na to miesto občanstve manželstvo uwádza a štrže to wšsetky základy Cirkeve swätej katolíckej, základy spolocenstwa ľudského podkopávajú.

A odkiaľ to wšsetko?

Strasňný požiar rozšíril sa od jedného asi

stoletia, ktorý hrozi plamenom svojím zachvátiť všetky národy, zapáliť tróny a oltáre, zrúcať štáty, ztroskotáť kráľovstvá, podvrátiť Cirkew, roztrhať sväzky rodinné, zničiť náboženstvo, vyfloreneť kresťanstvo, podryť mravy, zhanobíť sväté sviatosti, ba svrhnúť, keďby možné bolo, i samého Boha s vysokého neba. A tento požiar spôsobujú a roznečujú bohaprázne, mravokazné knihy, záhubné časopisy a neslechetné obrazy, ktoré jako žeravé hlavne na všetky strany rozhadzované, predávané, natísané, odporúčané, tisícásobným spôsobom pod wšeljakými wábivými názwy pomedzi všetky vrstwy spoločenstva ľudského sa dostávajú a w rozličných podobách na swetlo wydané takrečeno wšetkých wyšších i nižších, bohatých i chudobných, starších i mladších, mestana i rolnika do prúdu ľahkomyselnosti, neznabožstwa, newery, nesťastia záhuby a prepasti sŕhnúť sa namáhajú, a čo pri tom najhoršie i často prečasto cieľu svojého dosahujú.

Je je tomu tak, dowolte mi Rozmili Bratia a Sestry w Christu a Cirkwi swätej, abych dwoma to príkladmi dokázať mohol. Príklady tyto zo živých udalostí wzaté poučia nás, nakoľko i bohabojných ľudí zlé knihy w stawe sú nakazil.

Wzmime do ruky životopis sw. Terezie. Táto w útlom weku mladosti od nábožnej matky svojej w duchu kresťanskom odchowaná s welikou úľubou čítawala písmo swäté a životy swätých, w ktorých takú obživu ducha nachádzala, že sebe w zahrade rodičovej malý sa-

mostan čili kláštor z ruži, kvetin a ratolesti
 upravila, w ktorom od hluku swetského utia-
 hnutá najradnej zdržowala a postila sa, naj-
 radnej rozjimala a modlila sa. Ale naraz ztra-
 ti Cerezia w krásnom weku pannenstwa sta-
 rosliwú bohabojnú matku swoju, ktorá ju jako
 drahu perlu w pobožnosti a w čistote pannen-
 skej zachowat a od wšelkej náказы sweta za-
 chránit wodne w noci starala a usilowala sa,
 w čom jej i Pán Boh na pomoci bol. I čo
 sa stane?! Nezkusená Cerezia po prewča-
 snej smrti milej matky svojej od wrstownic
 a priateľtých do spoločnosti swetských zvedená a
 zwábená, zlymi, marnosťou swetskou páchnuci-
 mi, neznabožstwom preniknutými knihami, jej k
 čítaniu natisťanými, jako očarovaná začala chla-
 dnuť lástka jej k Bohu, ku chrámu, k modlitbe,
 k slovu božiemu, k čnosti kresťanskej, k čistote
 pannenskej a k jej samostanu; na proti ale za-
 čala wyhladáwat swetské zábawy, radošti a roz-
 kofse; už ju tessily marné šperky, a krásne
 šatstvo, už pohlebowanie mladých ľudí, už ne-
 cudné reči a swetácke marnomyslné towaryš-
 stwá. Toto zbadajúc otec, že dcéra jeho nachodí
 sa už na traji hroznej prepasti, zlostnými kni-
 hami, časopisni, obrazmi a bezbožnými kama-
 rátkami omámená, aby ju od blúdnych ciest na
 ďalej zachránil, odowzdal a poručil ju pod o-
 pateru nábožným kláštorným pannám. Tu do-
 pustil na ňu Pán Boh ťažkú nemoc, w ktorej
 od marnomyselnosti a swetáctwa celkom wylie-
 čená pokanie čo najprisnejšie činila, k Bohu a
 čnosti sa nawrátila, ten najpríkladnejši život

wiedla a tak i wečného došla blahoslavenstwa zanechajúc nám výstrahu, príklad i naučenie: Človeče! varuj sa zlých kníh a bezbožných towarýšow (kamarátow)!!! —

Tak hrozni záhubu w človečenstwu ľudskom pripravujú jedovatými perami písané, knihy, časopisy a ohavné obrazy, nech nám za smutný dôkaz a príklad slúži tiež jeden mladík zo zemanstej rodiny wo vlasti nassej zrodený, ktorého wšak meno zamlčím. Mladík tento bol od rodičov svojich w duchu kresťanstvom odchowáný, od múdrych a kresťanských učiteľow w náboženstwe a wedách wycwičený. Ponewadž to wšak rod i budúce powołanie jeho požadowalo, ano i duch času nakládal, poslali ho rodičia k wyššiemu wzdelaniu a k naučeniu sa krajinským rečam do welikého mesta. A skutocne naučil sa rečam žiadaným ale s nimi priwlastnil si bludné obludné obyčaje a ľahkomyselný hriessny život mestský; lebo weru welké mesta, welké hriechy. On začal w kawatňach pochytowať najprw obrázkové časopisy, w ktorých sa w posmech uwádzalo knazstvo, swäté swiatosti, náboženské obrady; potom čital wšselijaké časopisy a knihy neznabožské, proticirkewné, w ktorých sa podrýwala Cirkew kresťanstwo-katolička, w pochybnosti uwádzalo božstwo Ježiša Krista, w rozličných wábivých wtipoch, sladunkých rečach a wýrazoch za hračku wydáwal sa hriech, wo wšselijakých wymyslených príbehoch a rozprávkach odporúčala sa ľahkomyselnosť, predstavowala telesnosť, wyswetlowala marnotratnosť, espowowala osweta, záležajúca

w newere w Bohu a w newere w nesmrtnosti duffe ľudskej. Takýmto spôsobom zemänský mladík náš sladkými slovami a ľahkomyselnými súdruhami čili kamarádmi swedený najprv sa prestal modliť; kostol sa mu sprotiwil; swäté swiatosti sa mu zosfliwily; odložiac wšetko swedomie popúšťal sa bez ostýchania už do jedného už do druhého hriechu; nasledujúc radu zlopowestných knih a towarýšow zamilowal si nočné túlky, hranie w karty, nawštwewovanie nešťastných miest a osob ženských, až naposledy, keď premrhal svoj majetok, narobil dlhow a ťažkú nemoc si pritiahnul, w zúfalstwu wezmúc pištol, prestrelil sa! — To, hľa! sú následky z čítania neznabožských a zlošných knih! —

Oj! kde ste kde, wy ľahkomyselní spisowatelia takýchto wýtworow a plodow ducha prewráčeného; zkúmajte, widzte a pozorujte strasné a pre rodiny kresťanské srdcolumné následky zlomyseľnej neswedomitej práce waffej! — Zakryte, jestli este jaký štud máte, oči waffe, aj wy, ktorí podobné swodliwé knihy a časopisy k nešťastiu člowečenstwa predawate, kupujete, rozširujete, odporúčate, požičiawate alebo nezkusenej mládeži daruwate a čítať dowolujete! — Pamätujte na ty slová Kristowé: „Beda tomu, z koho pohoršenie pochádza.“ Mat. 18, 6. Ano stokrát beda tomu, ktorý i jedinou zlou knihou celé rodiny, mesta a krajiny pohoršuje a nešťastné robi!!! —

Nazrime este do žiwota ľudského a poučme sa, čo spôsobujú w ňom knihy dobré. O tom w w dielu druhom.

II.

Kniha je jako nejaky čarodejný prut, který pretvorit může člověka na anděla, alebo na diabla. Šťastlivý je ten, který dobré, w duchu katolickom písané knihy a časopisy dostane do svojich rúk; lebo mravne-nábožným duchom písané knihy sú opravdivá potecha srdca, sú sladkosť duše, milá zábawa, werná rada, wýstraha proti hriechu a wštekému zlému, sú rukowodstvo k mravnosti, podpora nábožnosti, posila bohabojnosti, základ kresťanstwa, šťastia ľudského, a blahoslawenstwa časného, i wečného. A či je tomu opravdu tak? Pýtajme sa wznesených, rozumných, a swetochýrných mužow kresťanských spisowatelow, pýtajme sa swatých otcow, jako nám ti powedia čo spůsobujú w člověku knihy dobré. S. Ľrehor Nazianský pisal o sebe samom: „Já otkrial som na duši, i na tele, keď sa mi do rúk dostaly reči S. Basilia, napísané o mravoch a prawowernom žiwote člověka kresťanského; čitajúc reči tyto obnowil som sa, a zostal som jakoby nowým člověkom.“

S. Ľrehor Weliký pišuc o písme swätom toto howori: „Kniha písma swätého je list Boha Wšsemohúceho, w ktorom keď ho přečíta uprimný kresťan, najde w ňom celé poklady múdrosti, spravodliwosti, a prawdy. Drahocenná táto kniha Božia, jako aj žiwoty swatých, ktoré sú žiwé ewangelium, sa pozorowat môžu šta swieca w temnosti, hwiezdou blúdacích, podporou klesajúcich, potechou smutných, liekom ne-

mocných, obživou malomyselných, sladkostí utrápených, a studnicou života“ atd.

Toto citac i S. Hieronym pisse: „Nesed bez knihy na prázdno nikdy; zamiluj si knihy vzdělávající ducha, a wedy křesťanské, aby si neupadnul do hriechu. Lebo wedieť musíš, keď čítaš dobrú knihu neni si samotný; anel Boží a duch nábožného spisowateľa stojí pri tebe. A preto dobrá kniha buď na vždy spoločnica twojeho života: keď sa modlíš wtenkrát sa ty showáraš s Bohom; čítaš-li nábožnú knihu, wtedy s tebou showára sa Boh.

Sw. Augustin stojac na rozcestí, má-li sa odlúčiť prostopasného života, dostal to návestie, radu, a napomenutie: Wezmi, a čítaj! A w tom wzal do ruky list Sw. Pawla Apóstola a čítal ty slova: „Odrekní sa bezbožnosti, a swetských žiadostí“ atd. (Cit. 2, 11.) a w tom milostou Božou oswieťený sa obrátil. Tak tiež i komorník Handácie, kráľovnej murinskej, keď čítal proroka Isaijássa bol na wieru křesť. katolícku obrátený a pokřtený.

Čo je pre nás najpoučnejšie, to je, že i matka Božia Maria, tento wzor wšetkej dokonalosti, jako pisse Sw. Augustin, práve čítala knihu proroka Isaijássa, keď wšúpil k nej anel Boží a priniesol jej to preradosťné poselstwo: že bude matkou Syna Božieho.

Ba čo wiac esťte i w našich záležitostach každodenných domácich nachádzame w dobrých, a múdrych či hospodárskych, či lekářských knihách obživu, a pokynutie k nášemu dobrému,

zdrawiu a šťastiu. Tak král Alfons zpýtáný: Ktorých má najlepších, najmúdrejších, a ľudu i sebe najprajnejších, a najprospešnejších rádčov? odpovedal: „Dobré knihy! Ty mňa učia, čo robiť mám; ty ma neklamú; ty sa mi nestawajú ináč do očí, a ináč krom očí.“ atd.

Po predbežnom tomto poučení sa pýtam dôverne Vás, drahi Bratia a Sestry w Kristu a Cirkwi swätej: Či sme my wdáčnosťou zaviazaní tým werným, a swedomitým priateľom človečenstva, a milého, nábožného nášho ľudu slowenského, ktorí 29 oktobra 1857 prwšiu zadali prosbu w Ostrihome blahej pamäti primassowi, a kardinálowi Jánowi Scitowškému, o to žiadajúc ho, aby potvrdil Spolek Sw. Wojtecha kr. wydáwanju dobrých mravnopoučných a štolských knih pre ľud, a štoly slowenské? — Sme zaiste. A preto najsrdečnejšia wdaka buď wyslowená od nás a potomstwu wzneseným wodcom a okrom ľudu nášeho slowenského katolíckého ktorí jakýmkoľwek spôsobom k bytnosti Spolku sw. Wojtecha prispeli. Wdaka najwručnejšia wyslowená buď na tomto swätom mieste menowite Jeho kniežacej Swetlosti najdôst. pánu Jánovi **Šimor-ovi**, primassowi kráľowstwu uhorského a arcibiskupowi ostrihomskému, ktorí wyslyšiac wolanie nasse, p. drom Hadlinským jemu prednesené, w tom wečnom čime, na sneme cirkewnom tam messajúc, wyriefnuli to wečné slowo ku spáse ľudu slowenského katolíckého: — „Prawowerný ľud slowenský potrebuje kresťanstwú o-

swetu, ktorú mu majú prinášať dobré, spasonosné knihy; a preto potvrdzujem stanovy Spolku Sw. Adalberta (Wojtecha) na wšetky časy!“ —

Ano čest a chwála buď i vysokému Ministerwu uhorskému za Jeho welkodusšné odobrenie Spolku nasseho.

Tak teda, mili w Kristu a Cirkwi swätej Bratia a Sestry, túžobne žiadany a očakawany Spolok Sw. Adalberta čili Wojtecha tu wydávaníu knih mravno-naučnych a školštych už máme. S radostou sme sa šikli do tohoto malého křimu, do týchto nekďajšich athén učencosti, do milej Trnawy, do tohoto preutesšeného chrámu Božieho, aby sme si tu ná wyžiadali potrebných milosti od Boha dobrotiwého k tomu, že by sme štrž wydávanie dobrých knih a spisow ratowať mohli Cirkew nassu křest. katolicku a školu, milú vlasti a nábožný lud náš slowenský pred náwalom neznabožšého, rozpustilého sweta.

Bore sa teda, Katolici slowenského jazyka! majme sa k činu wšetei bez rozdielu či swetskí, či duchowní! bráňme sw. Cirkew a školu nasse. Sami biskupi a kňazi nie sú w stawe prewiesť wšeteo tu udržaniu Cirkwe a školy; ale spojenými silami sa nám podari docielit to, čo sebe wo vlasti nassej sami žiadať budeme. Keď by sme sa teraz studenými, lahostajnými a netečnými naproti Cirkwi a škole ukázali, to by bola werejná zrada, podobná zrade Pilátowej, ktorú trebars sám neukřizowať Krista, wšak predsa dopuštíl, aby bol ukřizovaný.

Ani si nemyslíme, že so samým vzdychá-
 nim a sľzami sa dá vyrätovať Cirkew a Škola;
 k tomu sú potrebné skutky. — Swäti Mučed-
 níci znali liať krv svoju, a životy svoje kľást
 za svoje náboženstvo; — ano i mnohí w prvej
 Cirkwi kresťania celé svoje imanie obetowali k
 udržaniu Cirkwe a šľoly, k wystaweniu chrámow
 a oltárov, a k zaopatreniu si knih písma swäte-
 ho; čo tenkrát welmi mnoho stálo, welmi drahé
 bolo. Aj nám teraz treba podľa možnosti pri-
 spiewať k wydáwaniu katolíckych knih a časopisow,
 t. j. pristupowať hufne a početne do
 nowozaloženého nášeho spolku swäto-wojtesšského
 a napomáhať ho a štrže to udržať Cirkew a šľo-
 lu. Nedarmo powedal Kristus Srasitel nás:
 „Nie každý, kto wolá: Pane, Pane!
 wojde do kráľowštwä nebeského; ale
 kto čini wöľu otca mojego.“ — Dalej
 nás napomína žretelne k činom: „Tak nech
 swieti swetlo wässe pred ludmi, aby
 wideli účinky wässe dobré a nasledo-
 wali wás.“ A preto priberme sa k obetám
 drahi Kresťani! za ktoré obety budeme dosta-
 wať knihy od spolku wydáwané. Wšak to každý
 wie, že knihu wydať, stojí rozum a peniaze. —
 Ti, ktorí dobré knihy pre Špolok a pre nás
 napissu, musia byť za to dobre odmeneni od
 Spolku. — Tlačiar, ktorý ty knihy tlačí, knih-
 wazač, ktorý jich wiazat bude, musia byť tiež
 plateni: nasledowne Špolok náš swäto-wojtesšský
 zdárne účinkowať môže jedine s našou obetou,
 a čím wiac údow bude, tým wiac úfnost máme
 dostať dobrých knih.

Co je wšak najkrásnejšie pri tomto Spolku našom, že wšetci spolu staneme sa jednou spoločnou kresťanstvou katolíckou rodinou lásky a bratorstva, w ktorej sa zawazujeme jeden za druhého modliť sa; a kolkokolwek bude knazow w našom Spolku, tolko každoročne bude službných sw. omssi, týchto obetí ceny nekonečnej, za živých i mrtvých spolu-údw Spolku swätowojtešského. — I rád bych wedel, či sa môže nájsť taký kresťan a katolík, ktorý by tohoto dobrodenia, ktoré dussného jeho spasenia sa týka, nežiadal byť účastným.

My silno úfame, že ku nášmu Spolku prístupä wšetci kresťani a katolíci bez rozdielu národnosti. Jako my Slowáci podporujeme Spolek sw. Stefana na wydávanie knih katolíckých pre národ madarský; podobne wšetci werni katolíci w milej vlasti našej Madari i Nemci budú napomáhať Spolek Sw. Wojtecha, k wydávaniu knih katolíckých pre národ náš slowenský založený; lebo sa tu jedná o dussné spasenie ľudu slowenského a o nič iného. Kristus Pán apostolom rozkázal: „Idúe, učte wšetky národy.“ Tak tiež: „Búďte milosrdni, aby ste milosrdenstwa došli.“ Wätšieho zajiste milosrdenstwa nikomu preukázat nemôžeme, jako keď rozum jeho osvietime, k dobrému naklonime, od zlého odvedeme, ano neraz kroz jednu dobrú knihu celé rodiny, osady, milú vlast a krajinu šťastliwú urobime.

Nad tým nech sa nič nezastawuje, že nás je na teraz málo na počet; z malého zrna horčičného wyrašá weliký strom. — Apostolow

Kristových bolo len 12, a obrátili na vieru kresťanskú skoro celý svet; — dá Boh, že sa aj nám už usmejú jarné zore, a najde priateľov, dobrodincoŧ a milovníkov vo vlasti i náš dobrý, nábožný, nezkažený národ slovenský, ktorý svojím prístupím rozmnožia počet údov Spolku sväto-vojteského tým viac, že sa každému tuto zaudáva príležitosť, zadosť urobíť povinnosťam pravého kresťana katolíka. Tu má príležitosť vyplniť lásku kresťanskú na-proti svojim bližným kňaz, keď mimo hmotnej obety, za spolúúdov, a tých milosrdných Samaritánov ľudu slovenského obetovať bude ešte i nekrvavú obetu sv. omšu; — tu nachodia príležitosť starostliwi rodičia podporovať ústav tento, aby sa strz dobré kúhy od záhuby zachránili jejich dieťky; tu majú príležitosť napomáhať svätý úmysel Spolku predstaveni či svetští či duchovní jako i svedomiti učitelia, aby pomocou dobrých katolíckych kníh odchowali potomstvo bohumilé, čnostné, poslušné zákona božieho i svetského; tu sa krásna podáva príležitosť wtipným a učeným mužom a spisowateľom obohatiť národ slovenský wedomosťami, spasonosnou z Boha pochádzajúcou oswetou kresťanskou, keď sa stat môžu kníhami svojimi učiteľmi každého domu, každej školy a osoby, a pamiatka jejich bude požehnaná od celého národa i w ten čas, keď kosiť jejich pokrýje tmawý hrob.

To čiň a živý budeš, milý Národe môj slovenský katolícky!

Ty ale Sluce wečnej prawdy Kriste Ježíssi!
Ktorý si soslal Ducha sw. Apóstolom, sossli da-

row oswecujúcich i našim spisowateľom, pred-
staveným a priateľom Spolku sv. Wojtecha,
aby nás wiedli k Tebe Swetlu večnému.

Tebe ale Matko wštetkeho umenia a mú-
drosti Bl. P. Maria! ktorá si sa s potechou
kochala a zaoberala čítaním kníh stareho zá-
kona, pod mocnú opateru porúčam knižy wy-
dávať majúci Spoloč náš, a národ slowenský,
ktorý je werným ctiteľom Tvojim; neopúšťaj
ľud tento nábožný, aby nebol swedený a neo-
púštil Teba, neopúštil milého Syna Tvojeho,
newrátil sa do tmy newery, neznaobžstwa a
wečnej prepasti, ale pod Tvoju ochranu stojac,
aby došiel sláwy wečnej a radosti nekonečnej.
K tomu nám orodowaním svojim dopomáhaj
aj Ty sw. Patrone Spolku nášeho Sw. Woj-
techu! Amen.

Reč záwerečná,

w I. walnom shromážení „Spolku sv. Adalberta“
(Wojtecha) dňa 14. sept. 1871 w Trnawe držaná

od

Juraja Slottny,

šprávca Spolku sv. Wojtecha.

Slawné Shromaždenie!

Od onej welebnej slawnosti, ktorú konal
sw. Method na podekowanie Bohu, že ho za-
chowal pri živote a pomohol mu ku konci pri-

wiešť úplný preklad Písma swatého do jazyka staroslowenstého, a tým položil swatý a newywratný základ k literatúre slowenskej, teda od tisíc asi rokov neslával pamiatnejšieho a dôležitejšieho pre seba dňa Slowák kresťansko-katolícky, jako je tento dnešný, a istý som, že si písmom plamenným zaznamená w myšli i srdci swojom deň 14 septembra roku 1870. Pre jakú to príčinu, wie dobre jedon každý z nás. Dnes zajište s pomocou Ducha Swätého a w krásnej swornosti katolíckej založili, zriadili, zaswätili a do života zaprowodili sme konečne po mnohých odporoch a prekážkach „Spolok,“ z ktorého pre viac než poltreta milliona Slowákov katolíckych w kráľovstwi uhorskom wywierat bude život, požehnanie, blaho a spasenie, jako sa prýstila woda křišťálowá zo staly na pústi k uhaseniu smädu páčiwého a k zachráneniu od smrti národa wywolného. Spolok tento spasitelný je Spolok sw. Adalberta (Wojtecha), ktorého swrchowanou úlohou bude: knihami swojimi katolíckymi, pre život i štolu písanými a wydávanými, budiť w národe slowensko-katolíckom jasné powedomie katolícké, niet ktorého niet pre neho života a požehnanja, niet blaha a spasenia. A preto mužowia ti Boží, ktorým pred 13. rokmi Hospodin Boh národow wnuknul myšlienku nebesú wzbudenia Spolku sw. Adalberta (Wojtecha), priniesli spoločne s nami, ktorým šťastným losom pripadlo dnes, ožiwotworit myšlienku tú, mužowia ti, prawím, priniesli Spolkom týmto národu slo-

wensko-katolíckemu dar drahocenný, a no tým drahocennejši, čím hroznejšia wôkol neho zmáha sa ohawnosť náboženstvomravného spustenia a čím wäčšie hrozi mu nebezpečnosť, aby i on nebol zachwátený potopou ohawnosti tej, čím wäčšie hrozi mu nebezpečnosť, aby i on nebol odcuzený Bohu a Kristu, Cirkwi katolíckej a pravému životu kresťanskému a neuwalil na seba zkažu a zahynutie. Od ktorého nebezpečnosti nič ho s takou istotou zachrániť nemôže, jako jasné powedomie katolícké.

Pravdu túto dokázať dôvody newyhratnými, úkolom bude reči mojej záverečnej, ktorú aby Slawné Shromáždenie, už owšsem unawené, s trepezliwosťou kresťanskou až do konca wyprawovalo, prosím.

Prawil som, že wôkol národa slowensko-katolíckeho hrozí zmáha sa ohawnosť náboženstvomravného spustenia, pred ktorým slowenský katolícky národ jedine jasné jeho powedomie katolícké ochrániť môže. Nuž a w čom že záleží ohawnosť táto spustenia weku nasseho? Otworme knihy swaté a naznačení najdeme ju aspoň čiastočne w obraze onom prorokom, ktorý Spasiteľ náš Ježiš Kristus rozwinuje pred očima apóstolow a učennikow svojich u sw. Matússa w 24., u sw. Marka w 13., u sw. Lukássa w 21. kapitole, aby jich po predku upowedomil a poučil o ohawnosti spustenia, ktoré predchádzať bude zkažu mesta swätého Jerusalema zvlášť a na konci časow

sweta celého wôbec. Hlavné črty čili řahy obrazu toho sú nasledujúce :

„Mnohi pridu w mene mojom, reknúc: Ja som Kristus a swedu mnohých. — Mnohi falešni proroci powstanú a zvedú mnohých. — Powstanú falešni Kristowia a falešni proroci a činiť budú diwy weliké a zázraky, t. j. swodliwe úkazy prirodzeným síce činom a umením ale na spôsob prawých diwow a zázrakow, „tak aby w blud boli uvedeni i sami wywoleni.“

„Wy ale kážice celému swetu budete w nenáwisti u wšsetkých národow pre meno moje,“ t. j.: pre mňa sameho, a pre moje učenie, pre křesťanstwo.

„Budú wás prenasledowat, budú proti wít sa Wám a wztiahnu ruky swoje na wás.“

„Wydajú wás k súženiu a do žalárow.“

„Wydajú wás do ššól a tam budete biti.“

„Poženi wás na súdy a snemy.“

„Postaweni budete pred kráľow a wladárow.“

„Ano budete zradzowani a wydáwani i od wlastných rodičow a bratow, i od príbuzných a priateľow.“

„Napokon i mordowat budú wás.“

Následkom toho :

„Hozmnoži sa neprawosť.“

„Uštydne láska mnohých,“ totiž: láska bratská, láska k bližnému, láska jedných k druhým.

„Jedni druhých budú nenáwideť a wespolok sa zradzowat.“

„Wydá brat brata na smrť a otec syna a powstanú deti proti rodičom a budú mordovať ich.“

Na neweru túto w Christa Jeziffa a bludy náboženstvé, na prenasledowanie wšseobecne dopusti Pán Boh: „rôžnice, boje a wálky.“

„Powstane národ proti národu a kráľowstwo proti kráľowstwu.“

„A budú mory, hlady a weliké zeme-
trasenia po miestach a budú prichádzať hrô-
zy s neba.“

Slawné Shromaždenie! Kto z nás newidí, že toto wšsetko i w čase pritomnom po celom swete, jať daleko len zasahujú pableffy sw. Ewanjelia, proti Bohu a Pomazanému Jeho, proti učeniu a Choti Beránkovej, proti čnosti a pravému životu kresťanskému pácha sa; kto newidí ale, že i ten istý hnew boží, ty isté tresty spravodlnosti Jeho stihajú wčulajšie Bohu newerné a zkažené pokolenie ľudské? Ano i za časow našich — nastojte! — powstávajú po celom oboru zemskom falešni Kristowia a proroci, ktorí duchom newery, pýchou a wzbúrenia proti Bohu a zákonu Jeho, Kristu a učeniu Jeho, proti Cirkwi a jej prikazom wedeni, záhubnou, z kalných pramenow čerpanou, naukou svojou, omamujú a zaslepujú, poburujú a podnecujú nielen jednotlivých ľudí ale i celé národy wolajúce jazykom zlolajúcnyim a zlořečeným: „Newerte, neni Boha! — Nozum čloweka to je jeho Boh, ktorého wšsemohúcnosť zjawuje sa wedou a umenim, sústawami ducha

i strojmi fyzickými, divotvornými vymysly a vynálezmi k rozmnoženiu blaha ľudského. — Newerte, neni Krista! A ten, o ktorom nám kážu, a píšu, neni syn boží, ani mu neni daná moc na nebi i na zemi. On je človek obyčajný; len že človek ducha a umu veľkého asi jako Zoroaster, Sokrates, Mojžiš atď. To, čo o ňom ewanjelia vypravujú, báje sú a smyslenia ľudské. Vykupiteľ náš sú peniaze; spasiteľ náš priemysel, obchod a remeslá. Že on je cesta, pravda a život, to neni tak. Pravda naša sú naše wedomosti a zkusenosti; cesta naša sú dalakopisné dráty, šiny železničné, rieky a jezera splavné a more swetové; život náš sú radosti a rozkoše, blaženosti a poživy smyselné, telesné. — Newerte neni ducha swatého! Duch swatý náš je časoduch, je duch panujúci každého človeka a národa. Duch sw. je naša slobodomyselnosť a ľudskosť, je naša sloboda, rovnosť a bratstvo, je naša národnosť a vlastenectwo. — Newerte neni swiatosti! — Swiatosti, o ktorých učia wo školách, sú len holé znaky a obrady bez významu a ceny; swiatosti naše sú naše dary prirodzené, sú naše duchowné i telesné statky, sú naše rodinné a národné tradície, je náš dejepis, sú naše prirodzené a historické práva, sú naše slobody a výsady, je naša urodzenosť a dôstojanstwo, sú naše tróny a diadémy, naše orly a zástawy atď. — Newerte neni života po smrti, neni večnosti! Telo položené do hrobu zotlie, rozlúči a rozpadne sa w svoje prvky; duša ale niesuc telom ústrojným zmizne bez stopy; osud náš po smrti

nebude iný jako choc ktorého živočicha; po smrti
 niet rozkoffe, teda ani žiadneho žiwota; a preto
 neni ani pekla, ani očistca, ani neba; weci tyto
 stworila si len obrazotwornost' prepriata, rozpalená
 a učinila jich článkom wiery a predmetom nau-
 ky jednak k láfaniu, jednak k strasseniu deti
 a starých báb, ludi obmedzených a sprošťákow.
 — Tymto bájkam a bláznowstwám, — blůžna,
 dalej, uči podnes len cirkew katolicka, len jej
 pochabi, neoswieteni a newzdelani knazia a mnisi.
 A preto preč s cirkwou katolickou! Ona je
 nepriatelka oswety, nepriatelka pokroku; ona
 zhladzuje rozum; ona je mať zatmiewačstwa a
 hlůpstwa, ona je ruffitelka nassich slobod a ú-
 staw; ona snepokojuje swedomie nasse wyhla-
 sšujúc bohatstwo a rozkoffe žiwota za neprawost'
 a zločinstwo; ona swádza národy; uči poweru
 a bájky, čloweka nedůstojné; ona je ctizjado-
 stwá a chce panovať na zemi; ona miluje lesť
 a nádheru; necháme-li jej slobodu, weta bude
 po naukách nassich mudrých a občanských; celý
 swet uweri jej učeniu a kým zawesi nám oha-
 wné jarmo swojho krutowládstwa (despotizmu)
 na křf. Preč s cirkwou katolickou! Alebo máli
 zostat', musi slůžit len k účelom nassim; musi
 poslůchat' slepo pokynutia nasse; nesmie mať
 žiadne statky; nesmie sa nám miešat' do wyu-
 čowania a wychowáwania dietok nassich; odlú-
 čená musi byt' školá od cirkwe a emancipovaná
 od nej; pápežowi nepatri koruna králowská a
 swetské panowanie; moc jeho je len duchowná;
 biskupowia a knazi nesmia sedat' w radách krá-
 lowských, účinkowanie jejich obmedzene byt' musi

len na oltár a kazateľnicu; mníši jej vyhnaní budú zo samostanow svojich a wyzlečení zo wšsetkých wýsad a statkow; prinutení budú wzdať sa swetu na milosť a nemilosť. — Preč s náboženstwom katolickým! My nič nechceme o ňom wedeť w našich zákonoch, w našich wedách, w našom priemyslu; my nechceme mať jeho swiatkow, jeho prikázani, jeho postow, jeho spowedi, jeho manželstwa. — My nechceme kresťanstwa; ono nás obťažuje; ono sa už prezilo; mladšie pokolenie nech sláwi jeho pohreb; už mu priam jamu kopú; už je zpotrebowané; už je mrtvé!!! —“

A aby bezbožným týmto zásadám a svojim naukám salessni křistowia ti a proroci do wšsetkých wrstew ľudských, pospolitých i wznesených, tým ľahší učinili prístup, aby čím skoršej rozšířili jich po wšsetkých zemiach i národoch, neuspokojujú sa slowom jedine živým a jazyky ľstiivými, ale zaplawujú swet kresťanský hanobnými, jedu a moru plnými, knihami a spismi, časopismi a obrazmi, ktoré jako kobilky zo studnice prepasti wystupujú, aby spustošili winicu Páne, a ktoré sú jako čiassa ona, plná kľiatby a ohawnosti, plná nečistoty a smylstwa, ktorú widel swatý Ján w ruce newestky, opájajúcej wšsetkých tých, ktorí priložili čiassu k ustom svojim, s jedmi rozličnými.

A za hlasom týmto zlolajúcym, zlorečeným a blúznivým antikřistow weku nasseho, jako za hlasom sladkým panny morskej, hrnú sa slepo jednotliwci i celé národy, wysoké rody a pospolité rodiny, kniežatá korunované i jejich wla-

dy, wódcowia i učitelia národow, státnici i zákonodarcowia, práwnici i politici, páni i sluhowia, profesori i žiaci, mužowia i ženy, mládenci i panny a odriekajú sa nepospol Boha, zapierajú Krista, zwliekajú zo seba wiewu, zatracujú náboženstwo. Za hlasom týmto swodným, reku, hrnú sa zástupy weliké, ktoré by žiadny predčitat nemohol zo wšettých národow a pokoleni, ludi a jazykow, wewow a stawow, tried a wstwiew a stawäjuce sa jedon každy pod zástawu swodca swojeho a prisahajúc k nej so znamením na čelách swojich nie Beránka ale howáda s krikom stresšteným: „podme, klanajme sa bohom cudzým, — klanajme sa rozumu, prírode, telatu zlatému, smrti krestanstwu! zláza katolicizmu!“ — wrhajú sa na Sion krestanstký, mesto swaté Božie, kráľowstwo Kristowo na zemi, Cirkew sw. katolícku so wšettkou swojou wálečnou hotowostou. Marne odwoláwa sa ona na božskú swoju moc: oni moc tú sliapu nohama, podrobujúc ju ľudským a swetkým úwahám a činiac ju predmetom nenáwisti svojej. Marne ukazuje na diadém svoj kráľowský, na swoje žezlo a šarlát; oni kráľowské ty ozdoby rukou neschetnou trhajú z nej a na miesto diádemu kladú na jej swaté celo korunu trnowú, do ruky jej wnucujú krehkú trstinu a na ňu wessajú žobrácny prapor (franfor). Marne wolá: „Ja som oslobodila swet, rozlámala jarmo, roztrieškala okowy otroctwa!“ oni wessajú na ňu putá a odnimajú jej slobodu; ano tú, ktorá kedysi sama súdila swet, pohánajú od swemu k swemu, od súdu k súdu, od školj do školj, od Piláta k Pilátowi, od He-

rodesa i Herodesowi, od Kajfása ku Kajfásowi a žaloby wedú proti jej wierożákonom, proti jej bohoslužbe, proti jej sluhom, proti jej skutkom, proti jej úmyslom. Tú, ktorá kedysi ciwilisowala swet, samejediná chowala poklady múdrosti, samejediná pestowala umenia slobodné, ktorá zriadením svojim za wzor slúžila ústawám swetkým, ktorá kedysi w rukách sedela kráľowských, a ktorej ustanowenia hlawné forunowane do knih zákonnych prijimali, tu wčul wysudzujú zo škól a akademij, zo snemow a wládnych kabinetow. Z tej, z jejžo ruky prijimali kedysi kniežatá zemské foruny a žezlá, a ktorú na dôkaz uznalosti, wdáčnosti a úcty obsýpali právami, slobodami, pokladmi a bohactwami, z tej by wčul radi učinili biednu, wyhnatú, opustenú; hladom umierajúcu Agar. A aby wrahovia tito cirkwe katolickej podlost a zlost swoju opróti nej esse ohawnejšim spôsobom na jowo dali, ani len swätosti smluwy, s nou učinenej, nessesetria, lomiac hanebne wieru jej danú, russiac záruky a podpisy kráľowské, jako zkazeny rozkosnik, ktorý, aby dostal ruku nábožnej a bohatej dedičky i on robi sa čnostným a pobožným; sotwa wšak dosiahnul ju, už druhý den po sobáši zle nakláda s nou a mrhá statky jej. Ano hrôza pojíma srdce opravdu katolické, keď widi, jak rúhaweso wšsetkým čo má swatého Cirkew katolícka zachádza sa; keď widi, jako welebnost jej bohoslužby mocnej a potrebnej, zlahčuje, znižuje, od lidí prewrátených w posmech uwádza sa; keď widi, jako swaté, ku spaseniu ludskébo pokolenia od Boha jej swerené, učenje russi a

každý blud s tou najwäčšiou nestydatostou roz-
širuje sa, keď widi, že ani jej swäté zákony, ani
jej spravodlnosť, ani jej najwelebnejšie zásady
a predpisy niesu isté pred hrobom otvoreným
hrdel jejich, pred jazyky jejich leštnými a zlo-
lajšnými.

Najsilnejšie ale priwaly a krupobitie ši-
pow kalených metajú zástupy ty protikreštanškie,
protikatolícke na stolicu sw. Petra, na ktorej
rimšty otec, námesník J. K. sedi a na ktorej Ježiš
Kristus základy Cirkwe svojej položil, a trhajú
šrže to swäzky jednoty wždy wiac a wiac.

Biskupowia a kňazi jako i druhi do-
bri katolíci wystaweni sú osočowaniam najroz-
ličnejším; podľže biskupom poslusšenstwo lomí
sa; práwa jejich šliapu sa nohama; kňazstvo,
prvý kedysi staw štátu u národow katolíckych,
tito wyslancowia kráľa Božského, kedysi tak cteni
od kniežat i od národow, sú wo wšseobecnej
nenáwisti a sotwá wiacej trpeni; na rukách i
nohách okowani prenasledujú sa hanobami w
súkromných spoločnosťach i na miestach werez-
ných; meno, rúcho i slowo jejich w najwäčšej
je opowrženosti.

Nády zákonné, sbory tyto branné Cir-
kwe katolíckej, podiwuhodné každou, wedomosťmi
a pokorou, ktoré až podnes esšte do wšsetkých
končin sweta wychádzajú, aby wydobýwali Bož-
skému králi swojemu nové zeme a národy, alebo
ochraňowali staré, welikí tito dobrodincowia a
otcowia chudobných násilne zrusťujú sa, alebo
pod poručnictwo berú, otroctwu podobné; ano
esšte i prisaha wernosti a swäté sluby jejich,

które činia králi večnému, za obrazenie ľudskej welebnosti pokládajú sa, oni sami ale podstupit prinucení sú ty najhoršie ústipky, potupovanie a odsťkowanie.

A s majetkom Cirkwe nassej swätej, čo sa deje? Každý jednotlivý človek, každá trieda a vrstwa spoločnosti ľudskej, každý spolok, každé tovaryšstvo smie vládnut statkami pozemskými, len Cirkew katolícka nemá užívať swätého práwa tohoto. Prejati powďačnosťou k Cirkwi svojej swätej za tak veľké, tak mnohé dobrodenia, ktoré preukázala dieťkam Božím na zemi, alebo pyšni na priazeň jej kráľovstú a materšou odowzdávali jej od času k času dieťky a poddani kráľownej tejto sweta z čiastky alebo docela spôsobom slawnostným majetok svoj wolajúce: „Odowzdávam Ježišii Kristu, Pánu a učiteľowi nassemu majetok svoj vlastenstvo svoje!“ — Swätá a nezrúšiteľná bola smluwa táto. J. Kr. bol teda vlastne pánom tohoto swojeho súkromného forunného statku. A wčul čo? Korunované weličenstvá i národy swrčované (souwerenne) sťahajú po dedictiwu sw. Petra, po statkoch cirkewných, trhajú a deliac medzi sebou súšiu Krista Pána a podávajú sluhom Jeho werným almužni žobrácii, kus chleba, aby nezomreli hladom a odoprením jim tohoto chleba, kedykoľwek prinutený boli plniť žiadosti a rozkazy jejich jakékoľwek.

Kriwdou tonto ale esťte ueni naplnený kalich horkosti, ktorý podáva Cirkwi katolíckej weľ prítomný, owšsem z wnuknutia ducha zlého, ne-

priateľa Cirkve Božej a spasenia ľudského od počiatku.

Na mládeži svet záleží, povedá porokadio; deti sú sŕtiepky nielen národa, ale i Cirkve swätej: jaké sŕtiepy, taká zahrada, jaké deti, jaká mládež, taký potom i národ, taká i Cirkew. Aby teda Cirkew katolícka už w foreni a základoch porussená, podrytá a strže to tým snadnej wywratená byt mohla, musia najprw zkazeni byt nedospeli synowia a nedospelé dcéry katolícke, čo sa len celkowitým zanedbaním dietoť, alebo prewráčeným jejich wychowáwaním a wyučowaním stať mōže.

Šlawni wychowatelia dietoť sú rodičia.

Šlawni učitelia jejich je škola.

Oprawdiwé dietky Božie, werných synow Cirkve katolíckej, pewných a stálych wo wiere, plných bázne Božej nemōžu wychowať len rodičia w swätom, nerozlučiteľnom, swiatostnom kresťanstwom manželstwe postaweni. Kde takéhoto manželstwa niet, tam sa newychowávajú opravdiwé dietky Božie ale bohornháci, newerni synowia Cirkve katolíckej, ale jej zradcowia, potupa kresťanstwa, hanba rodiny, bič člowečenstwa.

A preto wolajú aposťtolowia a učenici antikrista weku nášeho: „Preč s manželstwom kresťanským! — Manželstwo neni swiatost; manželstwo neni nerozlučiteľné: dajte nám manželstwo občanšké bez knaza, bez chrámu, bez Cirkve, bez požehnanja, bez Boha! A už nemōžu bezweri, zle wychowani, zpusťli mládenci

nassi dočkať času toho, kde nie od knaza, ale od služného, mešťanosty, richtára ano i od pisára sobášení w mene zákona budú môcť widieť po boku swojom nie manželku, nie družku, nie pomocnicu života, nie osobu sebe rovnú, ale otrokyňu lubowôle a bezuzdných, nestročených žiadosti a náruživosti svojich, otrokyňu, ktorú kedyskolwek, ktorú jaknáhle zwadnú alebo odkwtitnú jej rúže, jaknáhle rozkossný jej ráj spustne starobou alebo nemocou, alebo keď sa už do wôle nasýtily rozkosse raja toho, zapudíť, odohuať budú môcť bez swedomia a srdeca, aby to isté čo najšťór mohli učiniť s druhou, jestliže už hned z počiatku nemali wedla prwej druhú. A ty nasse bezweré, zle vychované, chlipné mladice nemôžu dočkať času toho, kde w nejakej rádnicí súdnici, pisárne alebožto pod holým nebom, jako židia, sputnané so ženichom sebe rovným budú môcť mrchať a márnit krawawé mozole jeho, a keď zhlitly wšsetok jeho majetok, zahuať ho podľa ľubosti a wzať si druhého a počítat ruky swoje nie podľa počtu konsulow ale podľa počtu mužow svojich jako za času Augusta cisara rímskeho.

Sprziwisse takto swiatosť a swätosť manželstwa zneswätit a porussit idú apóstolowia a učeníci antikrista weku nasseho i chrám kresťanskej oswety a wzdelanosti — štolu katolícku. Škola je dcéra Cirkwe swätej. Cirkwe swätá má tu štole božské i dejepisné práwo. Ten prawým kresťanským duchom preniknutá štola štepnicou je prawej spasitelnej oswety a wzdelanesti a štrže to i pewným newywratným základom o-

pravdivého blaha ľudského. Ale apoštolia ti a učenci antikristovi priam preto, že tak veľiká je dôležitosť, moc a sila školy w národe každom a celom človečenstve, odlučujú školu od Cirkwe odnímajú krásnu túto dceru materi sw. Cirkwi katolíckej, aby wyobcujúc z nej Boha a Krista, wyženú z nej sluhow Cirkwe a pozbawiac ju dozorstwa jejich, tým snadnej mohli ju zmrchať a posťworníť panenskú jej krásu a dôstojnosť. Darmo zpinajú rúčičky svoje katolícke newiniatka školské k Herodesom weľu nasseho, úpenliwé wolajúc: „Nechajte nás matičke nassej Cirkwi swätej; ona nás odkája duchom Božim, duchom Pána Jezissa; ona nás odkája prawým a jediným týmto umením žiwota, týmto čistým a žiwým pramenom časného a wečného blahoslawenstwa. Darmo sa priwimujú chudiatka ty a klacia k prsiam matky swätej. Nemilosrdni, ukrutni Herodesowia násilne trhajú jich od prs tých swätých a odowzdávajú jich do rúk duchowných jejich katow, takých asi učitelow, jako sú ti, čo na wiedenstom a pestanstom zjezdu (kongressu) swojom len tod w pekelnéj drzosti swojej dekretowali (ustanowili) wypowiedenie Boha, wiery a náboženstwa zo školy, takých asi učitelow, jako sú ti, čo zakazujú žiakom chodiť do kostola a slúžiť Bohu, za to ale nielen bezbožnou naukou swojou ale i hanebnými príklady swojimi cestu ukazujú jim k bludu a ku wšestkému zlému.

Čakáto ohawnosť spustenia panuje wo swete krestanstom za týchto prewráćených časow wo ohladu náboženstom. K dowrffeniu oha-

wnosti tej neboloby wiac treba, jako aby antikrist pritomného weku dal esse rúcat kostoly, zne-swätit hrbítowi; rozmetat na wssety strany swe-ta prachy a popoly mrtwých; postřhat biskupow zo stolic jejich a dat jich i z knazstwom ostatním wlácit pod gilotinu (štinadlo) alebo do wyhnans-twa; obrážat a prznit panny Bohu zaswácené; mnichow žalárovat a trýznit; hádzat do ohňa o-statky swätých; nohama šliapať drahé Celo Ježi-šťa Krista, Spasitela nasseho, alebo prznit ho wse-lijatými neslychanými spôsami; jako sa to dialo za času neskastnej reformácie, jako sa to dialo za času francúzšého jakobinismu, za času prweji francúzškej rewolúcie.

A jako-že sa jawi ohawnešť spustenia w ohlade mravnem w tomto nassom stoleki oswety a wydelanosti wšseobecnej? Swätý otec rimský pápež, prawi w apostolskom liste swojom, ktorý pred swolaním najnowššého cirkewného suemu k člowečenstwu krestanskému wydal, že ohawnešť táto spustenia jawi sa wo wšseobecnej newere a poruffenosti mrawow, w bezstúdnej drzosti, wždy wiac zmáhajúcom sa slobodowers-twe i neschetnosti, ktorá žiadneho necti ani božského ani ludského zákona; strže čo nielen nasse sw. náboženstwo ale i ludská spoločnosť ťažko trpi. A slowá sw. otca prawdivé sú.

Ale to ani ináč byť nemôže; lebo jaká wiera také mrawy. Lod bez kotwy stane sa koristou wlnu pobúrených. Tak náhle Troja ztratila svoje palladium, bola dobytá a wywrátená. Wiera je kotwa, wiera palladium národow; ztráta wiery istá je zžaza každého

národa kresťanského A práve preto, že stratil
 wenuľajšší kresťanský swet kotwu a palladium
 wiery, zachwátily a zaliaty ho diwé wlny ne-
 prawosti, opanowaly ho jeho wrahovia, totiž
 zlosť a prudké, nezstroené náruživosti, nad kto-
 rými horkejššími slzami treba nám plakať, jako
 byly slzy Jeremiášowé nad wyvráćením swä-
 tého mesta Jeruzaléma a nad zajatím národa
 židovského strze kráľa Nabuchodonozora, jako byly
 slzy Ježíšowé nad zázou tohože národa i mesta,
 o ktorej zkáze wedel, že nasledovať bude po
 smrti svojej. Že tomu tak je, či to newidime
 na oči wlastné? Kto z nás nezhrzuje sa nad
 tým zlomyseľným a swáwolným sľiapaním pri-
 kázani Božích i cirkewných, zákonow spoločenských
 a krajinských, práv prirodzených, a dejepisných?
 Kto sa nezhrzuje toho množštwu kriwoprisah,
 wierolomštwu, cudzoložštwu, zbojštwu, swäto-
 frádeži? Kto sa nezhrzuje tých každodenných
 rodičo-, dietko-, brato- a samowražed, toho
 wzdorowania a búrenia sa proti každej moci a
 wláde, toho neposlussenštwu mládeže, tej nepo-
 ctiwosti, toho oplanštwu, toho przenia swäzkow
 najswätejššich priateľštwu a dôwery, toho zho-
 wadilého žiwota — atd. w každom národe a
 pokoleni, w každom stawe a powolani? —

Wernu zdá sa, jakoby nastával deň súdny;
 lebo wššetky znaky jeho tak sa zjawujú w spo-
 ločnosti ľudštej, jako jich naznačil apóstol náro-
 dow sw. Pawel w 2. listu swojom k Timoteowi
 keď piše: „Toto ale wedz, že w posledních
 dňoch nastanú časy nebezpečné; lebo
 budú ľudia sami seba milujúci, lažo-

mi, hrđi prŕŕni, ruhači, rodičov nepo-
 ŕluffni, newdačni, bezbožni, nelúto ŕti-
 wi, nepokojni, utrhači, nezdržanliwi,
 netiđi, bez dobrotiwoŕti, zradci, kru-
 tohlawi, naduti, a rozkoŕŕi milownici
 wiac nežli Boha.“ (2. Tim. 3. 1—5.)
 Skutočne otworila ſa ſtudnica prepaŕti totiž ne-
 wery, a wyŕtupil dym bezbožnoŕti zo ſtudnice
 jako dym z pece welifej; i zatmelo ſa ſlunce i
 powetrie pre dym ſtudnice: a z dymu ſtudnice
 wyŕŕly kbylky neprawoŕti na zem.“ (Zj. 9, 2.)

Āo wyŕŕal pri tejtó ohawnoŕti ſpuŕtenia ná-
 boženŕŕo-mrawného pre Āirkew katoliĀku najža-
 loŕnejŕŕie, nad Āim ſrdce materŕŕe jej najwiac
 uſedá, to je ten ukrutný pre ňu zjaw, že w
 radoch nepriateľow ſwojich ſtoro najwiac wlaŕt-
 ných dietok ſwojich nachodi, ktoré ona w Chriŕtu
 Ježiŕŕi a w Duchu ſwätom zplodila a na prŕŕach
 ſwojich materŕŕých odlojila, ktoré ona ſwätou
 wierou na krŕŕe ſwätom ſi zawiázala, w lóne
 ſwojom materŕŕom a wo ſŕkolách ſwojich odcho-
 wala a wyuĀila, ktoré ona neŕŕiŕelnými dđkazy
 láŕŕty a peĀliwoŕti materŕŕej obŕŕypala. Āak ſa
 kedysi rmútil Āospodin nad tým, že ho opuŕŕili
 kráľ i lud wywoleny a poŕtúpili po bohoch
 cudzích, wolajúć: „Synow ſom wychowal,
 a wywýŕŕil; a oni pohrdli mnou.
 Pozná wol wladára ſwojeho a oſol
 jaſle pána ſwojeho: Izrael ale
 mňa Boha nepozná a lud mđj ne-
 porozumie (Izai. 1, 3.) Āak ſa rmútil
 podľa ſwedockwa Suetonia Julius Āaeſar,
 keď u proŕŕed wierolomných wrahow pozorowal

nemŕadného priateľa svojeho Bruta, ktorého od útleho veľk: jeho nádherne vychovať dal a k vysokým úradom a hodnostam povýšil, volajúc: „Dí ty synu Brute?!“ To najviac rmútilo i Spasiteľa sweta, keď sa widel od svojich vlastných učenískow, ano i od toho opusteným a zanechaným, ktorý tak často na srdci jeho spočíwal, ano čo esšte hroznejšie bolo pre neho, keď sa widel od jedného z učenískow svojich zradeným, od druhého z nich zapretým. A táto bolesť Cirkwi sw. katolíckej tým je trutejšia, čím horúcejšia je láska jej k synom a dcéram svojim, čím hlbšie ju penima a cíti pravdivosť a strasliwý wýznam slow Izaiassa proroka powedajúceho: „Wieda národu hriešnému, ludu obťaženenému nepravosťou, semenu neslechetnému, synom hriešnym: opustili Hospodina, rúhali sa swätému Izraelšému odwrátili sa nazpät.“ (Izai. 1, 4.)

A toto „beda“ či sa newyplnilo woždy čo swet swetom stojí, a či sa neplní i za časow našich jako následok a trest strasliwý ohavnosti spustenia náboženstwow-mrawného? jako následok a trest Boží menowite pre tých, ktorí zawrhli kameň a hlavu uhelnú Ježíssa Krista Nazaretského, tj. pohrdli Nim a potupili Ho? —

Ofud Kainow, Sodoma a Gomorha, potopa sweta, národ židowski mnohokrát najmä w zajati egyptskom a babilonskom odpowedajú na to w starom zákone; Jeruzalem w rumoch

(rozwalinách, zrúcaninách), chrám jeho w popolu, rozptýlenie (rozmetanie) židow na wssetyky strany sweta, Nim pod ranami Totilowými, zničené pohanstwo a mátožný tien, který w zrúcaninách jeho esšte blúdi, Azia pod cinterinom Mahomedowým w nowom zákone sú hodnowerné, newywratné dôkazy Božskej spravodlnosti a pokynutim Božim, čo na každého nepriateľa a potlačiteľa učenia a kráľowstwa Kristowého už na tomto swete čaká.

Uno trest Boží prichádza na kráľow a cisarow, že dopúšťajú nové ukrižowanie Spasiteľa sweta w učení a Cirkwi Jeho, a esšte spojnou myslou diwajú sa na to zo zlatých baltonow (pawlači, powlači) svojich wolajúce popilátšky: „Newinní sme my krwe tohoto spravodliwého!“ — Trest Boží prichádza na národy, že kričiac w besnote svojej: „Ukrižuj! Ukrižuj! žiadajú zločinstwa tohoto proti křesťanstwu a Cirkwi katolickej. — Uno čemu pripísať, že i za dnow nassich powstáwa kráľowstvo proti kráľowstwu, národ proti národu, že státišce metwol pokrývajú bojisska a krew horúca tečie potokami, jako ondy pri Solferíne, Kráľowej Hradci, Sedanu, a wěul na zemi francúzskej, kde Boh spravodliwý křawý súd drží nad Napoleonom a hrdým, Krista, Syna Božjeho, zapierajúcim národom francúzštym? — Čemu pripísať časté ty mory, hlady, drahoty, jaké nedáwno žúrily i wo wlasti nassej, najmä na Dolnej zemi a inde? — Čemu pripísať zahubné to pustossiwé žúrenie žiwlow rozpútaných; ty časté náramné powodne; ty časté a hrozne

zemetrasenja, ktoré pohlcujú celé dediny, mestá i ostrovy; ty nekonečné požiare, divé búrky a wichrice, zrazonosné hromo- a krupobitia atď. atď? — Čemu inému, jako hauebnému búreniu sa sweta proti Bohu a náboženstvu, proti Kristu a Cirkwi Jeho? — Čemu inému jako nepravostiam a mrzkému životu křestanow, takúto pomstu Božšiu zasluhujúcich?! — — —

Uprostred tejto ohawnosti spustenia náboženstvo-mravného uprostred týchto bleškow a hromow hniewu Božieho stojí Slowak katolícky, jako stál Noe, tento spravodliwý a bezúhonný muž uprostred wšecobecnej zlosti ľudskej a porušenja mrawow, uprostred hrozných roztopasnosti a wýstupnosti potomkow Kajinowých, pre ktoré lutowať musel Boh, že učinil človeka; ten Noe, ktorého powelal Boh, aby sa stal nowým zakladateľom človečenstwa, aby sa stal prechodistom eboch swetow starého i nowého, a jakožto ostatni članok sweta prwobytného podiwne pokolenie widiac, aby swäté podania preniesol, presadil na nositeľa a vlastného počínateľa nowého, druhého sweta totiž Abrahama.

Uprostred tejto ohawnosti spustenia náboženstvo-mravného, uprostred týchto bleškow a hromow hniewu Božieho stojí katolícky národ slowenský, jako stál kedysi Abraham uprostred modlárstwa wo vlasti svojej chaldejskej, Abraham, muž Boží, chowajúci čistejšie pochopy a známosti o Bohu, nežli wšetci ostatni wrstowníci a súwefowci jeho, — Abraham, muž Boží, plný detinskej wiery, neobmedzenej dôwery

a oddanosti a bezvýminečného poslušnostiwa k Bohu živému, opravdowému, — Abraham muž Boží, od Boha k tomu určený, aby sa stal praotcom ľudu, sŕže ktorý by poznanie a pocta Boha pravého počas všeobecného odpadnutia zachowala sa, trwala a časom swojím na všetky rody zeme rozšířila sa. —

Uprostred tejto ohawnosti spustenia nábožencko-mravného stojí katolícky, už jako pohan nábožný a mravný, jako kresťan ale newýslo- wne nábožnejší a mravnejší národ slowenský, druhý tento Noe a Abraham a u welikom, skutčnom, opravdiwom nebezpečeníwe nachádza sa, aby i on, jako národy iné nebol zachwátený potopou a morom ohawnosti tejto.

I pýtam sa, Slawné shromáždenie, čo môže zachrániť národ katolícky slowenského jazyka od tohoto nebezpečníwa? —

Na otázku túto odpowiem najlepšej a najzreteľnejšej odpowედou na otázku druhú:

Ktorá je hlawná príčina, že wčulajší kresťanský swet wóbec, a jedna welilá čiastka synow katolíckych tak zwaných rozumowzdelancow a slobodomyselníkw zvlášť slepo a urputne zrieka sa Boha a wiery kresťanskej, zrieka sa Krista a učenia Jeho, zrieka sa Cirkwe swätej a jej ustanowizen, zrieka sa spravedlnosti kresťanskej a pácha skutky katolícka nehodne? —

Príčina všetkého toho leží jedine w nedostatku jasného powedomia, pewného preswedčenia a živého, wrelého citu katolíckeho. —

Ktorý katolíť má jasné povedomie, pewné presvedčenie a cit katolícky, ktorý katolíť je hrdý na svoj katolícky pôvod, na svoje meno katolícke, ktorý katolíť za česť si pokláda, byť synom Cirkve katolíckej: ten, neni možné, aby zaprel wieru swoju, odriekol sa Krista, zapowrhnul matku swoju Cirkew katolícku a dopustil sa nepravosti, wiery a mena katolíckého neddostojných, ten, neni možné, aby sa lahostajne a bez wñúterného pohnutia, bez bolesti a hnewu spravodliwého diwať mōhol na to, ktorak nielen židia, luteráni, kalwini a wšsetky ostatnie kacírstwa a rozkolníctwa na zemi, ale i jej vlastni nepodareni, modle tak nazwanej neschetnej slobodomyselnosti i slobodného murárstwa klanajúci sa synowia do twári jej hanu plujú, metlami a prowazmi utrhania a zlořečenia čiste a neposkwrnené jej telo mřskajú a bičujú, pästou prekliaton ťzi a kriwého swedoctwa ju po jej swätých lícach tlčú, ktorak šarlát králowstý z nej trhajúc handry zobrácke na ňu wessajú, korunu trnowú posmechu wrážajú na welebnú jej hlawnu, trstou kriwd po čele ju bijú a chystajú sa k jej ukřižowanu a smrti; ten neni možné, aby nebol odhodlaný, so zápalom swätým zaujat sa jej cti, jej práwa, jej slobody, jej statku, jej foruny, jej žiwota; ten, neni možné, aby wiedzol žiwot, meno katolícke zhanobujúci. — Ale neni povedomia, neni presvedčenia, neni citu katolíckého w synoch katolíckych a preto i sami zasadzujú srdci materstému Cirkwi sw. katolíckej rany krwawé a dopúšťajú sa skutkow swätému

jej učeníu odporých i dopúšťajú jej od druhých ubližovať, a trpia hanebnosti vieru katolícku do čela bijúce.

Alebo kolkože je tých pravého ducha a mena katolíkov w dobe wčulajszej na širom swete, ktorí by sa nehanbili za vieru a meno svoje katolícke, nebáli sa, pred celým swetom s hrdosťou jich wyznať a hotoví boli za ne znášať muky kruté, umierať na križi, w ohni, alebo pod topcom katovým a dobyvať forunu mučenícku? —

Istý Sempronius, kacir nowacianský, ačkolwek neznal osobne sw. Paciana, pisal tomuto, aby mu katolícke učenie wyložil a dokázal. Pacian napisal mu tri listy, w ktorých pojednáwa o názwu „katolícky“, potom obzvlášťne o „křtu“, „birmowani“ a pokani. Medzi iným hovorí: „Za časow apesťolských, reknete, nitto nenazýwal sa „katolíkom“. Dopustim to! . . . Ale ani žiaden kacir není pôvodca tohoto slova. Či snad je doklad mužow apesťolských, blahoslaweného Cypriana, toľkých staroslawných biskupow, toľkých mučeníkow a wyznawačow malej wáhy? . . . Potom ale dokláda: „Nehorši sa, milý brachu! Křestan je moje meno, katolíť moje primenie!“ — Sw. Pacian teda nehonosi sa: Ja som Španiel! — Ja som zo znamenitého rodu! — Ja som biskup! — Ja som spisowatel! Ale on wolá so záľubou: Ja som křestan a katolíť! — A prečo chlubil sa sw. Pacian názvom týmto? — prečo chlubil sa dôstojnosťou touto? — Učiniť to zaisť z jasného powedomia, z pewného a hlbo-

teho presvedčenia, zo živého citu a z hrdošti kresťansko-katolíckej; — učinil to preniknutý tou pravdou, že to meno najslavnejšie, že to dôstojnosť najwelebnejšia.

Ó jak málo je Pacíanow, jak málo takých to werných duffi kresťanských za dôb w čulajších! — Powedomia protikresťanského najdeš w každom uhlu sweta, w každej krajine, w každom meste i w každej dedine na dostač, a jako mor hrozi powedomie toto zachwátit wšetky národy zeme; powedomie občanského (politického) najmä u národow probudilejších a wzdelanejších tiež nadostač, tak že ku pr. Angličan na jediné uderenie trepačku po pleci a priwolanie: „W mene zákona!“ štrže konštábla čili drába (policařta) poslušča a čini, čo zákon welí; powedomia národného rowne tiež u tak welikej miere nachodí sa, že myšlienka a snaha národnošti hybe celým swetom od jednoho pólu k druhému.

I pýchou a chwálami protikresťanskými, politickými, národnými, rodovými a osobnými ozýwa sa celý swet: Ja som slobodomyselník! — Ja som ústawár a demokrat (ľudowládnik)! — Ja pochodím z rodu Dáwidowého a otea mám Abrahama; tisíc pokolení počíta rod moj! — Ja som Grék a rodisko moje Athény sú! Ja som Riman; syn Romy swetowládnej! — Moji učitelia boli Sokrates a Aristoteles!¹⁾ — Na prsach Apolla a Orfea,²⁾ Cherubiniho a Mo-

1.) Sokrates a Aristoteles, welikí mudrci grécki.

2.) Apollo a Orfej, slawní básnici a hudobníci pohanskí.

zarta³⁾ odkojený som! — W náruči Michala Angela, Rafaela⁴⁾ a Titiana⁵⁾ doria stol som! — Ja z kastalských pil som pramenow⁶⁾! — Na sorbone⁷⁾ parížskej dostal som diplom doktorský! — U Thermopyl⁸⁾ wydobil som si slávy hrdinkej a wencow wítažných! atd. atd. Ale málo kedy počul, a to len z nejakého kútika človeka spoločitého, remeselníka totiž, sedliaka a robotníka: Ja som kresťan a katolík! — Najmenej ale ožywa sa chlúba táto z trónow kráľovských a kresel (stolic) ministerkých, z kastýlow a palácow, zo sedadel snemowých, zo siení akademických a učiteľnic uniwersitných, z úst filozofow a právníkow, z hudobníšť a dielen umelcow atd. — A to prečo? Ponewadž wymrelo w nich či wychowaním a naukou, či spoločnosťou a obcowaním powedomie a preswedčenie katolícke, ctenie katolícke, clenie a wáženie seba sa mých jakožto katolíkow, wymrela swätá hrdość nad

- 3.) Cherubini a Mozart, weliki a slawni hudobníci kresťanští.
- 4.) Michael Angelo, Rafael, pamiatni maliari.
- 5.) Titian, weleslawný sochár.
- 6.) Kastalské pramene, boly studnice múš (bohýň wíed a umení) na hore Paruasus w Thesalii, krajine gréckej.
- 7.) Sorbonna, wysoké školy parížske.
- 8.) Thermopyly, úžty presnyh wrchu Deta ktorý Grécko wo dwoje deli, a ktorým z Thesalie do Lokris a Fokis sa prechodi. Tu padol Leonidas wôdca grécky w obrane wlasti svojej proti nesmirnemu wojsku perskému, Xerxesom wedenému, so 700 Thespiantů a 400 Thebanů, ktorí pri ňom wene zostali.

tým, že sú vykúpenci Ježiša Krista utrižovaného a synovia svätej Cirkve katolíckej.

Toto sice o národe slovenskom katolíckom docela a naprosto povedať sa nemôže. Ničmenej vyložiť sa musia i o ňom slová, ktoré citáme w Zjavení sw. Jána 2, 2—5. aspoň zčiasťky. Sw. Ján miláčok Páne sedel wo vyhnanstwe swojom na ostrowe mora egejského Patmos. Tu mu od Boha milost bola udeleňá, wideť do budúcnosti. Bol to Duch swätý, ktorý sostúpil na neho a wnuknul i napisat mu kázal oné tajemstwa plné slová, ktoré mi knihou zjavenia nazývame. W knihe tejto nachodi sa list, ktorý Syn Boží napisat kázal Jánowi k biskupowi cirkve efeskej, následujúceho obsahu; „Znám-ti skutky tvoje a prácu i trepezliwosť twuju, a že nemôžeš trpet zlych; a zkusil si tých, ktorí sa byť howoria Apostolmi, ale nie su; a poznal si jich, že sú lhári; a máš trepezliwosť, a snášal si pre meno moje a neustal si. Ale mám něco protitebe totiž že si tu prwú lásku swoju opustil.“ Pod toutp ochladlou láskou dobre sa tu rozumie lahostajnosť náboženstvá, ktorá pôwod a koreň swoj má w nedostatku powedomia, preswedčenia a citu katolíckeho, w nedostatku hrdošti a seba wážnosti katolíckej. A tato lahostajnosť náboženstvá a s ňou spojená nemrawnosť či sa už teč nechytá Slováka katolíckeho? či už nezachína jako jedowatý čerwis podožierat koreň duchowného i telesného žiwota jeho?

Slawné shromaždenie! Welecteni Bratia

Katolici! Wiem a preswedčeniý som, že Wám wšsettým na srdci leži spasenie katolíckeho ludu slowenstého. Nechceme-li teda aby ľud tento zka-zený bol duchom času wčulajššieho, ktorý je duch newery a bezbožnosti, duch pýchy a nepoddanosti proti Bohu a Cirkwi Jeho; nechceme-li, aby utonul w potope neprawosti; nechceme-li aby Boh prinúcený bol pohnúť swie-čnom jeho z miesta jeho“, t j. odňat od neho kráľowstvo swoje i milosť swoju a trestať ho časne a wečne; zkrátka nechceme-li aby i kato-lický lud slowenstý zachwatený bol ohawnosťou spustenia náboženstwowravniesho, ale aby zachowaný bol Bohu prawému a Pomazanému Jeho Jezissi Kristu, aby zachowaný bol Cirkwi swätej katolíckej, čnosti kresťanskej, a sfrze to zachowaný bol jako druhý Noe a Abraham k obnoweniu a znowuzrozeniu člowečenstwa, ja-ko, werime, že mu je súdeno: wzbudit mu musime koráb pewnejši a bezpečnejši nad Noe-low, wzbudit musime w ňom jasné powe-domie, pewné preswedčenie katolícke, cit katolícky, hrdosť katolícku, seba-wážnosť katolícku.

Že k cielu tomuto swätému okrem žiwého slowa, t j. okrem, ustného učenia biskupow, kna-zow, učitelow, wychowatelow a rodičow do-bré, w duchu katolíckom pisané knihy najprimeranejši, najwýdajnejši, naj-mocnejši sú prostriedok, ktoby z nás mohol o tom pochybowať? —

A takowéto knihy, a spisy wydawať bu-

de Spoloč sw. Wojtecha, dnes w Trnawe od nás založený a do žiwota uведенý.

Komu teda drahý a milý je katolícky ľud slowenský, komu na zachowaní ludu tohoto Bohu a Cirkwi katolíckej, wiere a čnosti swätej, komu na časnom blahu a wečnom spasení jeho záleži, podporuj Spoloč sw. Wojtecha, bár by podporowanie to jakýchkolwek obeti wymáhalo.

Ponewadž ale ani ten, kdo sstepuje, je nečo, ani ten kdo zaliewa, ale Boh, ktorý zrať dáwa, a ponewadž, jako Robert král francúzsky spiewal o Duchu Swätom:

„My bez Jeho nič nemôžeme,
biedne sídeme a zahynieme;
neráči li pomáhať,
darmo sa budeme namáhať,“

išly sme najprw do chrámu Boha Najwyššieho, a wžíwali sme tam s tou najwäčšou wrúcnosťou Ducha Swätého, Toto swetlo nebeské, Tuto studnicu newyčerputelnú wšetkého spásitelného umenia a wedenia, Téhož Otca ludu chudobného, Téhož dárca dobra wšelikeho, ponewadž i my Slowáci neoswietení este a chudobní sme, aby strze prímluwu sw. Wojtecha, patrona Spolku nášeho na nebi, wyliať ráčil na nás pableš swetla a požehnaní svojeho a prispel nám ku pomoci w predložitom ale i w preložtom diele nášom, dneška započatom.

Ale my máme tiež jednoho spoločného najwyššieho otca na zemi. Je to námieštník Otca nebeského, rimský pápež, hlawa widitelná Cirkwe, najswätejší otec náš, Pius IX., nad jehožto krutým osudom i srdce Slowáka za-

tolického, svätou synovskou láskou a wernosťou jemu oddaného, tak silno a bolestne krváca. Jeho pápežského požehnanja treba nám.

A preto wywolávajúc Jeho Swätosti Piowi IX. menom celého katolíckeho ludu slowenského i jeho pastýrow duchowných trojnásobne „Sláva!“*) obraciam sa k Osvietenému, najdôstojnejšiemu pánu predsedníkowi nášemu, s tou poníženou prosbou, aby on prispemím, pomocou a prostredníctvom Jeho kniežacej Swetlosti milovaného primassa arcibiskupa nášeho a najvyššieho ochranca Spolku sw. Wojtecha, Jeho Swätosti rímskemu pápežowi katolíckeho ludu slowenského wernosť a oddanosť zvestovať a od neho pápežského jeho požehnanja pre Spolok sw. Wojtecha wyprosiť ráčil.

Powedal som!

---

*) Pri slovách týchto powstalo celé zhromaždenie a s takým zápalom zvolálo na slávu Jeho Swätosti, že sa zatriasol veľký seminár i múry trnavské.

IV.

Stanowiy Spolku sw. Wojtecha.

IV. Zakladatelia a údovia Spolku.

§. 5. Spolok pozostáva zo zakladateľov a riadnych údom.

§. 6. Zakladatelia Spolku sú, ktorí na cieľ Spolku 100 zl. odrazu alebo w 10 ročných čiastkách po 12 zl.; riadni údovia ale sú, ktorí 10 zl. odrazu, alebo w 10-ročných čiastkách po 1 zl. 20 kr. boli vyplátili. — Čestnými zakladateľmi alebo údami sa stanú ti, ktorí svojimi zvláštnymi zásluhami o napomoženie cieľa Spolku sa toho hodnými učinili a sú za takových od Výberu prijati.

§. 7. Mrawné údy, jako sú: obce, ústavy, spolky, školy a knihovny atd. jako tiež i súkromní, chcjúci práva a užitky zakladateľstva a údomstva svojeho preniesť aj na rodinu alebo dedičov svojích na večité časy, platia esťte raz toľko, jako zakladatelia údomia zaplatili.

§. 8. Ktorý svoj wkład za 10 rokov nedoplnil, to, čo wiac wyšše wkładu riadneho údomstva bol zaplatil, prípadne spolku k dobre-mu a on sa stáva údom, jestli za to žiada.

V. Majetok Spolku.

§. 9. Majetok Spolku nadobýwa sa z wkładow zakladateľov a údom spolkových, z pobožných poručenístwi na prípad smrti, alebo z iných zažiwa učiněných darow a prispěwkw, z utržených penazi za rozpredané spolkové knihy a z predplatkw cirkewných a školských, spolkom wydáwaných, nowín.

VI. Práva a užitky ochrancow, zakladatel'ow a údow Spolku.

§. 10. Najvyšši ochrancowia diecezanští biskupi Uhorskej krajiny wykonávajú swrchované právo dohľadu nad spolkom a predsedajú walným shromaždeniam Spolku.

§. 11. Tak zakladatelia tak údowia uzawierajú wo walných shromaždeniach.

§. 12. Riadni údowia dostávajú jeden, zakladatelia dwa wýtisky zo wšsetkych nábožen-
sko-mravných a iných w kat. duchu písaných, spolkom wydaných knih. — Školsté knihy ale nedostávajú len za cenu ustanowenu. — Ochrancom Spolku sa possle z každej spolkom wy-
danej knihy po jednom čestnom wýtisku.

§. 13. Každý zakladatel a úd po wypla-
tení celého wkladu poctený bude zvláštnim di-
plomom.

VII. Powinnosť zakladatel'ow a údow Spolku

§. 14. Každý zakladatel a úd Spolku berie na seba powinnosť, ciel spolku, nakolko možno, napomáhať.

§. 15. Každý knaz, jako zakladatel alebo úd spolku, je powinný sw. omšsu odsľužiť, swet-
ským zakladateľom a údom ale sa odperúča, modliť sa buďto w samý deň, alebo pod oštáwou sw. Adalberta (Wojtecha) biskupa a mučedníka, za žiwých a mrtvých ochrancow, zakladateľow, údow a dobrodincow spolku a rozšfirenie Cirkwe sw. kat.

VIII. Sídlo Spolku.

§. 16. Sídlo Spolku je w ostrihomskom arcibiskupstwe, w námeštnickom meste, Trnawe.

IX. Správa Spolku.

§. 17. Spoloč, majúč sídlo svoje w lóne a námeštnickom meste ostrihomského arcibiskupstwa Trnawe, je podrobený nadzorstvu najvyššejšieho ordinariátu ostrihomského.

§. 18. Správa záležitostí spolku je swerená na jednoho alebo dvoch predsedow, z ktorých jeden môže byť svetitý a keď by týchto prekážka zaslá, ich miesto zastupuje podpredseda.

§. 19. Povinnosť predsedy je:

a) swoláva výborové shromaždenia a jim predsedá;

b) w záležitostach spolku dopisuje s právomocnosťami;

c) na predlohu správcowu wykazuje platy z pokladnice spolkowej, rozumejúc tu i odmeny spiswatelom;

d) každú w mene spolku uzavrenú smluvu podpisuje pri spolupodpise správcowom;

e) má právo úradníkom spolkových pre nezdbalosť, po dwakrátnom písomnom napomenutí z úradu wyzdvihnúť až do času walného shromaždenia, o čom ale musí pri prvej príležitosti výbor uweдомиť;

f) predsedá ročným walným shromaždeniam w neprítomnosti Kniežata Primassa, alebo iného dieocesanského biskupa, jako ochranca;

g) zastupuje spoloč oproti tretím osobám alebo právomocnosťam;

h) jeho miesto, na prípad odstúpenia alebo smrti, zaplňuje sa vo walnom shromaždení.

§. 20. O vydávanie kníh sa starať, priuáleží k správcowi Spolku.

§. 21. Povinnosť Spráwcová je:

a) w porozumení s predsedom vypátra rukopisy, ktoré majú byť spolkom vydané;

b) poriadky robi strany opravenia, lebo prepracovania a vytlačenia rukopisow;

c) bedlí, aby jednatelstvo spolkom vydávané knihy zakladateľom a údom poriadne posielalo;

d) wyjednáwa s knihtačiarimi, knihwäzáčmi a spisowateľmi a výsledok toho sdeluje wyboru cieľom uzawrenia smlawy;

§. 22. Pokladnicu spolkwú opatruje jeden z pomedzi wybornikow. Účty jeho zkúma riadny účtovník.

§. 23. Spôsob opatrowania pokladnice:

a) Každý, pod jakýmkoľvek menom došlý peňazitý súčet jednatel prijima do ručnej knihy zaznačuje a na konci každého štvrtroka pokladníkowi odowzdáwa; o čom wyboru počet wydať je powinný;

b) Jaknáhle pokladník má wätšši súčet u seba shromaždený, tedy predseda nechajúc u neho z toho tolko, tolko je potrebné k zapraweniu bežných potrieb, ostatok posle z wyborowého zasadnutia pri spolupodpise správcowom a tajomníkowom do spolkowej základiny, kapitulou ostrihomškou opatrowanej.

c) Platy wydáwa pokladník podľa wykazu predsedowho pri dobrom zdání správcowom.

d) Na konci každého správného roku účty skladá jednatel a pokladník; tieto súma účtovník a prehliada, a rozpočíta všetky vklady zakladateľov a údov, utržené peniaze za rozpredané knihy a iné spolkové dôchodky zvláštny odbor.

e) Úctovné dátky súma protizorca.

§. 24. K hájeniu spisovnej a inej vlastní spolkovej a k vyrádzovaniu všetkých právnych pohliadností bude ustanovený praxotár z pomedzi údov spolku.

§. 25. Spolok má tiež tajomníka k vedeniu zápisnice a k predsedníckemu dopisovaniu.

§. 26. Spolok má hlavného jednatela, ktorého úlohou je, vydané spolkom knihy odpravovať, s okresnými jednatelmi spolku dopisovať a tak spojenie s nimi udržiavať.

§. 27. K snadnejšiemu dosiahnutiu účelu spolku, ustanoveni sú na rozličných stranách krajiny jednatelia, ktorí budú stáť v porozumení s hlavným jednatelom a dostávať od tohto knihy, spolkom vydané, pre údov okresov svojich. Sú oni pritom vo svojich okresoch správcami s právom vydržiavať shromaždenia s údami okresu svojeho, kedykoľvek to zapotrebné uznajú a radia sa o spôsobe, jako by mohli najlepšej cieľ spolku napomáhať.

X. Výbor Spolku

§. 28. Predsedu v jeho účinkovaní podporuje Výbor.

§. 29. Údovia Výboru volia sa z po-

medzi údow spolku, wo walnom shromaždeni na tri roky, a nesmie jich byt wiac, jako 60.

§. 30. Wýbor sa doplňuje každý rok wo walnom shromaždení, a sice $\frac{1}{3}$ údow jeho wýstupuje z neho a doplňuje sa inými. Pri prvých dvoch doplňovacích wolbách, údowia, ktorí z wýboru wýstúpit majú, určujú sa žrebowanim. Wýstupiwšši z wýboru môžu byt zase zwoleni.

XI. Wýborowé zasadnutia.

§. 31. Wýbor wydržuje svoje zasadnutia každého štwrtroka, totižto: wo Sebr. Máji, Aug. a Now. W čas potreby môže predseda mimo-riadne i wiacrát wýbor swolať.

§. 32. Wýborowé zasadnutia wydržiwajú sa w Ernawe.

§. 33. Do wýborowých zasadnutí powoláwa wýbornikow predseda.

§. 24. W zasadnutiach wýborowých predseda predseda; keďby tohoto prekážka zaslá, podpredseda, a keď by ani tento prišť nemohol, najstaršši z wýbornikow, alebo najprednejšši hodnosťou.

§. 25. Kečou wnútornej spráwy Spolku je wylučne slowenská, w shromaždeniach a porádách ale prawidelne slowenská.

§. 36. Predmetom týchto wýborowých zasadnutí sú porady a uzawrenia o bežných záležitosťach Spolku.

§. 37. Zápisnicu wýborowých zasadnutí wddie spolkowy tajomník a uhodworeňuje zwlašštny k tomu zwolený odbor; — uhodwowerneú podpisse predseda.

XII. Walné shromaždenia.

§. 38. Spoloč každý rok wydržiawa swoje walné shromaždenie.

§. 39. Walné shromaždenia wydržiawaju sa na mieste a w deň w posledňom walnom shromaždení ustanoweny.

§. 40. O čase a mieste wydržiawania walného shromaždenia uwedomeni budú zašladiatelia a údowia cestou newin spolkowych a iných.

§. 41. Predsedom walného shromaždenia je Knieža Primas; w neprítomnosti toho diecezanšty biskup, jako ochranca; w neprítomnosti ale wšsetkých ochrancow walné shromaždenie spravuje predseda spolku.

§. 42. Walné shromaždenie, jako tiež i wýborowé zasadnutie uzawiera wätšinou hlasow.

§. 43. K wynesseniu platného uzawretia požaduje sa wo walných shromaždeniach prítomnosť najmenej 31, wo wýborowych zasadnutiach najmenej 8 údow.

§. 44. Predmety walných shromaždení sú:

a) zpráva patričných úradníkow o celoročnom účinkowani spolku;

b) wýkaz lanštych príjmow a wýdawkow a rozwrh nákladkow pre budúci rok od pokladniča;

c) zmena a rozšširení stanov;

d) wolba wýborníkow a úradníkow;

e) k walnému shromaždeniu náleží wšbec práwo wynássať uzawrenia, celého spolku sa týkajúce.

§. 45. Zápisnicu walného shromaždenia uhdnowerňuje odbor k tomu zvolený. Uhdnowernenú podpíše predseda.

XIII. Pečať a cimer spolku.

§. 46. Pri svojich dopisoch a listinách upotrebuje spolok vlastnú pečať, a na tituloch kníh, sebou vydaných, vlastni cimer, predstavujúci obraz sw. Adalberta (Wojtecha), krstiaceho sw. Stefana s kolopisom: „Pečať spolku sw. Adalberta (Wojtecha).“

XIV. Pomer Spolku k iným Spolkom.

§. 47. Spolok stojí w úzkom spojení so wšsettými jakéhokolwel mena, a jazyka, ten samý cieľ s týmto majúcimi, cirkewnou wládou schwálenými spolkami katolickými a posielá im na wzajem wšsetkie sebou vydané knihy.

XV. Prestatie spolku.

§. 48. Jestliby nekdý spolok tento prestal mal, obráti sa jeho základina na pobožné ciele Cirkwe a školn pre katol. slowenský národ, podľa usnesenia walného shromaždenia.

§. 49. Prestatie Spolku uzawierajú $\frac{2}{3}$ údow, o tom popredku uwedomených.

V.

Ochrancovia, správa a výbor Spolku
sv. Vojtecha.

Ochrancovia Spolku sv. Vojtecha.

Jeho kniežacia Svetlosť najdôstojnejší Pán **JÁN ŠIMOR**, prímaš uhorský a arcibiskup ostrihomský atď. atď. atď. a s ním všetci pt. osvietení pp. biskupovia uhorskí,

Správa Spolku sv. Vojtecha.

Predseda :

Jeho Osvietenosť, najdôstojnejší Pán *Henrik Szajbély*,
čestný biskup a generálny vikár trnavský atď,

Podpredseda ;

Pán *Štefan Závodník*, dekan, farár pružinský v ni-
transkom biskupstve.

Čestný doživotný podpredseda :

Pán *Dr. Andrej Radlinský*, farár kútsky, v ostrihom-
skom arcibiskupstve.

Riaditeľ:

Pán *Juraj Slotta*, bývalý dekan, okresný školdozorca a
farár tužinský v biskupstve baňsko-bystrickom.

Pokladník :

Vysokodôst. Pán *Ján Juriga*, kanonik ostrihomský.

Tajomník :

Pán *Pavel Novák*, tajomník vikariálneho úradu v Trnave.

I. Hlavný jednatel :

Pán *Ján Blaho*, farár bogdanovský.

II. Hlavný jednatel.

Pán *Štefan Rúčka*, vojanský kňaz v odpočinku.

Účtovník :

Pán *Pavel Haluš*, farár nádašský.

Pravotári :

Pán *Karol Rízner*, v Nitre.

Pán *Ferko Veselovský*, v Trnave.

Výber Spolku sv. Vojtecha.**Pt. pp. :**

Alster Mórič, farár v Racišdorfe, arcibisk. ostr.

Bernadič Ján, občan, v Bogdánovcach, arcibisk. ostr.

Blaho Pavel, kaplán v Holíči, arcibisk. ostr.

Bobula Ján, staviteľ v Pešti, arcibisk. ostr.

Čászka Juraj, direktor kancellarie arcibiskupskej v Ostrihome.

Červen Tomáš, veľký prepošt a kanonik v Baňskej Bystrici.

Čulen Štefan, farár v Perneku, arcibisk. ostr.

Emanuel Jozef, dekan a farár košecký, bisk. nitr.

Fílo Juraj, kupec v Prividzi, bisk. baň.-bystr.

Galbavý Ján, farár v Jablonovom, arcibisk. ostr.

- Gály Anton*, dekan a farár šoporňanský arcib. ostr.
Haluš Pavel, farár v Nádaši, arcibisk. ostr.
Held Viktor, professor v Nitre.
Homoky Jozef, kanonik v Trnave.
Hrachovský Leopold, farár vo Velkom Koválove.
Chovanec Michal, kaplán v Nádaši, arcibisk. ostr.
Chovanec Štefan, učbár v Trnave.
Imády Štefan, professor v Nitre.
Jalovecký Fraňo, farár dolňokrupanský, arcib. ostr.
Jehlička Karol, učiteľ a organista vo Velkom Koválove, arcibisk. ostr.
Jelínek Fraňo, dekan a farár v Dlhej, arcib. ostr.
Karel Jozef, občan v Majcichove, arcibisk. ostr.
Karel Jozef, kaplán veľkošúrovský, arcibisk. ostr.
Kompánek Jozef, farár pruščapský, bisk. nitr.
Králik Jozef, farár vo Veľkých Šenkvicach, arcib. ostr.
Krchnák Jozef, občan v Bogdánovcach, arcisk. ostr.
Lachman Theodor, kaplán v Kútoch, arcibisk. ostr.
Malatinský Jozef, farár slopňanský, bisk. nitr.
Dr. Malý Ján, vicerektor v pazmaneume, vo Viedni.
Mattavovsky Jozef, prepošt, dekan a farár v Haliči, bisk. rožn.
Michálek Štefan, farár v Madunicach, arcibisk. ostr.
Nedbálek Fraňo, učiteľ a org. v Seredi, arcib. ostr.
Nemčák Ján, farár teplanský, bisk. nitr.
Nemečkay Andrej, mlynár v Dojči.
Nemečkay Štefan, kanonik v Trnave.
Obermayer Juraj, dekan a farár vo Chtelnici, arcib. ostr.
Olhauer Michal, čestný kanonik, dekan a farár v Hrnčiarovcach, arcibisk. ostr.
Palkovič Vavrinec, richtár v Kútoch, arcibisk. ostr.
Pavelka Ján, farár v Dojči, arcibisk. ostr.

Pekarovič Ján, dek. a farár v Petrovej Vsi, arcib. ostr.

Pongrácz Alexander, dek. a farár v Považskej Bystrici, bisk. nitr.

Prekop Ján, dekan a farár v Púchove, bisk. nitr.

Pulman Ján, professor v Nitre.

Radlinský Štefan, farár lipnický v bisk. spiš.

Reháč Matej, farár v Brockom, arcibisk. ostr.

Reháč Štefan, farár illavský, bisk. nitr.

Rúčka Štefan, c. kr. poľní kaplán na odpočinku, kňaz bisk. nitr.

Ryšák Andrej, farár v Radošne, arcibisk. ostr.

Šásik Ignác, vicerektor semenišťa v Baňskej Bystrici.

Sasínek Fraňo, tajomník Slovenskej Matice, v Turč. sv. Martine.

Strakovič Fraňo, farár-lednický, bisk. nitr.

Škarnič Jozef, mešťan a majiteľ knihtlačiarne v Skalici, arcibisk. ostr.

Škarnič Alexander, dek. a farár v Šarfi, arcib. ostr.

Tzmaškovič Martin, vyzn. mešťan, v Trnave.

Truchlý Andrej, kaplán v Prievidzi, bisk. baň.-bystr.

Tergina Pavol, farár vo Zvolene, bisk. baň.-bystr.

Vagáč Alexander, kupec v Starej Turej, arcib. ostr.

Viktorín Jozef, farár vyšegradský, arcibisk. ostr.

Záborský Jozef, farár v Moravsko-Lieskovom, bisk. nitr.

MENOSLOV

zakladateľov a údov
„Spolku sv. Adalberta (Vojtecha)“

kterí sa

do tohože spolku

do konca júlia roku 1871

prihlásili.

Menoslov

pt. pp. zakladateľov a údov
Spolku sv. Adalberta (Vojtecha).

Arcibiskupstvo ostrihomské.

Vikariát trnavský.

Mesto: Trnava.

Jeho osvietenosť Henrik Szajbely, č. biskup, gen. vikár, predseda a zakladateľ Spolku sv. Vojtecha.

Štefan Rúčka, vojanský kňaz v odpočinku a jednatel okresný.

Pavel Novák, tajemník pri vikariálnom úrade trnavskom, i Spolku sv. Vojtecha; zakladateľ.

Juraj Slotta, dekan a správca spolku sv. Vajtecha; zakladateľ.

Štefan Chovanec, učbár gymnasiálny; zakl.

† Juraj Schnell, prepoš, kanonik, dekan a farár.

Martin Capkovič, mešťan.

Ján Holovič, mešťan.

Jozef Rassel, mešťan.

Karol Klem, mešťan a domáci gazda „Besedy.“

Ján Ochaba, magistr. radný pán v odpočinku, zakl.

Martin Tamaškovič, mešťan ozdobený radom Jeho c. k. ap. Veličenstva Františka Jozefa; zakladateľ a jednatel okresný.

Anna Plecho, manželka Jozefa Plechla mešťana.
 Kláštor vv. oo. rádu sv. Františka.
 Zuzanna Liszy, vdova po učiteľovi na hlavných školách.
 Antonia Hajster, slečna.
 Anna Ochaba, slobodná.
 Michal Ondrejko, mešťan.
 Ján Štefánek, mešťan a strovár.

Dekanát trnavský.

Fara: Hrnčárovce.

Michal Olhauser, čestný kanonik, dekan a farár
 v Hrnčárovciach; jednatel.
 Jozef Lehotay organ. a učiteľ,
 Ján Zsigó, podučiteľ.
 Martin Halada, starší, občan.
 Michal Bazsáni, občan.
 Martin Halada, mladší (Bajuzov), občan.
 Ján Halada hofer,
 Ján Pozdech (Cibula), občan.
 Jozef Fekete, starší, občan.
 Jozef Fekete, mladší, občan.
 Mišo Fekete, hofer.
 Jozef Hulin, občan.
 Erža Krajčovič, vdova a občanka.
 Maria Kraľovič, občanka.
 Maria Bajusz, vdova.
 Maria Cifferský, vdova.
 Štefan Lovasz, občan.
 Jozef Vajgel, občan.
 Ján Bazsáni, občan.
 Anna Bazsáni, manželka Michala Bazsáni, občanka.
 Rozina Halada, manželka Martina Halady.
 Alžbeta Rosa, slobodná.

Filiálka: Moderdorf.

Michal Ježík, kostelník a občan.

Jurko Sekera, občan.

Ján Krivosudský, občan.

Ján Cuninka, občan.

Maria Brestovanský, občanka.

Helena Ország, panna.

Helena Cuninka, vdova.

Jozef Ružička, občan.

Jozef Michút, občan.

Fara: Dolná Krupa.

František Jalovecký, farár v D. Krupej a jednatel okresný.

Ferdinand Vágner, kaplán.

Martin Bohunický, občan.

Ján Galgócy, občan.

Ján Bohunický, občan.

Štefan Jarábek, občan.

Štefan Bobko občan.

Štefan Galgócy, občan.

Ján Škoda, občan.

Jurko Honiss, občan.

Jozef Šimončíč (Krištof) občan.

Fara: Malženice.

Ján Horváth, farár v Malženicach, zakl. a jednatel okresný.

Poctivá obec „Malženice.“

Jozef Mišík, gazda.

Jozef Krajčovič, gazda.

Ján Miklovič, gazda.

Pavel Lukačovič, gazda.

Imrich Závodný, gazda.

Ján Martinkovič, gazda.

Filiálka: Žlkovce.

Štefan Zachar, občan a predseda školskej stolice v
Žlkovcách.

Anna Blazsó, vdova.

Filiálka: Ratkovce.

Michal Bokor, gazda.

Ján Bokor, gazda.

Fara: Rošindol.

Anton Thalhammer, farár v Rošindole a jednatel
okresný.

Imrich Sedlárik, občan.

Gašpar Matis, občan.

Ján Šnajder, občan.

Štefan Daniš, občan.

Ján Sottník, občan.

Peter Daniš, občan.

Štefan Švorc, občan.

Jozef Hergot, občan.

Michal Viskupič, občan.

Bartolem Viskupič, občan.

František Lukáč, občan.

Matej Krehňák, občan.

Ján Viskupič, starší, občan.

Ján Viskupič, mladší, občan.

Martin Viskupič, občan.

Ján Oscity, občan.

Jakub Letovanec, občan.

Martin Sitár, občan.

Michal Sottník, občan.
 Martin Holubek, občan.
 Pavel Púčik, občan.
 Jozef Oscity, občan.
 Matej Polakovič, občan.
 Michal Šimončíč, občan.
 Štefan Kormuth, občan.
 Jurko Dušanič, občan.
 Jakub Petko, občan.
 Bartolem Bernadič, občan.
 Martin Horváth, občan.
 Vendelín Horváth, občan.
 Martin Krajčovič, občan.

Fara: Majcíchov (Majtény).

Jozef Friedrich, farár v Majcíchove a jednatel
 okresný.
 Ján Krajčovič, roľník.
 Štefan Krajčovič, roľník.
 † Ján Palárik, bývalý farár a zakladateľ.
 Celý rod Jozefa Karella.
 Matej Valentín, roľník.
 Karol Stojkovič mládenec.
 Jozef Bohovič, pánsky volár.
 Jozef Smžík, pánsky volár.
 Jozef Smák, pánsky volár.
 Jozef Adamek, pánsky volár.
 Michal Kučík, pacholek.
 Michal Rimoš, pohúnek.
 Ján Banáš, roľník.
 Pavel Rampák, roľník.
 Anna Banáš vdova a jej rod.
 Michal Mrva, domkár v Pallaji (pústke majcíchovskej).

Filiálka: Geste.

Ján Sloboda a rodina.

Ján Minarovič a rodina.

Lórenc Sloboda a rodina.

Pavel Moravec a rodina.

Pavel Sedlák, roľník.

Jurko Čík, roľník.

Katarina Svorada, vdova.

Filiálka: Abrahám.

Ondrej Štefánko, roľník.

Fara: Bohunice.

František Veisz, farár v Bohunicach a jednatel
okresný.

Filiálka: Jáslovce.

Rudolf Kučera, občan.

Jurko Hutta, občan.

Filiálka: Paderovce.

Augustín Čapkovič, občan.

Fara: Bučany.

Jozef Holekszy, farár v Bučanoch.

† Ján Heteš, bývalý farár v Bučanoch; zakladateľ.

Fara: Linč.

Ján Klempa, farár v Linči; zakladateľ a jednatel
okresný.

Ondrej Vidovič, občan.

Ján Šajmír, občan.

Jozef Novanský, občan.

Jurko Tibenský, občan.

Jurko Tibenský, mladší, občan.

Jozef Zaoral, občan.

Štefan Orešanský.

Martin Orešanský, občan.

Dekanát smolenický.

Fara: Dlhá.

František Jelinek, dekan a farár v Dlhej; zakl.
a jednatel okresuý.

Fara: Boleráz.

Štefan Vaymar, farár.

Jozef Kubáň, org. a učitel.

Vendelín Izagovič, občan.

Karol Jankovič, starší, občan.

Jozef Izakovič, zeman, gazda.

Filiálka: Borové.

Alžbeta Fedoš, pani.

Barbara Jurišič, gazdina.

Alžbeta Fitov, vdova a gazdina.

Matej a Pavel Horváth, gazdovci (Otec se synom).

Fara: Dolné Orešany.

Moric Škrivánek, farár.

Fara: Horné Orešany.

Jozef Fodor, farár.

Fara: Suchá.

Jozef Miklošič, mlynár.

Jan Lošonský, gazda.

Antoň Lošoňský, gazda.

Filiálka: Zvončín.

Augustín Císar, a rodina.

Fara: Ompitál.

Jozef Kovačovský farár.

František Schorm, nadlesný grófa Jozefa Pálffyho.

Konštantín Verthenstädter, papírník.

Lenhard Schmidt, vinohradník.

Fara: Nádas.

Pavel Haluš, farár v Nádaši; zakl. a jednatel okresný.

Michal Chovanec, kaplán v Nádaši.

Tomáš Vaculík, org. a učitel v Nádaši.

Ján Holkovič, richtár.

Michal Holkovič, roľník.

Jurko Opálek, roľník.

Barbara Hozzánk, zdova.

Eva Parák, pani.

Ján Petrovič, občan.

Klára Mihalovič, manželka Štefana Mihaloviča.

Štefan Mihalovič, čižmársky majster.

František Mayer, švec.

Filiálka: Bínovce.

Michal Balažovič, richtár.

Ján Petrík, roľník.

Imrich Balažovič, hostinský.

Ján Jahelka, učitel.

Terezia Galba, občanka.

Fara: Bogdanovce.

Ján Blaho, farár v Bogdanovcach; zakl. a hlavný
jednatel.

Ján Kosnáč, org. a učiteľ.
 Ján Bernadič, občan.
 Pavel Krchňák, občan.
 Michal Krchňák, občan.
 Ignác Krchňák, občan.
 Štefan Klokner, občan.
 Jozef Horváth, občan.
 Ignác Horváth, občan,
 Pavel Miklošič, občan.
 Gašpar Vanák, občan.
 Michal Krchňák, žiak.
 Alžbeta Blaho, slečna.
 Helena Harmay, vdova.
 Michal Miklošovič, občan.
 Imrich Miklošovič, občan.
 Michal Martišovič, občan.
 Michal Kosnáč, občan,
 Leopold Dušanič, občan.
 Štefan Černý, občan.
 Flóriš Martinkovič, občan.

Filiálka : Šelpice.

Jozef Kuracina, občan.
 Ján Kuracina, občan.
 Ján Vadovič, občan.
 Imrich Križanovič, občan.
 Ignác Križanovič, občan.
 Imrich Krchňák, občan.
 Jozef Černý, občan.
 Imrich Martinkovič, občan.
 Štefan Madunický, občan.
 Ignác Macák, občan.
 Michal Martišovič, občan.

Michal Kosnáč, občan.
 Leopold Dušanič, občan.
 Štefan Černý, občan.
 Maria Bednár, občanka.

Filiálka: Klčovany.

Štefan Nemeček, občan.
 Michal Hudčovič, čižm. tovaryš,

Fara: Smolenice.

Ján Pelcman n, farár v Smolenicach a jedn. okresný.
 August Brucker, kaplán,
 Jozef Schrutta, org. a uč.
 Martin Bublávek, občan.
 František Turek, občan.
 Martin Horňák, občan.
 Štefan Gašparovič, občan.
 Katarina Slíž, občanka.
 Štefan Kadlec, občan.
 Štefan Gašparovič, občan.
 Maria Gašparovič, občanka.
 Fraňko Sloboda, občan.
 Ján Boháček, občan.
 Andrej Remenárik, občan.
 Maria Palkovič, občanka.
 Sofia Boháček, občanka.

Filiálka: Lošonc.

Martin Niedl, občan.
 František Štibrány, občan.
 Henrik Dualsky učiteľ.
 Štefan Portáš, občan.
 Štefan Sloboda, občan.
 Jurko Solár, občan.
 Ondrej Guldan, občan.

Ján Horňáček, občan.
 Maria Hudec, občanka.
 Augustín Sloboda, občan.
 Cecilia Buchanec, občanka.
 Michal Sloboda, občan.

Dekanát pezinský.

Alojz Berzák, dekan a farár v Báhone a jednatel
 okresný.

Fara: Pudmerice.

Štefan Mráz, farár.

Fara: Sv. Júr.

Ján Palkovič, farár.

Fara: Pezinec.

Aleksander Matúška, prepošt a farár.
 Štefan Angyel, mešťan.
 Ján Krasňanský, mešťan.
 Ján Korbel, mešťan.

Fara: Častá.

Jozef Kautek, org. a učiteľ.
 Edvard Kautek, protizorca (kontrolor) u grófa Štefana
 Pálffy.
 Karol Schrom; adjunkt v pánstvi tohože grófa.
 Leopold Čermák, nadlesný (oberjäger).

Fara: Šenkvice.

Jozef Králik, farár v Šenkvicách a jednat. okresný.
 Franko Matulay, org. a učiteľ.
 Ignác Lengyel, kovársky majster.
 Jozef Horáček, čižmár.
 Imrich Gálik, hospodár.

Fraňko Nemeč, hospodár,
 Jozef Žilinský, hospodár.
 Pavel Behunek, hospodár.
 Helena Branský, majiteľkyňa.
 Kristína Žilinský, majiteľkyňa.

Fara: Račišdorf.

Móric Alster, farár v Račišdorfe; zakl. a jednatel
 okresný.
 Jozef Ščasný, dekan a farár v odpočinku; zakladateľ.
 Ján Fekete, mešťan.
 Aleksander Luknár, mešťan.
 Pavel Lednár, mešťan.
 Šimon Veselský, mešťan.
 Jozef Havlovič, mešťan.
 Rozália Bordáč, mešťanka.
 Anna Nický, panna.
 Michal Hrdlička, mešťan.
 Knižnica kat. školy.
 Karol Janovský, čízmár.
 Katarína Krajčovič, mešťanka.
 Maria Černý, panna.
 Maria Cih, občanka.
 Juro Bordáč, občan.

Fara: Vajnory.

Pavel Fekete, občan.
 Ján Leška, občan.

Fara: Vištuk.

Štefan Pitroff, farár ve Vištuku a jedn. okresný.
 Jozef Jursovič, občan.
 Ján Radakovič, občan.

Martin Radakovič, občan.
 Antal Kulifaj, občan.
 Michal Radakovič, občan.
 Michal Macák, občan.
 Jozef Minárik, občan.
 Katarina Lančarič, občanka.
 Michal Kulifaj, občan.
 Ján Drín, občan.
 Jozef Gašparovič, občan.
 Martin Radakovič, občan.
 Ján Peško, občan.
 Katarina Macák, občanka.
 Alžbeta Peško, vdova,
 Katarina Kunak, vdova.
 Franko Kulifaj, občan.

Fara: Slov. Gurab.

Jozef Veszely, farár, v Slov. Gurabe a jednatel
 okresný.
 Jozef Suchoň, org. a učitel.
 Fraňko Leška, občan,
 Anna Leška, manželka predešlého.
 Maria Šefčík, matka predešlej.
 Anna Piláthy, panna.
 Johanna Piláthy, panna.

Dekanát senecký.

Fara: Šárfia.

Aleksander Škarnicl, dekan a farár v Šárfii;
 zakl. a jednatel okresný.
 Gábriš Goblovský, org. a učitel.
 Jozef Lapon, občan.
 Terézia Horváth, panna.

August Plank, mlynár,
Albert Horváth, občan.

Fara: Kaplna.

Karol Paulovszky, farár v Kaplne a jedn. okresný.
Andrej Pätoprstý, občan.

Filiálka: Igram.

Jurko Choboť, občan.

Fara: Voderady.

Peter Hanzell, občan.
Jozef Čambal, gazda.
Pavel Harsányi, gazda.

Filiálka: Nová-Ves.

Ján a Mar. Rakus, gazda.
Margarita Bilčík, gazdina.
Fraňko a Katarina Peško.
Jozef Rakus, gazda.
Anton Bilčík, gazda.

Fara: Cifer.

Michal Nemčič s Annou Slovák.
Ondrej Kramár s Katarinou Šarmír.

Dekanát seredský.

Fara: Veľké Šurovce.

Jozef Karell, kaplán ve V. Šúrovcach jed. okresný
Ludvík Lassú, farár.
Vincent Gréczy, org. a učiteľ.
Ján Šugra a rodina.
Jozef Kubányi, majiteľ.
Fraňko Malatinský, majiteľ.

Ján Bukovský, krajčír.
 Jozef Bohunický, roľník.
 Jurko Bohunický, roľník.
 Štefan Balažovič, roľník.
 Michal Richnák, roľník.

Fara: Sereď.

Fraňko Nedbálek, org. a učiteľ v Sereďi a jedn.
 okresný.
 Karol Koch, šľosiar,
 Franko Polák, zahradník,
 Jozef Beránek, halenár.

Fara: Vág-Szerdtelely.

Jozef Hanuš, občan vo Vág-Serdaheli.

Dekanát veľko-kostolanský.

Fara: Madunice.

Štefan Michálek, farár v Madunicach; zakladateľ
 a jednatel' okresný.
 Franko Novotny, obyvateľ.
 Ignác Lutter, občan.
 Štefan Szabó, učiel.
 Štefan Kropácsy, obyvateľ.
 Jozef Petrik, obyvateľ.
 Štefau Pulcra, obyvateľ.
 Michal Vančo, obyvateľ.
 Ján Kvinta, obyvateľ.
 Štefan Pollák, obyvateľ.
 Katarina Vančo, obyv.
 Ján Raka, obyvateľ.
 Michal Šiška a rodina.
 Štefan Ondrejko, obyvateľ.

Fara: Veľke Kostolany.

Štefan Ochaba, farár ve V. Kostolanoch, a jedna-
teľ okresný.

Dyionisius Bossanský, kaplán.

Ján Kanka, org. a učiteľ.

Michal Pikna, kováč.

Michal Durdy, roľník.

Jozef Šugra a rodina.

Jozef Bubák, roľník.

Michal Bubák, roľník.

Štefan Štasný, roľník.

Antonia Balon, čižmárka.

Martin Pikna, občan.

Filiálka: Zakostolany.

Ján Ištvánec a rodina.

Ján Šurgoš, roľník.

Štefan Kleštínek, roľník.

Ján Kleštínek, roľník.

Magdalena Šurgoš, roľníčka.

Katarina Michálčik, vdova.

Katarina Michálčik st., gazdina.

Maria Mosny, vdova.

Michal Bublíš, hofer.

Filiálka: Dolné Dubovany.

Anton Ťdvösy, učiteľ.

Ján Hollár a rodina.

Michal Chnapko a rodina.

Martin Janega a rodina.

Martin Greguška, roľník.

Jozef Rapant, roľník.

Jozef Lukáč, roľník.

Jurko Liška, roľník.
Magdalena Chnapko, roľníčka.

Filiálka: Horné Dubovany.

Ján Chnapko, roľník.
Pavel Strečánsky, roľník.
Jurko Fabo, roľník.
Michal Koteš a rodina.
Martin Strečánsky roľník.
Jozef Herzegh a rodina.
Katarina Koteš, roľníčka.

Fara: Zelenice.

Karol Steglík, farár v Zelenicach. jedn. okresný.
Ján Poláček, občan.
Jozef Chinoradský, občan.

Filiálka: Silaďice.

Rudolf Hargaš, učiteľ.

Fara: Mestečko.

Peter Vitkovič, kňaz rádu sv. Fr. a kaplán.

Fara: Drahovce.

Michal Milovník, org. a učiteľ.

Dekanát dobrovodský (Jòkeö).

Juraj Obermayer, dekan a farár v Chtelníci; zakl.
a jednatel okresný.

Fara: Dechtice.

Leonhard Krchnyák, farár.

Fara: Kátlovce.

Jozef Horth, farár.

Fara: Lopašov.

Ján Špada, občan.
 Jozef Kunst, občan.
 Jurko Mondok, občan.
 Ján Magutic, občan.
 Jurko Pekarovič, občan.
 Franko Vašíček, občan.
 Jozef Terech, občan.
 Štefan Chudý, občan.

Dekanát urmínsky.*Fara: Šoporna.*

Anton Gály, dekan a farár v Šoprone a jednatel
 okresný.
 Jozef Miška, podučiteľ.
 Terezia Rosálek, panna.

Fara: Kepesd.

Rod Ištána Čambálíka.

Dekanát ujlaecký.*Fara: Udvarnok.*

Karol Kingyera, farár v Udvarnoku a jednatel
 okresný.
 Martin krajčírik, kňaz r. sv. Fr. a kaplán.
 Jozef Bažant, org. a učiteľ.

Dekanát radošňanský.*Fara: Velké Ripňany.*

Štefan Pereszlényi, dekan a farár ve Veľkých
 Ripňanoch.
 Jozef Machálek, občan.

Franko Pavelčák, občan.

Ján Kochan, občan.

Franko Bošanský, občan.

Imrich Beňo, občan.

Jozef Antalík, občan.

Filiálka: Behinec.

Ján Lackovič, občan.

Fara: Radošna.

Andrej Rissák, farár v Radošni; zakladateľ a jednatel okresný.

Celestín Fertály, kňaz r. sv. Fr. a kaplán.

Floriau Kossány, org. a učiteľ.

Rímsko-katolícka škola.

Štefan Krutek, bisk. juhás.

Franko Prokeš, bisk. bednár.

Jozef Machovský, bisk. kolár.

Alojs Pašek, polesný.

Pavel Blaho, občan.

Matej Krška a rodina.

Maria Stískal s detmi.

Jozef Vojtko, občan.

Michal Vojtko, občan.

Fara: Dolné Merašice.

Rudolf Cizisár, farár v Dolných Merašicach a jednatel.

Franko Buzna, org. a učiteľ.

Jozef Kozár, juhás.

Matej Grešla, občan.

Vojtech Vondra, občan.

Filiálka: Horné Merašice.

Jozef Novotný, starší, kostelník.

Juraj Lehocný, mladší, kostelník.

Pavel Sopúšek, kováč.

Pavel Rapant, kostelný otec.

Dekanát veľkopolčanský.*Fara: Veľké Topoľčany.*

Vincenc Kubicza, dekan a farár veľkopolčanský
a jednatel okresný.

Karol Pisztl, kaplán.

Ignác Pachmann, kaplán.

Štefan Garsó, org. a učiteľ.

Pavel Vrábel, mešťan.

Vendel Markovič, mešťan.

Ján Miškolczy, mešťan.

Rod Franka Labudy a Marie Náhlovský.

Filiálka: Nemčice.

Jozef Bartek, učiteľ.

Ján Ščasný, farár v odpočinku.

Filiálka: Tovarník.

Ján Morávek.

Fara: Prašice.

Vilhelm Szecsány, dekan a farár v Prašiciach a
jednatel okresný.

Škola katolícka.

Fara: Krušovce.

Jozef Ikrény, farár.

Fara: Horné Chlevany.

Jozef Gáliš, roľník.

Fara: Šišov.

Franko Verner, farár.

Fara: Nadlice.

Michal Práznovszký, farár v Nádlicach a jednatel
okresný.

Franko Kasický, org. a učiteľ.

Ondrej Dubravický, občan.

Adam Kováč, občan.

Filiálka: Opatovce.

Jozef Zitta, občan.

Ondrej Krémárik, občan.

Štefan Hano, občan.

Peter Poluch, občan.

Jakub Hene, občan.

Filiálka: Livina.

Štefan Števíca, občan.

Martin Skačány, občan.

Filiálka: Rajčany.

Štefan Jurík, občan.

Jozef Rodina, občan.

Ján Bujna, občan.

Dekanát hlohovský (fajštácky).*Fara: Hlohovec (Fajšták.)*

Ján Keller, prep. a farár v Hlohovci, jedn. okresný.

Peter Dörner, mešťan.

Michal Jurassy, kupec a mešťan.

Fara: Veľký Modrov.

Ján Markó, administrátor.

Václav Dvorák, org. a učiteľ.

Štefan Matúška, občan.

Filiálka: Malý Modrov.

Martin Janzso, občan.

Fara: Moravanky.

Jan Schenk, org. a učiteľ.

Filiálka: Hubina.

Ján Klauček, učiteľ.

Kláster vv. oo. sv. Františka v Hlohovci.

Jakub Szignarovics, definítor, kvardian v Hlohovci a jednatel okresný.

Kláster vv. oo. sv. Františka.

Chrysostom Zachar, provincial.

Gerard Živnostka, sekretár provincie.

Ladislav Závadan, lektor.

Demeter Gyurcsánsky, lektor.

Timotej Brezány, spravujúci učiteľ na škole elementárnej.

Zorard Jurík, brat rádu sv. Erantiška.

Spolok III-ho rádu sv. Františka.

Kamill Šteiger, kňaz rádu sv. Františka, učiteľ na škole elementárnej.

Dekanát čachtický.*Fara: Pobodím.*

Ján Malatinský, farár v Pobodíme a jedn. okresný.

Klement Intribus, kňaz r. sv. Fr. a kaplán.

Franko Janda, org. a učiteľ.

Jozef Szegeš, občan.

Jurko Mikšovič, mlynár.

Fara: Krakovany.

† Imrich Mráz, dekan a farár.

Anna Martinec, panna.

Fara: Nové Mesto nad Váhom.

Michal Halácsy, notár.

Maria Sláviček, majiteľka.

Dekanát mijavský.*Fara: Mijava.*

Martin Kisska, dek. a far. v Mijave a jedn. okresný.

Apollinar Beldovič, kňaz r. sv. Fr. a kaplán.

Štefan Silézy, org. a učiteľ.

Karol Németh, lekárnik.

Jozef Vacovský, pisár.

Ján Bohatý, právnik.

Michal Rigell starší, stolár.

Michal Rigell mladší, garbársky pomocník.

Jozef Smolík, krajčír.

Matej Kohn, škrobár.

Pavel Krutý, pat. invalid.

Fara: Bzince.

Jozef Beněš farár.

Fara: Hrachovište.

Karol Kanovič, farár.

Ján Smeringa, org. a učiteľ.

*Fara: Stará Turá.*Andrej Pulmann, kaplán, v St. Turej a jednatel
okresný.

Ján Zimmerman, dek. a farár.

Anton Molec, novovysv. kňaz.

Ján Valló, kupec.

Jozef Jakšo, kupec.

Andrej Galbavý, kupec.

Jozef Galbavý, kupec.

Aleks. Vagáč, kupec.
 Sidonia Molec, slečna.
 Emma Molec, slečna.
 Ambros Klimáček, mešťan.
 Jozef Kolarovič, kupec.
 Jurko Valló, kupec.
 Ján Ježó, kupec.
 Dominik Valovič, kupec.
 Martin Molec, kupec.
 Michal Molec, kupec.
 Jakub Vagáč, mešťan.
 Ján Kováčik, podučiteľ.
 Jozef Valovič, rychtár.
 Albert Malárik, kostolník.
 Jozef Komárik, kostolník.
 Martin Lisal, staviteľ.
 Benedikt Valovič, kupec.
 Martin Vágáč Rác, kupec.
 Štefan Vagáč, kupec.
 Franko Otto Matzenauer, učiteľ.
 Juraj Valló, kupec.
 Ján Kisska, kupec.
 Andrej Samek, kupec.

Fara: Turá Lúka.

Gabriel Toller, administrátor.

Fara: Vadovce.

Eduard Tomek, notár.

Fara: Sobotišt.

Jozef Sloboda, knihár.
 Jozef Pulman, občan.

Dekanát šaštínsky.*Fara : Petrová-Ves.*

Ján Pekarovics, dek. far. v Petrovej-Vsi, zakl. a
jednatel' okresný.

Ján Machovič, org. a učitel.

Pavel Polák, rolník.

Štefan Kubinec, rolník.

Imrich Híža, rolník.

Ondrej Rampáček, rolník.

Tomáš Šemer, kováč.

Filiálka : Letnica.

Ján Ondráš, občan.

Fara : Smolinskó.

Franko Kuna, farár.

Maria Rehák, vdova.

Fara : Radošovce.

† Ján Masztik, farár v Radošovcach.

Fara Dojč.

Ján Pavelka, farár v Dojči, zakl. a jednatel' okresný.

Andrej Nemečkay, majitel.

Štefan Nemečkay, majitel.

Jozef Nemečkay, majitel.

Imrich Nemečkay, majitel.

Matej Rehák, majitel.

Kristina Regásek, majitelka.

Michal Morávek, rolník.

Ján Hajla (Tesar) občan.

Ján Krempa, občan.

Fara : Velký Koválov.

Jozef Kučera farár.
 Karol Jehlička, rector a učitel.
 Pavel Kuba, rolník.
 Franko Horný, rolník.
 Pavel Morávek rolník.
 Jakub Kuba, rolník.

Fialka : Smrdák.

Martin Vacula, rolník.
 Ján Cvečka, rolník.

Fara : Štepanová.

Levoslav Hrachovský, farár v Štepanove a jedn.
 okresný.
 Anton Krátky, učitel.

Fara : Unín.

Jozef Križák, farár.
 Ján Tašký, kaplán.
 Franko Matulaj, učitel.
 Jozef Juriga, hospodár.
 Martin Pacejka, občan.
 Pavel Pacejka, občan.
 Ján Hoferka, občan.
 Ján Krempa, občan.

Fara : Brocko.

Matej Reháč, farár v Brockom, zakl. a jednatel
 okresný.
 Helena Hojik, vdova.
 Katarína Paulik, vdova.
 Helena Král, vdova.

Rozina Trubiroh, vdova.
 Spolok sv. Rúženca.
 Maria Hrázdil, vdova.

Fara: Holič.

Pavel Blaho, kaplán v. Holiči a jednatel okresný.
 Anna Jakubek, panna.
 Jozef Hešek, čižmár.
 Jozef Mrkuš, čižmár.
 Martin Vanek, hospodár.
 Anna Dúbrava, vdova,
 Ján Žembery hospodár.
 Štefan Žúrek, rolník.
 Ján Tokoš, rolník.
 Pavel Bartošik, hospodár.
 Terezia Vidlár, vdova.

Filiálka: Kátova.

Jozef Novák, hospodár.
 Martin Nemšovský rolník.
 Ján Sasinek, rolník.

Fara: Gbely.

Pavel Príhoda, kaplán v Gbeloch a jedn. okresný.
 Jozef Matejka, farár a zaklad.
 Anna Rúžičková, rolnička.
 Maria Lórencová, rolnička.
 Barbara Martinkovičová, rolnička.
 Maria Knotková, rolnička.
 Imrich Hurban, rolník.
 Anna Jurigova, rolnička.
 Michal Juriga, občan.
 Štefan Juriga, občan.

Fara: Kúty.

Bohdan Lachmann, kaplán v kútoch a jednatel
okresný.

Dr. Onárej Radlinský, čestný doživotný podpredseda.

Vavrin Palkovič, richtár.

Aleks. Lachmann, notár.

Poctivá obec kútska.

Čítací spolok kútsky.

Ján Ihlička, učiteľ.

Paulína Murgáč, slečna.

Fara: Skalica.

Emeram. Chvasta, defínitor, kvardián atď. v Ska-
lici a jednatel okresný.

Anton Szabó, prepošt a farár.

Jozef Škarniel, knihtlačiar.

Kláštor vv. oo. sv. Františka.

Rod Jána Nováka a Alžbety Škutil.

Anna Škutil, rod. Dinka.

Jozef Vojtech, mešťan.

Alojzia Veszely, slečna.

Laur. Jankovič, kňaz rádu sv. Františka a kaplán
v Skalici, jednatel okresný.

Alojs Príhoda, bývalý defínitor rádu sv. Františka.

Alžbeta Ninger, vdova.

Terezia Antalič, panna.

Kristina Čerňoch, vdova.

Terezia Kapánek, vdova.

Katarina Vojtech.

Filiálka: Prítrž.

Pavel Zelenka, občan.

Dekanát malacký,*Fara; Pernek.*

Štefan Čulen, farár v Perneku a jedn. okresný.

Fara: Jablonov.

Ján Galbavý, farár v Jablonove.

Ján Lédeczy, org. a učiteľ v Jablonove.

Fara: Štvrtek.

Ján Novák, farár v Štvrtku a jednatel okresný.

Fara: Velké Leváry.

Maximilian Jalovecký, dekan a farár.

Martin Hojič, kaplán.

Fara: Gajar.

Peter Majer, kaplán.

Dekanát stupavský.

Ján Franc, farár v Lamači a jednatel okresný.

Matej Hlubík, kováč.

Fara: Hochštetno.

Karol Belló, farár.

Mesto: Prešporok.

Jozef Poeck, farár v Blumentálu, zakl. a jednatel okresný.

Štefan Palkovič, kaplán v Blamentálu.

†Erasmus Rakovský, kňaz a defnitor rádu sv. Frant.

Kilian Komňanský, kňaz a tajomník rádu sv. Frant.

Ján Pomikal, kaplán v Prešporoku a jedn. okresný.

Jozef Pantoček, prepošt a kanonik.

Peter Méhes, kanonik.

Karol Heiler, opát a kanonik.

František Urbánek, opát a kanonik.

František baron Horecký, prep. a kanonik, zakladateľ.

Jozef Blázy kanonik a zakladateľ.

Štefan Kopernický, kanonik.

Ján Miklovič, kňaz v odpočinku.

Katarína Mihálffy.

*Vikariát trnavský aj s mestom Prešporkom
má zakladateľov: 25. - údov: 651. Spolu: 676.*

Vikariát ostrihomský.

Mesto: Ostrihom.

Ján Juriga, kanonik v Ostrihome atď., zakladateľ,
pokladník a jednatel' okresný,

Jeho kn. Svetlosť **Ján kr. Šimor**, prímaš uhorský, naj-
vyšší ochranca Spolku a zakladateľ.

Juraj Császka, kanonik a riditeľ cancell, prímašskej.
Veleslavná kapitula ostrihomská.

Antoň Kubina, mešťan.

Ján Homolay vicerektor na semeništi.

Prudentius Hollý, kňaz rádu sv. Frant. a slov. kazateľ.
Cirk. liter. škola na semeništi.

Andrej Kubina, klerik.

Pavel Pažitný, klerik.

Jozef Skokánek, klerik.

Alfons Bernkopf, klerik.

Aloiz Behúnek, klerik.

Ján Duday, klerik.

Jozef Radlinský, klerik.

Jozef Turček, klerik.

Ernest Zlatňanský, klerik.

Michal Žiška, klerik.

Fara: Vyšegrad.

Jozef Viktorin, farár na Vyšegrade, zakladateľ.

Mesto: Pešt.

Ján Bobula, staviteľ a správca „Minervy“ v Pešti, zakl.
a jednatel' okresný.

Ján Uhlárik, krajinský poslanec.
Matej Hajla, klerik na ustrednom semeništi.

Dekanát novozámsky,

Jozef Krotký, farár v Nových Zámkoch.

Dekanát komárňanský.

Imrich Erhardt, farár v Éršeklélu.

Dekanát dunaserdaheľský.

Ján Zlatňanský, farár v Albári.

Dekanát modrokameňský.

Jozef Munkay, dekan a farár v Brussi.

Dekanát Štiavnický.

Fara: Hodruša.

Jozef Komora, baňský dozorca a jednatel okresný
v Hodruši pri Štiavnici.

Fara: Štiavnica.

Ján Osvald, kaplán.

Štefan Gubriansky, baník.

Jozef Hraško, baník.

Ján Ladžanský, kráľ. tesar.

Martin Lupták, baník.

Ján Lukáč, baník.

Jakub Vojteka, baník.

Michal Richter, baník.

Jozef Podhorský murársky palier.

Štefan Siegler, haviar.

Štefan Nič, haviar.

Anton Neuschvendtner, tesar.

Fara: Sv. Antol.

Pavel Peňko, obchodník.

Štefan Truchlý, kr. stupný hutman.

Fara: Belobaňky.

Ján Gubriansky, org. a učiteľ.

Fara: Steffoltó.

Ján Kohút, baník.

Dekanát bzovický.

Fara: Krnišov.

Andrej Kmet, farár v Krnišove a jedn. okresný.

Fara: Litava.

Samuel Póschy, farár na Litave.

Dekanát bátoivský.

Fara: Pečenice.

Ladislav Lukács, farár.

Dekanát levický.

Fara: Starý Tekov.

Franco Richard Osvald, kaplán a jedn. okresný

Škola katolícká.

Ján Šumeray, občan.

Filiálka: Klačany.

Škola katolícká.

Miško Melicher, občan.

Matej Slušný, občan.

Jozef Slušný, richtár.

Jozef Paul, učiteľ.

Filiálka: Kozmálovce.

Škola katolícká.

Fara: Horn. Nová Ves.

Jozef Špány, farár a zakladateľ.

Michal Duday, kaplán.

Fara: Komjatice.

† Ondrej Caban, farár v Komjaticach, zakladateľ.

Dekanát svätobenedický.

Jozef Valentovich, čestný kanonik, dekan a far.
v Benediku, zakl. a jednatel okr.

Fára: Tesáry.

Ignác Scolári, farár v Tasároch, zakl. a jednatel
okresný.

Anna Vendégh, slečna.

Vikariát ostrihomský má: zakladateľov: 7 a údov: 55.

Spolu: 62.

*Celé arcibiskupstvo ostrihomské má zakladateľov: 32
a údov: 706. Spolu: 738.*

Biskupstvo nitranské.**Mesto: Nitra a Dekanát nitranský.**

Ján Kossela, archivár a konsist. notár v Nitre,
jednatel okresný.

† Juraj Tvrдый, kanonik, zakladateľ prvý.

† Štefan Tvrдый, kanonik, zakladateľ.

† Alžbeta Derčík, vdova a sestra týchže bratrov, zakl.

Andrej Zemánik, kanonik.

Fara: Drážovce.

Michal Gerháth, farár.

Jurko Janda, učiteľ.

Ján Mada, roľník.

Jozef Sučánsky, roľník.

Michal Žák, roľník.

Leopold Dušínský, riditeľ choru.

Ján Pullmann, professor v nitranskom semeništi
a jednatel okresný.

Štefan Imády, professor.

Viktor Held, professor.

Pavel Uhrin, gymn. professor.

Gabriel Czeizel, professor bohoslovnia

Ján Kramara, gymn. professor.

Karol Rizner, pravotár.

Method Gazdík, kňaz rádu sv. Františka a bývalý
missionár.

Michal Vrba, kr. uh. telegr. úradník.

Jozef Pechan, klerik.

Dekanát močenský.

Fara: Ireg.

Dr. Matej Šteffány, farár v Iregu, a jedn. okresný.

Dekanát kovarecký.

Fara: Kovarce.

František Oravský, dekan a farár.

Fara: Oponice.

Jozef Vágner, farár.

Jurko Vavřík, krajčír.

Anton Urbánik, roľník.

Fara: Streda.

Eugen Gerometta, farár.

Fara: Solčany.

Alois Ďurdík, farár.

Ján Kiáczi, učiteľ.

Dekanát skačanský.*Fara: Krásno (Széplak).*

Dr. Mikuláš Tiso, farár v Krásnom, zakladateľ a
jednatel okresný.

Nepomucena Mester, vdova.

Karol Ludvik, učiteľ.

Filiálka: Turčanky.

Ján Paulík, obyvateľ.

Ján Dragula, Hanák, občan.

Štefan Súlovský, obyvateľ.

Maria Dragula, rodz. Škvarenina, obyv.

Filiálka: Nedanovce.

Viktoria Žjak, obyvateľka.

Fara: Kláto-Nová Ves.

Franko Machay, farár v Kláto-Novej Vsi a jedn.
okresný.

Fara: Bošany.

Ján Kozlík, dekan a farár.

Ján Palášthy, kaplán.

Imrich Mikovič, kaplán.

Franko Matulay, učiteľ.

Fara: Skačany

Andrej Nécsey, farár.

Škola skačanská.

† Ján Vittek, dekan a farár, zakladateľ.

Dekanát predvážsko-trenčanský.*Mesto: Trenčín.*

Ján Ondrisik, duchovný správca pri sv. Anne v
Trenčíne, a jednatel okresný,

Ignác Polleberger, prepošt a farár.
 Ján Zarjecky, kaplán.
 Jozef Zlatháry, stol. spravca grut. kníh.
 Aleksander Androvich, prísedník stol.
 Ján Thúrsky de Thúro a Tridvory, statkár a pravotár.
 Adolf Szabó, kňaz rádu pobožných škôl.

Fara: Soblahov.

Imrich Rakovský, farár.

Fara: Beckov.

Ján Dualský, č. kanonik, dekan a farár.

Fara: Selec.

Anton Urbánek, farár.

Štefan Letko, obyvateľ.

Fara: Teplá.

Ján Nemčák, farár v Teplej, zakl. a jedn. okr.

Michal Radimecký, kaplán.

Fara: Turna.

Ján Remiss, farár.

Aloiz Honza, kaplán.

Filiálka: Opatov.

Poctivá obec Opatov.

Filiálka: Rozvod.

Štefan Akko, obyvateľ.

Ján Goliáš roľník.

Fara: Mšená.

Anton Kropácsy, farár.

Fara: Opatov.

Jurko Zermegh, farár.

Dekanát zavážsko-trenčanský.

Fara: Moravsko-Liesková.

Jozef Záborský, farár, v Moravsko-Lieskovej a
jednatel.

Fara: Bošaca.

Jozef Urban, občan.

Martin Mednyansky, kaplán.

Filiálka: Dolná-Suča.

Poctivá obec Dolná Suča.

Dekanát ilavský.

Fara: Košeca.

Jozef Emmanuel, dekan a farár košecký a jedn.
okresný.

Ján Potúček, kaplán,

Ján Podoliaček, mešťan.

Fara: Poruba.

Michal Jurík, farár.

Fara: Zliechov.

Pavel Polányi, farár.

Fara: Ilava.

Štefan Rehák, farár v Ilave, zakl. a jedn. okresný.

Štefan Lovászy, kaplán.

Edvard Materna, notár.

Ján Dubnička mešťan.

Jozef Scheinberg, hospodár.

Jozef Kozáry, tesarský majster.

Fara : Dubnica.

Juraj Žilinčák, farár.

Ladislav Mészáros, kaplán.

Michal Čulen, kaplán.

Dekanát pruščanský.*Fara : Bolešov.*

Jozef Chorényi, dek. a farár v Bolešove a jedn. okresný.

Ignác Opatrill, kaplán.

Pavel Šipoly, org. a učiteľ.

Fara : Lednica.

Franko Strakovič, farár.

Janko Pelcman, kaplán.

Fara : Nemšová.

Jozef Lang, farár.

Fara : Červený kameň.

Ján Peťovszký, farár v Červenom Kameni.

Škola kat. náboženská.

Fara : Srnje.

Franko Strelák, tehlár.

Maria Strelák, rodz. Skovajsa.

Franko Čížek, bednár.

Fara : Pruské.

Jozef Kompánek, farár v Pruskom a jedn. okr.

Ľudvík Gašpar, kaplán.

Andrej Kucharec, kostolník.

Štefan Zlatoš, kostolník.

Ján Vollslager, roľník.

Štefan Mičuda, roľník.

Ján Letko Husár, roľník.
 Štefan Kucharec, krajčír.
 Maria Vrba, panička.
 Karolína Stárček, panička.
 Bernard Zeleney, kňaz rádu sv. Františka.
 Ondrej Jakubey, občan.

Filiálka: Bohunice.

Jozef Svoboda, učiteľ.
 Katarina Kráčala, vdova.
 Jozef Barták, richtár.
 Ján Barcík, roľník.
 Štefan Mičko, okčan.
 Jurko Jakúbek, občan.
 Ján Zlatoš, občan.

Filiálka: Krivoklad.

Ján Konečný, učiteľ.
 Jozef Ležiak, richtár.
 Ján Matuščin, občan.

Filiálka: Tuchyna.

Ján Fojtik, učiteľ.
 Ján Štefanec, roľník,

Filiálka: Podhrad.

Ondrej Mikulka, Barták, richtár,
 Ján Mikulčík, učiteľ.

Filiálka: Horovce.

Jozef Hanták, richtár.

Filiálka: Nová Ves.

Ondrej Kováč, richtár.

Filiálka: Dúlov.

Františka Pechanec, dievočka.

Filiálka: Mikušice.

Ján Zátapek, učiteľ.

Dekanát pružinský.

Fara: Pružina.

Štefan Závodník, dekan a farár v Pružine, zakl.
podpredseda a jednatel okresný.

Francko Palman, učiteľ.

Andrej Štastný, mlynár.

Ján Janček, učiteľ.

Fara: Visolaj.

Francko Čorba, farár.

Fara: Podskalie.

Karol Rédeky, farár.

Fara: Slopná.

Jozef Malatinský, farár v Slopnej a jedn. okr.

Fara: Belúša.

Ludvik Sauter, farár.

Ján Kacina, kaplán.

Filiálka: Hloža.

Jozef Bielik, občan.

Fara: Kočkovce.

Augustín Balogh, farár.

Dekanát púchovský.

Fara: Púchov.

Ján Prokopp, dek. a far. v Púchove, zakladateľ a
jednatel okresný.

Pavel Dermíšek, kaplán.
 Ján Mózer, mešťan.
 Jurko Pecúšek, mešťan.
 Jurko Gyurček, mešťan.
 Anton Ihrický mešťan.
 Ján Mandík, mešťan.
 Ján Žišník, mešťan.
 Pavel Garay, mešťan.
 Jakub Rimský, učiteľ.
 Štefan Bankay, mešťan.
 Pavel Černý, mešťan.

Filiálka: Hrabovka.

Ján Žiaček, roľník.
 Štefan Mažák, roľník.

Filiálka: Streženice.

Ján Kočkovský, roľník.
 Andrej Kurej, roľník.

Fara: Dohňany.

Jozef Bielek, farár v Dohňanoch a jedn. okresný.
 Ján Žigo, kostolník.

Fara: Líky.

Ján Marcsekényi, čestný dekan a farár.
 Ferdinand Pivártsy, správca duchovný.

Fara: Lisá.

Andrej Hrabovec, farár.
 Ján Kluch, kaplán.

Dekanát povážsko bystrický.*Fara: Pov. Bystrica.*

Alexander Pongrácz, dekan a far. v Povážskej
Bystrici, zakl. a jednatel okresný.
Jozef Kvassay Fránik mešťan.

Fara: Súlov.

Ján Černey, farár.

Fara: Predmier.

Jozef Tomann, farár v Predmieri a jedn. okresný.
Ján Harňay, učiteľ a org.
Ján Janec, mešťan.
Ferdinand Gaal, mešťan.
Štefan Pastýrik, mešťan.
Pavel Hrabovský, mešťan.

Filiálka: Rašová.

Jurko Kadáček, roľník.

Fara: Prečín.

Karol Jelinek, farár v Prečíne a jedn. okresný,

Dekanát bitčanský.*Fara: Kollárovice.*

Andrej Tvrďý, farár v Kollárovicach a jednatel
okresný.

Fara: Ščávník.

Štefan Ballay, farár.
Jurko Grammantík, kaplán.

Dekanát rajecký.*Fara: Rajec.*

Ján Riha, dekan a farár v Rajci, jednatel okresný.
Jurko Pažitný, kaplán spolu jednatel okresný.

Maria, Regína Pažický, meštanka.
 Andrej a Magdalena Uhlyárik, meštani.
 Andrej a Maria Smutný, meštani.
 Ján Šujanský, Buček, mešťan.
 Jozef a Maria Kada, učiteľ.
 Ján a Anna Uhlyárik, meštani.
 Juliána Mädovčík, meštanka.
 Sidonia Ribárik, meštanka.
 Maria Uhlyárik, meštanka,
 Ján a Magdalena Červeňanský, kupec.
 Kašpar Šujanský, mešťan.
 Ján Šujanský, mešťan, zapisovateľ školskej stolice
 v Rajci a jednatel okresný.

Fara: Domaniža.

Karol Landek, farár.
 Jozef Domanický, org. a učiteľ.
 Jozef Augustín, občan.

Fara: Frivald.

Jozef. Karell, farár.

Dekanát žilinský.

Mesto: Žilina.

Andrej Lemess, opát a farár v Žiline a jednatel okresný.

Fara: Bitčica.

Romuald Zajmus, farár v Bitčici a jednatel okresný.

Dekanát kysucko-novomestský.

Fara: Kysucké Nové Mesto.

Ján Lottner, dekan a farár v Novom meste nad Kysucou, jednatel okresný.

Fara: Brodno.

Ján Uškert, farár.

Filiálka: Budatín.

Lukáč Tormássy, vysl. farár v odpočinku zakladateľ.

Fara: Ochodnica.

Vincenc Baross, farár.

Ondrej Holán Čučo, roľník.

Filiálka: Dunajov.

Pavel Švaňa, drevokupec.

Fara: Divina.

Matej Šantroch, farár.

Fara: Nesluša.

Pavel Valjášek, farár v Nesluši a jednatel okresný.

Jozef Radimeczky, kaplán.

Ján Bízik, org. a učiteľ.

Michal Chovanec, richtár.

Franko Matuščík, jáger.

Jozef Tabáček, občan.

Filiálka: Rudinská.

Ján Ramšak Katolák, podučiteľ.

Ján Málik, mlynár.

Adam Macáček, hájny,

Dekanát varinský.*Fara: Bela.*

Jozef Kropácsy, farár v Belej a jednatel okresný.

Fara: Tižina.

Katolícká škola.

Fara: Horný Vadičov.

† Martin Zsucha, čestný kan., dek. a farár.

Dekanát starobystrický.

Fara: Stará-Bystrica.

Ján Km o š k o, kaplán v St. Bystrici a jednatel okresný.

Spolok čítateľský

Sidonia Brhel, občanka.

Žofia Ondrášek, občanka.

Celý rod Štefana a Anny Minárik.

Celý rod Jána a Marie Kašubjak

Anna Zachar, Eva Greško, Anna Taračka a Katar.

Zachar, všetky spolu.

Anna Kolembus, občanka.

Žofia Blahút, občanka.

Celý rod Štefana a Franc. Chmura.

Filiálka: Radvoska.

Rod Ondreja a Juliany Michálek.

Katarina Zelník, občanka,

Dora Michálek, občanka.

Filiálka: Kubina.

Jozef Kubica, sedlár.

Fara: Nová-Bystrica.

Rod Adama a Marie Haničjár.

Dekanát čatčanský.

Fara: Čatca.

Ján R a s s k a, farár čatčanský a jednatel okresný.

Fara: Nové krásno.

Ondrej Rakovan, cestár.

Adam Fuňjak, občan.

Filiálka: Zborova.

Adam Murgáš, občan.

Fara: Černé.

Juraj Lenčo, farár v Černom a jednatel okresný.

Imrich Goldbach, kaplán.

Fara: Ošednica.

Juraj Rezsucha, dekan a farár.

Dekanát turzovčanský.*Fara: Turzovka.*

Franko Tagány, dek. a far. v Turzovke a jednatel okresný.

Jozef Janec, kaplán.

Ján Potúček, kaplán.

Zuzanna Just, panička.

Maria Štrba, panička.

Jozef Šimák, krajčír.

Ján Feldcán, krajčír.

Adam Rudinský, kožušník.

Ján Kučiš, švec.

Jozef Máčvejda, krajčír.

Fara: Vysoká.

Ignác Tvrдый, farár na Vysokej a jednatel okresný.

Jozef Badík, kaplán.

Antal Harňay, org. a učiteľ.

Fara: Makov.

Franko Ottinger, č. dek. a farár.

Fara: Zákopčie.

Franko Podivinský, farár v Zákopčí.

Fara: Staškov.

Pavel Sásy, farár.

Fara: Rakova.

†Ludvik Spaček, bývalý farár v Rakovej.

Dekanát hradňanský.

Fara: Kostolné Mitice.

Michal Učnay, farár v Kostolných Miticach a jednatel okresný.

Fara: V. Slatina.

Franko Kresánek, farár.

Dekanát bánovský.

Fara: Rybany.

Franko Tóth de Tótsóok, farár v Rybanoch a jednatel.

Fara: Veľké Strice.

Ján Nedecký, farár.

Jozef Jamrich, učitel.

Fara: Bánovce.

Rod Jozefa Beniačka a Anny Šimunyi.

Rod Jozefa Broniss, a Apoleny Šimunyi.

Rob Tomáša Mikáš, a Kláry Šimunyi.

Fara; Vysočany.

Franko Žilkay, dekan a farár.

*Biskupstvo nitranské má zakladateľov: 11
a údov: 247. Spolu: 258.*

Biskupstvo : baňsko-bystrické.*Mesto : Baňská Bystrica.*

Anton Knopp, vikár, tajomník v B. Bystrici, zakl.
a jednatel.

Tomáš Červeň, vel. prepošt a kanonik, zakladateľ.

Franko Tilleš, kanonik a správca semenišťa, zakladateľ,
Anton Majovszky, prepošt, dekan a farár, zakladateľ.

Ján Janovský, vikár, protokolista, zakladateľ.

Gabriel Zajmus, spravujúci professor na príprav., zakl.

† Felician Berlica, kňaz rádu sv. Františka.

Anton Horčín, žiak VI. triedy gymnas.

Ignác Sásik, vicerektor v semeništi bisk. v B.
Bystrici, zakladateľ a jednatel.

Matej Hrivnák, professor bohoslovía, zakladateľ.

Peter Tomkulják, professor bohoslovía, zakladateľ.

Spolok sv. Karola Boromejského v semeništi.

Ján Gsell, kaplán.

Augustin Bogisits, kaplán.

Karol Barinka, kaplán,

Ján Kudlička, kaplán.

Ludvik Tiso,

Anton Fodor.

Andrej Čižmarovič,

Šimon Ochleidtner.

Franko Schifferdecker.

Chrabroslav Kreiser.

Janko Husár.

Jgnác Migra.

Tobiáš Svačina.

Ľudevít Babiak,

Jozef Gürtler.

Ján Kluch.

klerici — bohoslovci

Ján Kohúth. |
 Ľudevit Takáč. | klerici — bohoslovci.

Filiálka: Sv. Jakub.

Andrej Murgoš, občan.

Dekanát baňsko-bystrický.

Fara: Radvan.

Franko Šujan ský, dekan a fárar v Radvani a jedn.
 okresný.

Fara: Donovaly.

Vincenc Volf, fárar.

Fara: Mičina.

Matej Rakovský, fárar.

Fara: Tajova.

Alojs Kubányi, fárar.

Ferdinand Gregorovič, kaplán.

Fara: Španá Dolina.

Ján Kluch, fárar.

Fara: Staré Hory.

Ján Gerometta, bývalý dekan a fárar.

Julius Šándory, kaplán.

Dekanát Iubietovský.

Fara: Slovenská Lupča.

Michal Fodor, čestný kan., dek. a far. v Slovenskej
 Ľupči, jednatel okresný.

Fara: Svatý Ondrej.

Ján Szumrák, fárar v Sv. Ondreji, spolujednatel
 okresný.

Fara: Moštenica.

Andrej Petyko, farár.

Fara: Medzibrod.

Ján Čellár, farár.

Fara: Podkonice:

Franko Jakubík, farár.

Fara: Pojniky.

Franko Aschenbrier, farár.

Fara: Selce.

Poctivá obec selecká..

Dekanát zvolenský.

Fara: Detva-Huta.

Ján Prokša, farár v Detva-Hute, jednatel okr.

Fara: Detva.

Jozef Třost, dekan a farár.

Karol Sofa, kaplán.

Fara: Végleš-Huta.

Antoň Reiprich, farár.

Fara: Zvolen.

Pavel Tergina, dekan a farár v Zvolene, jedn. okr.

Imrich Loványi, mešťan a mlynár.

Fara: Očová.

Jozef Munkay, konsist. radca a farár.

Fara: Trnie.

Vojtech Sásik, farár v Trní.

Fara: Buč.

Ľudvik Helyettesy, farár.

Dekanát horňo-turčanský.*Fara: Sv. Martin.*

Franko Sasinek, tajomník Slov. Matice v Sv.
Martine, zakladateľ a jednatel' okr.

Dekanát dolňo-turčanský.*Fara: Kláštor pod Zniovom.*

Theodor Móser, kaplán v Kláštore pod Zniovom
a jednatel'.

Martin Čulen, gymn. direktor.

Henrik Náhlík, katecheta gymn.

Samuel Zachej, professor gymn.

Ján Capko, starosta.

Johanna Polony, rodz. Capko.

Ján Orsák, mladší, kupec.

Maria Hanzell, matka alumnea gymn.

I gymnasiálna trieda.

II. gymnasiálna trieda.

III. gymnasiálna trieda.

Fara: Slovcenské Pravno.

Alois Riedl, farár.

Fara: Valča.

Jozef Filo, kupec.

Dekanát novo-baňský.*Fara: Vihne.*

Daniel Gombár, farár vo Vihňach, a jedn. okr.

Fara: Nová Baňa.

Franko Kluch, kaplán v Novej Bani a jedn. okr.

Dekanát sväto-križský,*Fara: Sv. Križ.*

Michal Chrástek, farár v Sv. Križi, zakladateľ
a jednatel okresný.

Fara: Močár.

Jozef Zimmerman, farár v Močári a jedn. okr.

Fara: Trubín.

Ján Tencer, kaplán v Trubíne a jednatel okresný.

Fara: Opatovce.

Lukáč Grolmusz, konsist. radca a farár.

Dekanát brežňanský.*Fara: Hroncc.*

Ján Skalečka, farár v Hronci a jednatel okresný.

Karol Nemky, kostolník.

Anton Sokáč, kostolník.

Jozef Schodt, učiteľ.

Jozef Vančo, pisár.

Ján Pruckner, železoliar.

Ferdinand Gašparík, učiteľ.

Dekanát krupinský.*Fara: Sásov.*

Štefan Huszóczy, farár v Sásove a jedn. okr.

Dekanát bojnický.*Mesto: Prievidza.*

Michal Juriss, dekan a farár v Prievidzi a jedn.
okresný.

Michal Šteiger, mešťan.

Ján Čertík, mešťan.

Karol Horváth, org. a učiteľ.

Juraj Filo, kupec.

Škola dievčenská náboženská.

Ján Luljak, mešťan,

Gašpar Stanček, mešťan.

Ján Rybár, mešťan.

Ján Bielický, mešťan.

Ján Oboňa, mešťan.

Andrej Truchlý, kaplán v Prievidzi a jednatel
okresný.

Anton Matejka, kňaz rádu pob. škôl, rektor a direktor
hlav. školy i gymnasia.

Fara: Cach.

Aleks. Bizay, farár.

Fara: Gajdla.

Ludvik Lopussny, dekan a farár.

Fara: Handlová.

Bonaventura Némethy, farár.

Augustín Rigell, org. a učiteľ.

Karol Hlatký, učiteľ.

Fara: Chrenovec.

Jozef Junász, farár.

Ladislav Visnyovsky, kaplán.

Gašpar Drozdt, org. a učiteľ.

Fara: Koš.

Ján Lepieš, farár.

Anna Lepieš, slečna.

Františka Györky, slečna.

Fara: Bojnice.

Maks. Jozef Martinovič, kaplán.

Jozef Bundzel, org. a učiteľ.

*Fara: Brezany.*Ján Gutta, notár okresu bojn. a farár v Brezanych,
jednatel' okresný.

Jozef Horváth, org. a učiteľ.

Michal Flimel, hrnčiar.

Filiálka: Nedožery.

Ján Solár, rychtár.

Ondrej Humaj, občan.

Ondrej Klopček, občan.

Juraj Mokry, občan.

Martín Flimel, občan.

Fara: Lazany.

Daniš Lattyák, farár.

Štefan Horváth, učiteľ.

Valent. Kobela, občan.

Ignác Bundzel, občan.

Filiálka: Poruba.

Ján Tisay, občan.

Juraj Škultetý, občan.

Fara: Kanjanke.

Jozef Sloboda, učiteľ v Kanjanke.

Dekanát oslanský.*Fara: Horná-Ves.*

Štefan Štanga, farár v Hornej Vsi a jednatel'.

Ján Štefčík, učiteľ.

Fara: Oslany.

Juraj Hrivnák, farár.
Franko Bednár, učiteľ.

Fara: Veľké Uherce.

Štefan Puzonyi, farár.
Ján podivinský, kaplán.
Károl Bócz, učiteľ

Fara: Kamenec.

Karol Mierka, farár.
Ján Nécsey, učiteľ.

Filiálka: Kostolany.

Ján Melichár, učiteľ.

Fara Kršteňany.

Ignác Vitko, dekan a farár.
Anton Zimkay, učiteľ.

Fara: Bystričany.

Karol Derman, farár.
Ján Juriga, učiteľ.

Fara: Šimonovany.

Štefan Pastýrik, farár.

*Biskupstvo baňskobystrické má zakladateľov: 10
a údov: 132. Spolu: 142.*

Biskupstvo spišské.**Arcijahenstvo katedrálne.***Spiša jeho okolie.*

Martin Alth, professor bohoslovía vo Spiši a jedn.
okresný.

Jozef Machay, kanonik.

Ján Janečko, opát a kanonik.

Jozef Kankala, vikar. tajomník.

Ján Vajdovský, profesor bohoslovía.

Chovanci semeništa.

Jozef Štefanica, klerik.

Juraj Tatarský, kaplán.

Ján Hlebík, professor na lyceume a prípravni.

Franko Zvada, aktuár v bisk. kancel.

Dekanát levočký.

Fara: Odorín.

Ondrej a Katarína Klímko, ohčania.

Jozef a Zuzana Kubina, občania.

Fara: Smižanec.

Michal Kellner, farár.

Dekanát sčavnický,

Fara: Švábovce.

Ján Otto, farár v Švábovcach a jednatel okresný.

Fara: Sčavník.

Štefan Vrchovina, farár v Sčavníku a jedn. okr.

Štefan Koštyálik, riaditel biskupských statkov.

Fara: Kubach.

Jozef Bednár, občan.

Ján Lopúsek, občan.

Martin Kukura, občan.

Dekanát dunavecký.

Fara: Dolný Lapš.

František Grinvaldský, dek. a far. v Dol. Lapši,
jednatel okresný.

Fara: Horný Lapš.

Ján Számszély, farár.

Fara: Veľká Franková.

Pavel Stavačs, farár.

Fara: Frídman.

Karol Kern, správca duchovný.

Fara: Jurgov.

Andrej Chmel, farár.

Fara: Krempach.

Jozef Dzurilla, farár.

Fara: Matejovce.

Ján Riczinger, farár, správca duchovný.

Fara: Nedec.

Roctivá obec: „Nedec.“

Fara: Relov.

Michal Penxa, farár.

Fara: Nová Belá.

Matej Dunajský, farár.

Dekanát Iublovský.

Fara: Starý Ľublov.

Michal Chlebák, dek. a farár v St. Ľublove a
jednatel' okresný.

Dekanát stredno-oravský.

Fara: Lokca.

Matej Hutyra, dekan a farár v Lokci a jedn. okr.
Jozef Smolko, kaplan.

Fara: Zákameno-Klín.

Jurko Ondriš, farár v Zákameno-Klíne, zakladateľ.

Fara: Hruštín.

Valentin Hutýra, farár.

Fara: Námestov.

Andrej Mattyašovský, kaplán.

Jozef Klein, kaplán.

Ján Csjernik, obyvateľ.

Matúš Krovány, obyvateľ.

Maria Kršák, obyvateľka.

Fara: Stará Rabča.

František Háber, kaplán v Starej Rábči.

Dekanát dolno-oravský.*Fara: Dolný Kubín.*

Jozef Kohút, dek. a farár v Dol. Kubíne a jedn. okr.

Štefan Tholt, učiteľ a organista.

Fara: Sedliacka Dubová.

Pavel Kuchar, farár.

Jozef Herkely, kaplán.

Fara: Krivá.

Pavel Mišaga, farár.

Fara: Veličná.

Imrich Hiros-Szliaczky, prepoš, dekan a farár.

Fara: Zázrivá.

Ignác Matkovčík, farár.

Štefan Voojvoda, občan.

Ján Prílepek, občan.

Ján Janky, občan.

Ján Karcol, občan.

Fara: Tvrdošín.

Michal Krištofčák, farár v Tvrdošíne, zakladateľ
a jednatel okresný.

Ján Blcha, kaplán.

Ignác Železnák, učiteľ.

Ján Lang, podučiteľ.

Maximilian Račkay, kr. cestný komisár.

Franko Oleaček, kupec.

Ján Pečner, kr. uh. počtár a úradník pri ďalekopis-
nej stanici.

Franko Kršák, richtár.

Ján Leporis, notár.

Johanna Leporis, manželka predošlého.

Adam Dzurík, kasír.

Terezia Dzurík, manželka predošlého.

Jozef Lukáči st., kurátor.

Jozef Lukáči mladší, garbiar.

Františka Lukáči, manželka predošlého.

Ignác Pafčuga, dozorca pri dreve.

Žofia Pafčuga, manželka predošlého.

Jozef Gallas, farbiar.

Štefan Ďuraj, kupec.

Žofia Ďuraj, manželka predošlého.

Ján Gallas, farbiar.

Jozef Lajmon šuster.

Veróna Lajmon, matka, vdova.

Jozef Rončák, mešťan.

Johanna Rončák, manželka predošlého.

Terezia Rončák, matka pred., vdova.

Ján Krištofčák (Basista) mešťan.

Maria Krištofčák, manželka predošlého.

Jozef Haluška (Ľapák) mešťan.

Maria Haluška, manželka predošlého.

Jozef Matis, šlosiar.
 Maria Matis, manželka predošlého.
 Vendel Kršák, dozorca pri kr. solnom úrade.
 Maria Kršák, manželka predošlého.
 Jozef Ďuška (Buntár) sluha pri kr. solnom úrade.
 Štefan Drgán, murár.
 Antal Šprlák, mešťan.
 Štefan Navacký, mešťan a šuster,
 Jozef Drgán, murár.
 Ján Urban, garbiar.
 Ilona Kršák, mešťanka.
 Jozef Kubányi, kupec.
 Ilona Dzurík (Gršták), mešťanka.
 Jozef Kudlačák, mešťan.
 Terezia Šefčík, mešťanka.
 Andrej Romančík, krajčír.
 Jozef Precner (Bača) úradský.
 Jozef Sefčík (Bona), strážnik pri kr. solnom úrade.
 Juraj Matis, strážnik pri kr. solnom úrade.
 Ondrej Ďuška (Titúr) mešťan.
 Jozef Gáll, (Uhrík) mešťan.
 Anton Kuča, mešťan.
 Katarina Tomadlik (Labák) mešťanka.
 Juraj Kudlačák, kolár.
 Ondrej Kudlačák, kolár.
 Ilona Družba, mešťanka.
 Jozef Placner, kupec.
 Imrich Búša, mešťan.
 Jozef Vajdulák, mešťan.
 Jozef Pavelek, mešťan.
 Maria Pavelek, mešťanka.
 Štefan Rokošin, tesar.
 Juraj Pánik, čižmár.

Jozef Olešik, mešťan.
Ondrej Precner, mešťan.
Štefan Oršulák, mešťan.
Štefan Krištofčák (Jančo) mešťan.
Jozef Kubica, mešťan.
Ondrej Gaudi, mešťan.
Ján Kršák, kostolník.
Martin Kršák, mešťan.
Jozef Ďurďin, mešťan.
Jozef Ďuška, mešťan.
Verona Ďutka, manželka predošl.
Maria Koválik (Korbel), mešťanka.
Ján Ďuška, mešťan.
Jozef Matoška (Holica), mešťan.
Andrej Drab, mešťan.
Andrej Tmák, mešťan.
Andrej Kovalčík (Jurger) mešťan.
Eugen Stupendek, krajčír.
Andrej Matoška (Kráľ), mešťan.
Ján Ferenčík (Bulčák), mešťan.
Andrej Oršulák, mešťan.
Ján Baračka, starší, úradský.
Jozef Štrpčák, mešťan.
Šimon Štrpčák, mešťan.
Maria Štrpčák, mešťanka.
Matias Greňo, mešťan.
Andrej Greňo, mešťan.
Adam Peterec, klobučník.
Andrej Novák, mešťan, šuster.
Andrej Adamček, mešťan.
Terezia Gajdoš, mešťanka.
Štefan Grónik, mršťan.
Verona Frabalka, mešťanka.

Terezia Kľašek (Leloščák) mešť.
 Anton Mendrej, kupec.
 Jozef Krištofčák, mlynár.
 Terezia Odrobyňák, mešťanka.
 Jozef Adača, mešťan.
 Imrich Kršák, horár, mešťan.
 Andrej Pavelek, mešťan.
 Ján Matoška, kolár.
 Tomáš Juriga, kováč.
 Štefan Gesaj, farbár.
 Terezia Frehlich, mešťanka.
 Ján Baračka, kováč.
 Jozef Bandošťák, mešťan,
 Veronika Baračka, mešťanka.
 Juraj Haluška, mešťan.
 Helena Haluška, mešťanka.
 Maria Ďutka, mešťanka.
 Ján Dominák (Pleš), mešťan.
 N. N.
 Terezia Zaic za Alžbetu Klaudoček.
 Agatha Lipaj, vdova po cestnom komissárovi.
 Bratorstvo striezlivosti.

Filiálka: Horní Štepanov.

Ján Kakačka, richtár.
 Štefan Ballek, kupec.
 Andr. Čabajda (Frantík), kurátor a prisahaný.
 Anton Kulošťák, kupec.
 Štefan Mikuška, kupec.
 Verona Kulošťák, občanka.
 Terézia Hmizák, občanka.
 Štefan Brunčák, kupec.
 Maria Pačík, občanka.

Jozef Brunčák, kupec.
 Anton Branický, st., kupec.
 Anton Chovančák, kupec.
 Štefan Sivinka, kupec.
 Jozef Rydzik, kupec.
 Štefan Poláčik, kupec.
 Jozef Mikuška, kupec.
 Johanna Mikuška, kupcová.
 Štefan Pojtek, kupec.
 Terézia Pojtek, kupcová.
 Matúš Pojtek, kupec.
 Terézia Pačík, kupcová.
 Ján Kovalčík, kupec.
 Žofia Kovalčík, kupcová.
 Jozef Mikuška (Bala), kupec.
 Jozef Petrík (Mihalíček, kupec.
 Maria Petrík, manželka predošlého.
 Verona Cabajda, občanka.
 Anton Branický, ml. kupec.
 Jozef Hajdúk, učiteľ.
 Maria Kulošťák, chudobná občanka.
 Maria Poláčik, chudobná občanka.

Filiálka: Dolný Štepanov.

Anton Koválik, kupec.
 Johanna Koválik, manželka predošl.
 Andrej Koválik mladší, kupec.
 Rozália Koválik, manželka predošlého.
 Ján Koválik, kupec.
 Ján Glonek, kupec.
 Andrej Koválik st., kupec.

Filiálka: Krásna Hôrka.

Jozef Ballek, richtár.
 Andrej Bendek, kupec.

Ján Gabarik, kupec.
 Ján Brunčák, kupec.
 Jozef Greš, kupec.
 Ján Koválik, kupec.
 Ján Sivinka, kupec.
 Ján Ballek, gazda.
 Ilona Ballek, gazdina.
 Štefan Vetrík, kupec.
 Andrej Duraj, kupec.
 Maria Ballek, vdova.
 Ján Duraj, kupec.
 Ján Ballek, kupec.
 Anton Koválik, kupec.
 Štefan Kajan, kupec.
 Maria Kajan, kupcová.
 Ján Iskra, kupec.
 Ján Ferenčík, gazda.
 Terézia Vetrík, občanka.
 Rozália Dulka, občanka.
 Katharina Čilek, občanka.
 Rozália Ballek, občanka.
 Maria Valec, občanka.

Filiálka: Medvedza.

Christina Medvedzký, urodz. pani, vdova, po p. Juraj.
 Medvedzký, pol. adjunktovi.
 Jozef Medvedzký (Martinek) zeman.
 Štefan Medvedzký (Janček), zeman.
 Helena Medvedzký (Matejek), zemanka.
 Štefan Brna, štoličný, bandúr.
 Štefan Medvedzký, richtár.

Dekanát horno-oravský.*Fara: Dol. Lipnica.*

Štefan Radlinský, farár v Dolnej Lipnici, zakl. a
jednatel okresný.

Johanka Javorská, meštanka.

Róza Lihosit, meštanka.

Andrej Jašura, mešťan.

Serafin Lihosit, občan,

Ján Lihosit, občan.

Maria Slamčík, občanka.

Filiálka: Horná Lipnica.

Jozef Vojtíček, richtár.

Maria Kubačka, občanka.

Fara: Horná Zubrica.

Ján Jablonský, farár.

Fara: Jablonka.

Matej Vaško, dekan a farár v Jablonke a jedn. okr.

Jurko Galdon, kaplán.

Fara: Trstená.

Rudolf Korcill, farár.

Rozália Pánek, vdova, meštanka.

Matúš Bugala, čižmár.

Štefan Meress, kassír mestský.

Jozef Lekár, mešťan.

Veronika Lekár, rodzená Lepáček, meštanka.

Rod Jozefa Rissan a manželky, rodzenej Lepáček.

Anna Vnuk, vdova, meštanka.

Štefan Zboja, mešťan.

Helena Zboja, rodzená Rissan.

Jozef Mencil, mešťan.
 Rod Jozefa Obrokla a Johanny Pánik.
 Helena Krátky, rodz. Bača, mešťanka.
 Jozef Panica, hrnčiar.
 Helena Machay, vdova, mešťanka.
 Veronika Dilongh, mešťanka.
 Helena Záremba, mešťanka, vdova.
 Ludvik Šteffanides, mešťan.

Fara: Oravka.

Matúš Varzély, dek. a farár v Oravke a jedn. okr.
 Ján Brunkala, občan.

Fara: Ustie.

Mikuláš Lacko, farár.
 Anton Klimčík, kaplán.
 Jozef Turčák, farbiar.
 Martin Kohúth, kupec.
 Ondrej Čurjak, rector.

Fara: Podvlnk.

Vendelín Bánóczy, farár.

Fara: Chyžné.

Karol Rheindl, farár.

Fara: Pekelník.

Andrej Plučínsky, farár.

Fara: Bukovina.

Alexander Kliňovský, duchovný správca.

Dekanát horňo-luptovský.

Fara: Teplička.

Matej Kahanyec, dekan a farár v Tepličke a
 jednatel okresný.

Dekanát stredo-luptovský.*Fara: Sv. Mikuláš.*

Andrej Hübel, dekan a farár v Sv. Mikuláši a
jednatel okresný.

Katolícka obec.

Katolícka škola.

Filiálka: Andrášová.

Katolícka škola.

Fara: Sv. Alžbeta.

Franko Szabinovský, dekan a farár.

Fara: Nemecká Ľupča.

Martin Sztárek, farár.

Fara: Sv. Maria.

Kamill Dulik, farár.

Fara: Kračany.

Ján Borodáč, farár.

Fara: Trnovec.

Jozef Bertány, farár.

Fara: Velké Borové.

Michal Jarab, farár.

Fara: Dolné Matašovce.

Karol Kosztka, farár.

Fara: Prosek.

Jurko Paczák, farár.

Fara: Lipt. Huty.

Imrich Šteigauf, farár.

Fara: Lipt. Sv. Kríž.

Ján Szurmay farár.

Dekanát dolno-luptovský.*Fara: Sv. Michal.*

Štefan Hyroš, farár v Sv. Michale a jedn. okr.

Fara: Osada.

Farská knižnica.

Fara: Komjatná.

Karol Mózer, farár.

*Fara: Teplá.**Filiálka: Madočany.*

Pavel Madocsányi, zemský pán.

Fara: Ružomberok.

Štefan Mišík, kaplán v Ružomberku a jedn. okr.

Štefan Vilček, farár.

Jozef Šubjak, mešťan,

Ján Bugány, mešťan.

Maria Hancko, mešťanka.

Maria Bukna, mešťanka.

Terézia Hatyár, mešťanka.

Anna Kňazovický, mešťanska.

Katarina Špaček, mešťanka.

Filiálka: Likavka.

Ján Jurčo, občan.

Jozef Holdoš, občan.

Filiálka: Vlkolinec.

Katarina Hrin, mešťanka.

Anna Hrin, mešťanka.

Maria Kubess, mešťanka.

Dekanát kézmarský.*Fara: Žďjar.*

Ján Vlošák, kaplán.

Dekanát olaský.*Fara: Biacovce.*

Franko Laufik, kaplán.

*Biskupstvo spišské má zakladateľov: 3
a údov: 309. Spolu: 312.***Biskupstvo rožnavské.****Dekanát haličský.***Fara: Halič.*Jozef Mattavovszky, prepošt, dekan a farár v
Haliči, zakl. a jedn. okresný.

Rudolf Hájek, učiteľ.

Jozef Bahéry, učiteľ.

Pavel Kapinay, farár v odpočinku v Haliči, zakl.

Filiálka: Dolný Tugár.

Ján Hájek, učiteľ.

Fara: Dolná Stregová.

Bartolom Rakitay, farár.

Ján Kováčik, učiteľ.

Dekanát rimasečský.*Fara: Nagyveszverés.*

Ján Miller, farár v Nagyveszverési a jedn. okr.

Filiálka: Beretka.

Štefan Mello, mlynár.

Fara: Divín-Oroska.

Andrej Spissák, farár.
 Valentín Gramantik, kaplán.
 Anton Timko učiteľ.

Fara: Divina.

Matej Kršák, farár.
 Alexander Korsala, podučiteľ.

Dekanát rožnavský.*Fara: Lom.*

Andrej Rojko, farár v Lome a jednatel okr.
 Fara lomská.
 Jozef Tibold, notár.
 Anna Kendera, kucharka.

Fara: Horný Tisovník.

Ján Kácer farár v Hor. Tisovníku, zakladateľ.
 Ján Kendera.
 Anton Pacek, učiteľ.

Filiálka: Ružová Lehota.

Jozef Alekxy, učiteľ.

Filiálka: Sihla.

Neytus Kupec.

*Biskupstvo rožnavské má zakladateľov: 3
 a údov 20. Spolu: 23.*

Biskupstvo košické.**Dekanát prešovský,***Fara: Veľký Šáriš.*

Ján Kopasz, učiteľ vo V. Šáriši a jedn. okr.
 Juraj Dobranský, mlynár.

Biskupstvo veľkováradské.

Jozef Kozáček, kanonik vo Veľ. Várade, zakladateľ a čestný Ochranca.

Biskupstvo ráabské.

Lev Čepka, kňaz rádu kapucinského v Tate.

Biskupstvo vacovské.

Jozef Šoos, kanonik vo Vacave.

Rakúsko.**Arcibiskupstvo viedenské.**

Mesto Vieden.

Dr. Ján Mallý, podsprávca v Pazmaneume vo Viedni a jednatel.

Chovanci ústavu „Pázmannského.“

Ján Čerňoch, klerik.

Biskupstvo svätohypolitské.

František Beeck, kňaz rádu sv. Benedikta, v Seitenstetten.

Morava.**Biskupstvo brnenské.**

Alois Škoda, kanonik rádu premonstrátskeho v Novej Ríši.

Česko.

Karol Müller, kaplán v Suchodole.

	zaklada- teľov	úďov	spolu
Celé arcibiskupstvo ostrihomské má a síce:			
a) vikariát trnavský	25	651	676
b) vikariát ostrihomský	7	55	62
Biskupstvo nitranské	11	247	258
„ baňsko-bystrické	10	132	142
„ spišské	3	309	312
„ rožnavské	3	20	23
„ košické	—	3	3
„ veľkováradské	1	—	1
„ vacovské	—	1	1
„ rábske	—	1	1
Rakúsko	—	4	4
Morava	—	1	1
Česko	—	1	1
	60	1425	1485
Mrtvých zakladateľov		6	
„ úďov		5	
Spolu :		11	

Rúčka.